

RIKSDAGENS PROTOKOLL

1909. Första Kammaren. N:o 30.

Onsdagen den 21 april.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Herr statsrådet *Petersson* aflämnade Kungl. Maj:ts nedannämnda nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) med förslag till lag angående ändrad lydelse af § 70 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862;

2:o) angående försäljning af kronans andel i den till roten n:o 9 Grahn af Piteå kompani vid Norrbottens regemente hörande torplägenhet i Pitholmens by; och

angående försäljning af ett kronan tillhörigt område invid Hälsingborg m. m.

Herr statsrådet *Hammar skjöld* aflämnade Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen angående öfverlåtelse till Östhammars stad af det till komministern därstädes upplätta bostället $\frac{1}{4}$ mantal Gammelbyn n:o 3 i Börstils socken.

Anmäldes och bordlades:

konstitutionsutskottets memorial n:o 5, angående fullbordad granskning af de i statsrådet förda protokoll; äfvensom

bevillningsutskottets betänkande n:o 22, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 1 § i förordningen angående beskattning af socker m. m.

Föredrogs och företogs punktvis till afgörande statsutskottets nästlidne dag bordlagda memorial n:o 94, i anledning af kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om voteringsproposition angående lönereglering för fögderiförvaltningen.

Punkten 1.

Lades till handlingarna.

Punkten 2.

Hvad utskottet hemställt bifölls.

Vid ånyo skedd föredragning af lagutskottets den 17 och 20 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 44, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af 10, 11, 12 och 13 §§ i lagen om handräckning åt utländsk domstol den 6 mars 1899 samt till lag angående ändrad lydelse af 2 och 3 §§ i lagen om verkställighet i visst fall af utländsk domstols beslut den 6 mars 1899, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Vid förnyad föredragning af konstitutionsutskottets den 17 och 20 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 4, i anledning af väckt motion om sammansättningen och sättet för val af Riksdagens utskott, biföll kammaren hvad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Vid ånyo skedd föredragning af bevillningsutskottets den 15 och 17 innevarande april bordlagda betänkande n:o 17, i anledning af väckt motion med förslag till ändring i vissa delar af förordningen om bevilning af fast egendom samt af inkomst, biföll kammaren hvad utskottet i detta betänkande hemställt.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets den 17 och 20 i denna månad bordlagda betänkande n:o 18, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse af 1, 3, 8 och 52 §§ i förordningen den 18 september 1908 angående stämpelafgiften.

I en den 5 mars 1909 dagtecknad proposition, n:o 82, som hänvisats till bevillningsutskottet, hade Kungl. Maj:t, under åberopande af bilagdt utdrag af statsrådsprotokollet öfver finansärenden för samma dag, föreslagit Riksdagen att dels antaga ett vid propositionen fogadt förslag till förordning om ändrad lydelse af 1, 3, 8 och 52 §§ i förordningen den 18 september 1908 angående stämpelafgiften, dels ock med afseende å en sådan författning besluta, att de nya bestämmelserna om stämpelskyldighet för växlar skulle träda i kraft den 1 januari 1910 samt att öfriga nya bestämmelser i författningen skulle tillämpas från och med den dag, som af Kungl. Maj:t bestämdes.

Vid betänkandets föredragning begärdes ordet af

Herr Cavalli, som yttrade: I afseende å föredragningen af bevillningsutskottets betänkande n:o 18 hemställas:

att betänkandet företages till afgörande punktvis;

att det ifrågavarande författningsförslaget föredrages paragrafvis i nummerföljd och, där så erfordras, momentvis med rubrik sist samt därefter utskottets hemställan;

att vid behandlingen af förslaget, i hvad det rör 8 paragrafen, proposition måtte framställas på hvarje rubrik särskildt;

att, därest en eller annan del af förslaget återremitteras till bevillningsutskottet, detta må äga befogenhet att äfven föreslå de ändringar i ej återremitterade delar, som kunna äga sammanhang med eller anses vara en följd af återremissen;

att i afseende å nummerbeteckning af paragrafer och moment utskottet må äga att vidtaga sådana ändringar, som påkallas af kamrarnas beslut; samt

att af förslagets text ej må behöfva uppläsas andra delar än sådana, beträffande hvilka uppläsning begäres.

Härtill lämnade kammaren sitt bifall.

Punkten 1.

Utskottet hade i nu föredragna punkt på anförda skäl hemställt, att Riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande förslag till förordning om ändrad lydelse af 1, 3, 8 och 52 §§ i förordningen den 18 september 1908 angående stämpelafgiften icke kunnat oförändradt bifallas, måtte dels antaga samma förslag med de ändringar, vid utskottets betänkande fogadt författningsförslag utvisade, dels ock med afseende å denna författning besluta, att de nya bestämmelserna om stämpelskyldighet för växlar skulle träda i kraft den 1 januari 1910 samt att öfriga nya bestämmelser i förordningen skulle tillämpas från och med den dag, som af Kungl. Maj:t bestämdes.

*Förordnings-
förslag
angående
stämpel-
afgiften.*

Utskottets förordningsförslag.

1 och 3 §§.

Godkändes.

8 § c).

Rubrikerna Check och Obligation.

Godkändes.

Förordnings-
förslag
angående
stämpel-
avgiften.
(Forts.)

Rubriken Växel.

Denna rubrik hade följande lydelse:

enligt Kungl. Maj:ts förslag:

enligt utskottets förslag:

Växel skall förses med stämpel enligt följande grunder:

a) Växel, som utfärdas inom riket och ställes att å inrikes ort betalas, skall, innan den öfverlåtes eller till betalning företes, beläggas med stämpel af 50 öre för hvarje påbörjad belopp af 1,000 kronor, hvarå växeln lyder; dock att dylik växel å belopp, ej öfverstigande 100 kronor, är fri från stämpel, samt att sådan växel å belopp, som öfverstiger 100 kronor, men icke 300 kronor, skall förses med stämpel af 20 öre, och växel å belopp, som öfverstiger 300 kronor, men ej 500 kronor, med stämpel af 30 öre.

a) Växel, som utfärdas inom riket och ställes att å inrikes ort betalas, skall, innan den öfverlåtes eller till betalning företes, beläggas med stämpel af 50 öre för hvarje påbörjad belopp af 1,000 kronor, hvarå växeln lyder; dock att dylik växel å belopp, ej öfverstigande 300 kronor, är fri från stämpel, samt att sådan växel å belopp, som öfverstiger 300 kronor, men icke 600 kronor, skall förses med stämpel af 30 öre.

b) Växel, som utfärdas inom riket och ställes att å utrikes ort betalas eller som är utfärdad å utrikes ort, skall, då den utställes eller, om den utfärdats utom riket, innan den här i riket öfverlåtes eller till godkännande eller betalning företes, beläggas med stämpel af 50 öre för belopp, ej öfverstigande 1,000 kronor, och därutöver 50 öre för hvarje påbörjad tusental kronor, hvarå den lyder.

Utom i fall, hvarom här ofvan under a) sägs, üger frihet från stämpel för växel rum i följande fall, nämligen

- 1) för växel, som är betalbar vid uppvisandet;
- 2) för postremissväxel;
- 3) för växel, som är dragen från utlandet på utlandet och endast är betalbar i utlandet; samt
- 4) för växel, som ställes att betalas till statsförvaltningen tillhörande allmänt verks eller styrelses order.

Är växel utfärdad i flera exemplar och har ett af dem blifvit med föreskrifven stämpel försedt, vare de öfriga från stämpel fria.

Sökes på grund af godkänd eller protesterad växel hos offentlig myndighet betalning, skall växeln förses med särskild stämpel af 25 öre för hvarje fulla 100 kronor af det kapitalbelopp, för hvilket betalning sökes;

dock är växel fri från sistnämnda stämpel, då på grund däraf fordran bevakas i konkurs.

Se för öfrigt 20 §.

Reservation hade afgifvits af herrar *Cavalli* och *Wester*, friherre *Klingspor*, herr *Sandwall*, friherre *Trolle* samt herrar *A. E.*

Håkanson, Hedenlund, Barthelson, Edvard Bohnstedt och Almquist, hvilka yrkat,

att i förslaget till förordning rubriken *Växel* i 8 § C) skulle beträffande mom. a) erhålla följande lydelse:

a) Växel, som utfärdas inom riket och ställes att å inrikes ort betalas, skall, innan den öfverlåtes eller till betalning företes, beläggas med stämpel af 50 öre för hvarje påbörjadt belopp af 1,000 kronor, hvarå växeln lyder;

dock att dylik växel å belopp, ej öfverstigande 200 kronor, är fri från stämpel, samt att sådan växel å belopp, som öfverstiger 200 kronor, men icke 300 kronor, skall förses med stämpel af 20 öre, och växel å belopp, som öfverstiger 300 kronor, men ej 500 kronor, med stämpel af 30 öre.

Herr Cavalli: Jag skiljer mig från utskottets majoritet endast i en obetydlig fråga. Jag är med majoriteten ense därom, att i vårt skattesystem bör införas stämpel å inrikes växlar. Jag skiljer mig från utskottets majoritet endast i den obetydliga delen, att jag anser, att stämpelfrihet icke bör äga rum för växlar å högre belopp än 200 kronor, hvaremot utskottet föreslår, att stämpelfriheten skall sträckas ända till 300 kronor. Jag tillåter mig därför, herr talman, att hemställa om bifall till min med fleras vid betänkandet fogade reservation angående denna rubrik.

Herr Almgren: Herr talman, min herrar! Jag har skyldighet att delgifva kammaren några uttalanden i denna fråga. Det är uttalanden, som fälldes vid handelskammaremötet i Stockholm i mars månad, och likaledes ett uttalande, som blifvit mig tillständt från Sveriges minuthandlareförening, som räknar 6,000 medlemmar. I båda dessa uttalanden beklagas, om stämpelskatt skulle komma att införas, emedan den skulle verka betungande och försvärande för näringslivet. Emellertid gjordes under handelskammaremötet af riksdagsmän, som voro deltagare i mötet, det uttalandet, att man icke skulle behöfva anse sig vara bunden af detta mötes uttalande, och att en riksdagsman skulle bibehållas vid sin frihet vid frågans afgörande inom Riksdagen. Och jag för min del delade denna uppfattning. Man bör icke under några förhållanden på förhand binda sig för att rösta på ett visst sätt. Som saken nu ligger, anser jag mig således icke hafva anledning att göra något yrkande.

Herr Dieden: Bakom motiveringen för detta förslag synes mig ligga den uppfattningen, att finansministern endast har att sammanräkna alla de utgifter, som å de olika hufvudtitlarna erfordras, och att han sedan har att söka anskaffa beloppet på sätt, han kan finna bäst. Jag tycker dock, att finansministern likväl borde säga ifrån till sina kamrater i regeringen, att skattebördan nu är så betungande och de skattdragande så ansträngda, att man måste söka göra in-

*Förordnings-
förslag
angående
stämpel-
avgiften.
(Forts.)*

*Förordnings-
förslag
angående
stämpel-
avgiften.
(Forts.)*

skränkning i utgifterna. Det är visserligen sant, att alla de utgifter, som föreslås, anses behöfliga. Men uppfattningen om hvad som är en nödvändig utgift är mycket sväfvande, rent af individuell. Få människor ha samma uppfattning om hvad som är nödvändigt. Den ene anser en utgift nödvändig, den andre en annan. Den ene anser ett belopp ytterst angeläget, under det att en annan anser det mindre angeläget.

Nu anföres framför allt såsom skäl för införande af en växelstämpel, att en sådan redan finnes införd i de flesta länder. Ja, det är sant. Men hvad t. ex. England och Frankrike beträffar, så ha dessa länder ytterst få direkta skatter, och hvad angår Tyskland, så måste man ju där gripa till denna skattekölla, enär budgeten var så ansträngd för de militära utgifterna. Där får man med ljus och lykta söka efter nya skatteobjekt.

Vidare anföres här såsom skäl för denna skatts införande, att den under ett antal närliggande år varit här i landet tillämpad. Jag tycker dock, att detta snarare är ett bevis emot önskvärdheten af denna skatts införande. Aldrig har väl någon pålaga varit så illa omtyckt, som den införda växelskatten var, och detta var just orsaken till, att den åter blef afskaffad.

Så många korporationer i landet, som ansett sig berättigade att afgifva ett yttrande om denna växelskatt, hafva gjort uttalanden emot densamma. Och jag anser mig därför, herr talman, skyldig att yrka afslag å hela framställningen.

Herr Enhörning: De flesta torde utan tvifvel erinra sig, att växelskatten, förra gången den antogs, väckte ett mycket stort, för att icke säga allmänt, ogillande inom affärsvärlden, och den blef också ej så gammal, utan afskaffades, så snart statsfinanserna det tillåto. Jag kan dock medgifva, att denna skatt kan ha ett visst berättigande, då man ej på annat sätt kan tillföra statskassan tillräckliga medel. Men konjunkturerna för handel, näringar och industri böra väl åtminstone, då denna skatt skall beslutas, vara så gynnsamma, att den ej kan anses komma att verka förlamande på dessa näringar. Ty då skulle den äfven nu komma att väcka lika stor ovilja mot sig som förra gången, och följden blefve endast den, att den äfven denna gång blefve af kort varaktighet. Vi ha nyss genomgått en kris af svår beskaffenhet, och medan dess efterverkningar ännu pågå, vill man betunga vår handel och industri med en kännbar extra beskattning. Sedan växelskatten år 1898 borttogs, har vårt banksystem helt och hållet omlagts. De enskilda bankerna ha förlorat sin sedelutgiftsning, hvilken nu endast tillkommer riksbanken, hos hvilken andra banker äga en viss rediskonteringsrätt. Detta gör, att dessa banker vid beviljande af krediter föredraga växellån för att möjliggöra rediskontering hos riksbanken. Växellån äro därför nu mera allmänna än förr, och i regel kan man säga, att affärsvärlden mera än andra tvingas att begagna sig däraf,

äfven om realsäkerheter äro ställda för dylika lån. Denna beskattning skulle bli rätt betungande för handel och industri. Och då dessa näringsgrenar äro de, som utgöra vårt lands bärkraft, finner man, att denna beskattningsform för närvarande icke blir lycklig för vårt land.

Huru förhåller det sig nu med de stora näringarna? Järn-industrien arbetar, säger man, under stora ekonomiska svårigheter. Och med trävaruhandteringen är det icke stort bättre. Trämasse-industrien, som varit så lofvande, är nu på dekadens. Och sjöfarts-näringen är för närvarande helt och hållet under isen. Dessa äro de näringar, som jag står närmast och kan yttra mig om. Men efter hvad jag erfar, är det icke stort bättre ställt på många andra områden. Under sådana tider torde det därför ej vara lämpligt att pålägga vår handel och industri nya skattebördor.

»Man bör besinna», skriver en industriidkare, som jag nu tillåter mig citera, »att det ej är kapitalinnehafvaren, som accepterar en växel, utan det gör den, som saknar den erforderliga summan eller för tillfället ej har den kontant disponibel. Nu blir det acceptanten, som vid hvarje särskildt tillfälle skulle få betala en specialbeskattning på växlar. Följaktligen drabbade skatten i första rummet den behöfvande, icke den ägande, och skulle således falla på den minst bärkraftige, i afgjord motsats mot den beskattnings-princip, som i våra dagar med så mycken styrka framhålles. Huru-ledes denna tunga i ökad grad verkar vid växelomsättningar behöfver ej påvisas.» Hvem, mina herrar, kan väl jäfva detta hans påstående? För min del anser jag, att det är min plikt som affärsman att uttala min oppriktiga åsikt i denna fråga. Och då våra näringar digna under skatter och uppskrufvade arbetslöner, hvarförutom oro och rubbningar höra till ordningen för dagen på arbetsmarknaden, måste jag, herr talman, yrka afslag å den kungl. propositionen.

Herr statsrådet Swartz: Den skyldighet, som åligger en finans-minister att skaffa medel till de oundgängliga behofven, är, såsom herrarna förstå, icke alltid vidare behaglig; särskildt är detta fallet under sådana tider som de nu inträdda med ganska trånga förhål-landen. Jag vill emellertid säga gentemot den ärade talare, som först yrkade afslag på den föreslagna skatten, att finansministern aldrig, föreställer jag mig och helt säkert åtminstone icke för när-varande uppfattat sin ställning inom ministären så snävt, att han endast har att fråga sina kolleger inom regeringen: »huru mycket vill ni ha», och att sedan säga: »jag skall skaffa penningarna», utan han anser det naturligtvis vara sin plikt att gemensamt med dem öfverväga situationens kraf och att afpassa krafvet efter förhållandena. Så har äfven nu varit fallet. Men man kommer i alla fall under sådana tider som de nuvarande till det resultatet, att nya skatter måste påläggas för att fylla de behof, som af Kungl. Maj:t ansetts nödvändiga att för Riksdagen framlägga. Huru skall man då bete

Förordnings-
förslag
angående
stämpel-
avgiften.
(Forts.)

sig? Det är tydligt och klart, att hvilken skatt man än föreslår, alltid någon finnes, som tycker, att det vore bättre att få något annat i stället, och alla de, som så resonera, befinna sig i oppositionen, befinna sig i den lyckliga ställning, att ingen begär af dem, att de skola sätta något annat i stället för det, som de underkänna. De ha endast att öfva kritik och att göra ned det förslag, som är framlagdt, den ene ett förslag, den andre ett annat. Men att sätta något annat i stället för det de nedgöra, det är icke deras sak. När Riksdagen fått hand om saken, är det bevillningsutskottets sak, men innan Riksdagen fått saken om hand, är det Kungl. Maj:ts och enkannerligen finansministerns skyldighet att väga skäl och motskäl för den ena eller andra skatten. Nu hyser jag för min del den uppfattningen, att det, för att icke skattebördorna skola tynga landet alltför mycket, är nödvändigt att söka dela på bördorna så mycket som möjligt, söka dela ut dem så, att man icke koncentrerar dem på ett och samma håll. Jag tror, att jag, för att herrarna skola förstå hvad jag menar, icke behöfver annat än hänvisa till det förslag, som i år är från min sida framlagdt. Nu säger man, såsom den siste talaren och äfven den näst föregående: »men handel, industri och näringar äro för närvarande så illa pressade, att de icke just nu tåla någon ny beskattning. Låt om oss vänta, tills det blir något gynnsammare konjunkturer!» Om det blir gynnsamma konjunkturer, hoppas jag däremot, att behöfvet af nya skatter icke skall vara så stort, utan att statens behof skulle kunna fyllas utan nya skatter. Ty det är det ledsamma här i världen, att det är just, när konjunkturerna äro som mest ogynnsamma, som från statens sida behöfvet af nya skatter gör sig mest gällande. Den siste talaren sade ock, att vi en gång förut haft växelstämpel, och att den blifvit af kort varaktighet. Och därför skola vi nu icke åter införa den. Ja, det är ju gifvet, att kan man vara af med växelskatten, icke tager man den. Då — år 1898 — behöfdes den icke vidare, och därför afskaffades den. Men nu behöfves den, och därför taga vi den igen. Och detta står i full öfverensstämmelse med hvad som af snart sagdt alla talare uttalades, då växelstämpeln afskaffades. Man resonerade som så: »Nu behöfves icke vidare växelskatten. Uppkommer däremot åter behof af växelskatt, vilja vi åtaga oss sådan. Men som landet nu ligger, vilja vi icke vidare hafva den». Det är ett resonemang, som mycket väl låter sig föras, men som mynnar ut däri, att, när behöfvet åter inträder, man också igen får taga denna skatt. Jag vill ock hänvisa till det förhållandet, att i 1901 års finansplan upptogs växelstämpeln bland de skatter, hvilka borde i första rummet komma i fråga. Och denna finansplan möttes icke af någon gensaga från Riksdagens sida. Det är således endast ett upptagande af hvad som då föreslogs, som nu sker.

Jag tror, att man mycket väl kan säga, att handel, industri och näringar här i vårt land icke äro så olika rörelsen i andra

länder, att de icke skulle kunna bära en beskattning, som sedan långa tider mer och mer kommit till användning i snart sagdt alla andra länder i vår världsdel med undantag af Finland. Om det vore så, att det vore endast vissa starkare, bärkraftigare länder, som hade denna skatt, men icke andra, svagare, med oss mera likställda länder, då kunde man ju möjligen ha skäl att säga: »hvad som passar där passar icke här». Men nu är det icke så. Ty denna skatt är införd i alla europeiska länder med undantag af Finland. Och jag förmodar, att herrarne icke anse, att Finland är det enda land, hvarmed Sverige förmår mäta sig, när det är fråga om att bära skattebördor.

Då den sistnämnda talaren såsom bevis för olämpligheten af att nu lägga på en växelstämpel bland annat också anförde, att den ena eller andra rörelsen lede under tryckta förhållanden, och såsom exempel härpå åberopade trävarurörelsen, vill jag gentemot honom framhålla, att trävarurörelsen är en exportrörelse, och att exportrörelsen redan är belagd med växelstämpelplikt. Ty utländska växlar äro belagda med stämpel, och detta icke endast i vårt land, utan äfven i utlandet. Och då man således ansett, att exporthandel, om hvilken man är ense om, att den bör beredas så stora fördelar som möjligt, kan beläggas med en sådan afgift som växelstämpel, är det alldeles tydligt, att det icke alls kan anses abderitiskt att vid behof låta äfven den inhemska handeln få kännas vid denna börda. Jag ser också med tillfredsställelse — ja, d. v. s. tillfredsställelsen hade varit större, om man icke hade behöft hafva någon skatt alls — men jag menar, såsom situationen nu är, ser jag med tillfredsställelse, att bevillningsutskottet tämligen enhälligt kommit till den uppfattningen, att denna skatt, såsom landet nu ligger, måste tagas.

Jag skall icke mycket uppehålla mig vid skiljaktigheten emellan Kungl. Maj:ts förslag och bevillningsutskottets eller rättare sagdt reservanternas, hvartill här yrkats bifall. Men jag vill dock säga några ord om, huru jag uppfattar denna skiljaktighet. Den består däri, att enligt Kungl. Maj:ts förslag stämpelskatt å växlar under 100 kronor icke skulle komma i fråga, under det att reservanterna yrka — och det är detta yrkande, som här har framställts — att denna stämpelfrihet skall utsträckas ända till 200 kronor. Bevillningsutskottet däremot föreslår 300 kronor. Den motivering, som för en sådan åtgärd anföres — den anföres egentligen af bevillningsutskottet, men den får väl också anses gälla reservationen, fastän i någon mindre mån — denna motivering, säger jag, kan jag för min del icke godkänna. Det säges först, att »från stämpelplikt böra undantagas växlar å sådana små belopp, som, afsedda att anskaffa medel till bestridande af oundgängliga lefnadsbehof, i icke ringa antal förekomma särskildt i vissa trakter af landet». Nu anser jag, att sådana växlar äro en fullkomlig afart af växelinstitutet. Och det är väl icke efter en afart, som man skall afpassa ett instituts beskattning. »Men», fortsätter utskottet, »äfven i fråga om affärs-

Förordnings-
förslag
angående
stämpel-
avgiften.
(Forts.)

växlar till belopp icke öfverstigande 300 kronor synes stämpelfrihet icke sakna fog, enär stämpelplikten i fråga om sådana växlar åtminstone i ett stort antal fall otvifvelaktigt skulle drabba ekonomiskt svaga varuköpare». Nu får jag säga, att *stämpelplikten* åligger *trassenten*, eller den, som diskonterar, eller den, som till betalning uppvisar, och i intet fall är detta acceptanten. Således, stämpelplikten åligger icke honom. Huruvida sedan stämpeln i verkligheten kommer att betalas af den ene eller den andre, därom har jag yttrat mig i propositionen, och jag vågar fasthålla vid, att det är synnerligen svårt att gifva en generell regel för huru det gestaltar sig i detta afseende. Det beror på omständigheterna.

Men jag skulle verkligen vilja påstå, att dessa små varuväxlar i allmänhet äro af den beskaffenhet, att de bäst af alla tåla vid en beskattning. Jag har själf mången gång såsom ledamot af en enskild banks styrelse tjänstgjort såsom diskonteringsbiträde och därvid funnit, att dessa små växlar till mycket stor del hafva samband med försäljning af sådana slags varor, särskildt af utländskt ursprung, på hvilka förtjänsten är synnerligen stor, 20, ja, kanske ända till 50 %. Sådana växlar förekomma i stora massor. Säljarna af dylika varor äro i allmänhet mycket kapitalstarka, därför att affären är förenad med synnerligen stor risk, då köparna ofta nog icke äro så starka. Risken tager den starke säljaren på sig, därför att utsikten till förtjänst är så betydande. Nu vill man befria sådana växlar från stämpelplikt, men växlarna på grund af de stora affärerna med trä och järn — jag tänker icke på exporten, utan på det som säljes inom landet — samt textila varor, på hvilka förtjänsten icke är så stor, skola stämpelbeläggas. Jag tror icke, att det resonemanget håller streck. I grund och botten är det ologiskt att öfver hufvud befria några växlar från stämpel. Således har icke heller Kungl. Maj:ts förslag att befria växlar på 100 kronor och därunder något verkligt skäl till grund. Men när växelstämpel förra gången fanns, nämligen åren 1895—1898, voro växlar på 100 kronor och därunder fria från stämpel. Såsom herrarna kunna se af Kungl. Maj:ts proposition, har mitt bemödande gått ut på att göra denna stämpelplikt så litet tyngnande som möjligt. Fördelarna här gentemot bestämmelserna i utlandet äro påtagliga. Under sådana förhållanden har jag icke velat föreslå någon åtgärd, som skulle kunna anses innebära, att plikten nu blefve mera betungande än förra gången.

Jag anser riktigast, att Kungl. Maj:ts förslag i denna del bifalles, men jag får säga, att, då inom bevillningsutskottet ingen reservant finnes till förmån för förslaget, utan alla reservanter från Första Kammaren förenat sig om 200-kronorsstrecket, jag anser det måhända vara förständigast att stanna vid det yrkande, som nyss framstälts, så mycket mera som jag ur fiskalisk synpunkt icke kan säga, att risken är så synnerligen stor. Jag tror icke på faran af en uppdelning af större växlar i mindre för att undgå stämpelplikten. Det är möjligt, att sådant till en början skall försökas,

men jag är öfvertygad om, att de olägenheter, som visa sig vara förenade med ett sådant tillvägagående, snart nog skola verka dess upphörande. Under sådana förhållanden har jag för min del, herr talman, ingenting att erinra mot ett bifall till herr Cavallis yrkande.

*Förordnings-
förslag
angående
stämpel-
afgiften.
(Forts.)*

Herr Törneblad: Utan all fråga skulle det ju för handel och näringar vara bättre, om stämpelpikt på växlar fortfarande kunde undvikas. För min del har jag de båda gånger det varit fråga om denna växelstämpel dels motsatt mig dess införande, dels talat för dess afskaffande. Det sista skedde i en tid, då vi — tyvärr, kan jag säga — åtskilliga år framåt hade lefvat på öfverskott, och när vi lefde på öfverskott, var det icke skäl att hafva eu stämpelpikt på växlar, som i själfva verket är till väsentligt men för befordrandet af landets affärsverksamhet. Växelformen har behöft någon tid för att komma in i det allmänna medvetandet, denna tid har varit tillräckligt lång, och växelformen är nu så pass stadgad, att faran nu är mindre att införa en afgift, ehuru jag fortfarande beklagar, att så måste ske. Men jag förstår mycket väl efter den utveckling, som framför allt vårt utgiftsväsen tagit, att det är nödvändigt att söka nya skattekällor, allra helst då någon benägenhet att inskränka utgifterna icke tycks göra sig gällande och förmodligen icke heller i framtiden skall göra det. Vissa utgifter äro ock af den beskaffenhet, att de icke kunna undvikas. Under sådana förhållanden anser jag, att jag icke bör ställa mig afvisande mot en afgift på växlar, allra helst Kungl. Maj:ts proposition har tagit hänsyn till åtskilliga kraf, som icke voro tillräckligt beaktade, när växelstämpel förra gången infördes.

Då olika åsikter nu yppat sig om det belopp, som bör vara skattefritt, får jag säga, att detta i viss mån kan vara en smaksak. Det i Kungl. Maj:ts proposition föreslagna beloppet — 100 kronor — har ju den fördelen, att en uppdelning af större växlar i små för att undvika skatteplikt blir svårare. Att en sådan uppdelning på växlar med 300 kronors belopp nog åtminstone i början kommer att äga rum, är jag nästan öfvertygad om, och stadgandet blir mindre effektivt, än om man sätter beloppet lägre. Dock får jag säga, att om man jämför de beräkningar, som nu gjorts öfver hvad skatten kommer att inbringa, med de förut gjorda, är icke det belopp, som antagits, för högt tilltaget, snarare något för lågt, och det skadar icke.

Men bevillningsutskottets majoritet har för motiveringen af 300-kronorsförslaget intagit en passus, som är så beskaffad, att man med kännedom om växelns natur och rätta användning omöjligen kan vara med därom. Jag går naturligtvis icke på några villkor med på utskottets förslag, ty om jag det gör, har jag också gillat motiveringen. Nämnda passus, som förekommer på 32:dra sidan i betänkandet, har i korthet vidrörts af herr statsrådet och chefen för finansdepartementet. Den är så beskaffad, att den rent af motverkar hvad Riksdagen förut vid ett annat tillfälle tämligen tydligt uttalat.

Förordnings-
förslag
angående
stämpel-
avgiften.
(Forts.)

Utskottet yttrar nämligen: »Utskottet har därvid icke kunnat undgå att taga hänsyn till de växlar å ifrågavarande låga belopp, som, *afsedda att anskaffa medel till bestridande af oundgängliga lefnadsbehof*, i icke ringa antal förekomma särskildt i vissa trakter af landet.» Jag tror, att de förekomma, men huruvida de *borde* få förekomma, är en annan sak. Växeln är ju till för att förmedla produktionens förbindelse med handeln, och när år 1897 förslaget till riksbankslag framlades, hade föreslagits, att riksbanken icke skulle få taga andra än verkliga affärsväxlar. Särskilda utskottet liksom bankofullmäktige modifierade detta förslag, dels därför att åtskilliga fall finnas, då det är svårt att skilja dessa växlar från andra, och dels därför att förlagsväxlar förekomma, som kunna anses hafva ett visst berättigande, nämligen sådana, som efter en viss tid inlösas, särskildt när skeppningen börjat. Men såvidt jag kan påminna mig diskussionen och framställningarna i frågan, förekom icke en tanke på att konsumtionsväxlar, för att icke använda ett sämre namn, skulle därför komma till heders, och det hade i själfva verket varit att neddraga växelformen. Skulle det nu föreslagna uttalandet af ett Riksdagens utskott godkännas, har Riksdagen sagt, att dylika konsumtionsväxlar äro berättigade, och naturligtvis skall detta uppmuntra till användning af sådana växlar å ett belopp af 300 kronor och därigenom indirekt stödja en uppdelning. Denna motivering, som jag icke kan gilla, finnes emellertid icke i reservationen. Huru det kommer att gå, lämnar jag därhän, jag kan icke rösta för utskottets hemställan, utan för reservationen eller möjligen för Kungl. Maj:ts förslag. Dock vill jag förbehålla mig frihet i detta fall och gör icke nu något yrkande.

Herr Wallenberg: Min afsikt är icke att göra herr statsrådet och chefen för finansdepartementet ledsen, utan snarare tvärtom, men jag har upprepade gånger på detta rum klagat öfver planlösheten i skattelagstiftningen, och därför anser jag mig äfven denna gång böra göra det. Nu tröstar visserligen chefen för finansdepartementet oss med, att vi ändå få alla dessa skatter, den ena efter den andra, och att det därför gör detsamma i hvilken ordning de komma. Men det gör *icke* detsamma för handel, industri och näringar, ty det är ovissheten, som verkar deprimerande. Jag vet icke det ena året, hvilka öden drabba mig det andra. Jag kan icke göra kalkyler. Detta tillstånd måste jag klandra och kommer att klandra hvarje gång, som sådana sporadiska skatteförslag som det nu ifrågavarande framkomma.

Nu har ju finansministern till årets Riksdag framlagt en sortering på skatter, och den första, som vi här behandla, är stämpel-skatten på växlar. För den har anförts åtskilliga argument, af hvilka jag ber att få bemöta ett.

Det har sagts, att växelns skatt är en kapitalskatt — ehuru visserligen icke på det fasta kapitalet — men det är ett misstag. Ty

antingen representerar växeln, som stämpelbelägges, ett varuköp, och då blir skatten en konsumtionsskatt, då köpmannen lägger alla omkostnader för varan på densamma och konsumenten får betala skatten, eller också är växeln en ackommodationsväxel, i hvilket fall det icke blir den kapitaläggande, utan den kapitalbehöfvande som betalar skatten. Således är växelstämpeln icke en skatt på kapitalet. I mina ögon är det ingenting annat än en afgift, som jag betalar för ett verktyg, jag kan lika väl sätta stämpel på de redskap, som man för öfrigt använder för att lifnära sig.

*Förordnings-
förslag
angående
stämpel-
afgiften.
(Forts.)*

Emellertid kan jag lika litet som någon annan bestrida, att här föreligger ett behof, som måste fyllas. Vi hafva beslutit utgifter och skola skaffa inkomster. Skola vi taga denna stämpelskatt, böra vi likväl taga det förslag, som är bäst. I likhet med chefen för finansdepartementet anser jag, att skall man kopiera utländska förhållanden, skall man göra det korrekt och taga förebilden, där erfarenheten visar den som bäst. För min del känner jag icke till något land med växelskatt, där det göres undantag för vissa växlar. I Frankrike är skatten 5 centimes på 100 francs, i Tyskland 5 pfennige på 100 mark, alla växlar skattläggas i samma proportion. De på mindre belopp än 100 francs eller 100 mark få dock vidkännas proportionsvis något mer, därför att stämpelbeloppet är lika för alla belopp under ett hundra. Nu har Kungl. Maj:t lagt fram sitt förslag, och finansministern har meddelat, hvarför han föreslagit undantagande af växlar på 100 kronor och därunder, nämligen därför att så skett en gång förut. Själ af anser han klokast att införa en uniform skatt, som drabbar alla. Han anförde ett argument, som jag ber att få upprepa, nämligen att det är ett misstag att tro, att man fritager den fattige från något, därför att man undantar de små växlarna från stämpel. Om icke banksekretessen lade hinder i vägen, skulle jag inbjuda herrarna till att göra studier på detta område, och herrarna skulle då finna, att de små växlarna äro hvarken utgifna eller accepterade af behöfvande. Kungl. Maj:ts förslag har sedermera blifvit försämradt till ytterlighet af utskottet, men i mina ögon äfven i reservationen.

Då jag till följd af det föreliggande behofvet icke vill mot-sätta mig skatten, ehuru jag icke anser den vara lyckligt vald, ber jag att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag såsom det bästa hittills framkomna.

Herr Cavalli: Ehuru jag gifvetvis icke har någon skyldighet att försvara utskottets motivering, då jag icke instämt i utskotts-majoritetens hemställan, kan jag dock med anledning af de upprepede anmärkningar, som framställts mot en del af motiveringen, icke underlåta att taga utskottet i försvar.

Det förhåller sig så, att hvad utskottet meddelat endast är en redogörelse för hvad förhållandet är i vissa trakter af riket. Utskottet har icke afsett att förklara detta som sin mening, men har

Förordnings-
förslag
angående
stämpel-
afgiften.
(Forts.)

icke kunnat undgå att taga hänsyn till omförmälda faktum. Det är verkligen frestande, och jag kan icke motstå frestelsen att draga ut konsekvensen af klandret genom att säga, att detta skulle kunna afhjälpas, om de, som makten hafva öfver bankerna i landsorten, meddela sådana föreskrifter, att det blir svårt att få sådana växlar diskonterade.

Hvad den siste ärade talarens anförande beträffar kan jag icke undgå att erkänna, att han har rätt. Han vet min ställning till denna fråga, och att jag vore mycket glad, om jag kunde framställa yrkande på bifall till hvad han sagt. Jag är alldeles ense med honom om, att det önskvärdaste vore, att stämpelfriheten blefve så godt som ingen. Kungl. Maj:t har satt gränsen vid 100 kronor, och det har nog skett icke endast därför, att det var så förra gången, utan äfven därför att ett minimibelopp bör stadgas. Då jag och de flesta af kamraterna från denna kammare i reservationen stannat vid 200 kronor, beror det helt enkelt därpå, att vi hade att välja på denna skatt och en ökning af inkomstskatten, och vi föredrogo denna. Därför kommo vi i reservationen till denna siffra.

Herr Enhörning: Statsrådet och chefen för finansdepartementet yttrade, att handeln och därmed förenade förhållanden i vårt land icke äro olika dem i de länder, där växelstämplar förekomma. Jag vill gentemot detta endast framhålla, att förhållandena äro högst betydligt olika, ty i de länder, där växelstämplar förekomma, är diskonten eller räntan lägre än hos oss, i vanliga fall hälften mot den ränta, handeln och näringarna i vårt land få betala. Följaktligen är stämpeln i dessa länder icke så betungande, som den utan tvifvel kommer att blifva för oss.

Herr statsrådet nämnde äfven, att trävaruhandteringen drager växlar på utlandet, och att dessa växlar redan beläggas med stämplor. Ja, detta är riktigt. Men tyvärr måste jag erkänna, att man äfven inom trävarurörelsen måste använda inländska växlar, och det blir naturligtvis dubbelt betungande för den, om den skall betala stämpel både på de krediter den här behöfver och för de växlar, som dragas på utländska köpare för skeppade trävaror. Jag har hört berättas, att kapitalstarka exportörer icke begagna sig af växlar för erhållande af likvid för skeppade trävaror, utan sända ut fakturor jämte öfriga skeppningsdokument och säga till köparne: här äro papperen, betala fakturabeloppet på förfallodagen till den eller den banken i London, Hamburg, Paris eller Madrid. Då betalningen verkställes, öfverföres beloppet på deras bankräkning här i Sverige. De kapitalstarka, som kunna undvara beloppet, undgå på detta sätt växelstämpeln såväl här som i utlandet, men de mindre bärkraftiga få betala den. Under sådana förhållanden undrar jag, om växelstämpeln öfver huvud taget verkar rättvist.

Grefve Wachtmeister, Henning: Det vore ju idealiskt att slippa nya skatter och särskildt den nu föreslagna skatten. Från affärsvärlden hafva ju såväl till bevillningsutskottet som till enskilda riksdagsmän inkommit många uttalanden mot detta förslag. Då bevillningsutskottet icke kunnat fästa afseende vid dessa uttalanden, skall ej heller jag opponera mig mot förslaget, i synnerhet som skatten nu skulle bli för en mildare form än förra gången, och äfven i den förhoppningen, att Kungl. Maj:t hädanefter icke skall slå in längre på denna väg, än förslaget nu är.

Jag kan ej finna det rättvist att göra undantag för de små växlarna. Jag kan gå så långt som Kungl. Maj:t, att växlar på belopp, icke öfverstigande 100 kronor, gå fria, af den anledning att stämpeln på dessa små växlar blir för hög i proportion till den på de större beloppen. I dessa demokratiens tider, då rättigheter skola beredas åt alla lager, anser jag, att äfven skyldigheter skola fördelas på alla. Af den anledningen och på de skäl, som af andra talare framförts, anhåller jag att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att beträffande förevarande rubrik vore framställda följande yrkanden: 1:o) af herr *Cavalli*, att kammaren skulle antaga det förslag, som innefattades i den af honom m. fl. vid betänkandet afgifna reservation; 2:o) att Kungl. Maj:ts förslag i ämnet skulle godkännas; och 3:o) att kammaren skulle afslå hvad såväl Kungl. Maj:t som utskottet föreslagit.

Sedermera gjordes propositioner, först på godkännande af utskottets förslag samt vidare jämlikt berörda yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till det under 2:o) upptagna yrkandet vara med öfvervägande ja besvarad.

Öfriga delar af förordningsförslaget.

Godkändes.

Utskottets hemställan i punkten 1.

Bifölls i hvad den ej besvarats genom kammarens föregående beslut.

Punkten 2.

Lades till handlingarna.

Herr statsrådet *Petersson* aflämnade Kungl. Maj:ts nådiga proposition angående användande af besparingar å vissa extra ordinarie anslag till anskaffning af krigsfartygsmateriel.

Vid ånyo skedd föredragning af bevillningsutskottets den 17 och 20 innevarande månad bordlagda betänkande n:o 19, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående ändrad lydelse af 1 § i förordningen den 6 november 1908 angående en särskild stämpelafgift vid köp och byte af fondpapper, biföll kammaren hvad utskottet i detta betänkande hemställt.

*Om en extra
inkomstskatt
för år 1910.*

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets den 17 och 20 i denna månad bordlagda betänkande n:o 20, i anledning af väckt motion om en extra inkomstskatt för år 1910 å inkomster af 25,000 kronor och därutöver.

I en inom Andra Kammaren väckt, till bevillningsutskottet remitterad motion, n:o 224, hade herr *V. Rydén* anfört:

»Då den anslagssumma af 175,000 kronor, som i dag voterats för bestridande af omkostnaderna för Hans Majestät Konungens utländska resor, synes mig rimligtvis böra uteslutande träffa skatteförmågan hos de samhällslager, hvilkas privilegierade ombud i dag mot en så öfverväldigande majoritet i Andra Kammaren pålagt landet denna utgift, tillåter jag mig föreslå, att Riksdagen ville besluta, det för år 1910 en summa af 175,000 kronor måtte uttagas genom en extra inkomstskatt, som genom ökning af den nuvarande skatteprogressionen, på sätt bevillningsutskottet finner lämpligt föreslå, påläggas de inkomsttagare, hvilka äro uppförda till beskattning för en inkomst af 25,000 kronor och därutöver.»

Utskottet hade på anförda skäl hemställt, att herr Rydéns ifrågavarande motion icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Herr von Möller: Kort efter den gemensamma voteringen såg jag i en tidning uttrycket, att den motion, som utskottet här behandlat, väckts uppenbarligen i demonstrativt syfte. Det må nu vara härmed huru som helst, men jag har icke ansett det lämpligt att — den borde komma endast från det hållet, utan att det äfven bör sägas några ord som en protest från rojalistiskt håll — och jag tror mig vara *lika god rojalist* som någon i denna kammare, äfven om jag kanske i hithörande frågor af ekonomisk art har en från kammarens flertal betydligt afvikande mening. Det har, jag tror man kan säga det med fullt fog, väckt ganska stor förstämning och ledsnad i vida kretsar af landet, när man fick se resultatet af den gemensamma voteringen i denna fråga. Icke så att mena, att detta belopp skulle väsentligt inverka på debetsedelns storlek, må vara, att det ekonomiska tillståndet för närvarande ej är särdeles utmärkt — vi hafva ju nyss afslutat en debatt om behöfligheten af nya skatteobjekt på grund af de dåliga tiderna — men dess mera, att ett

anslag sådant som *detta* drifves igenom på det sätt, som skedde, med *sex* rösters majoritet genom Första Kammarens vilja. Detta hvad *gifvaren* beträffar. Men om jag här dömer andra efter mig själf, så säger jag sant, och att icke skulle jag vilja taga emot en gifva, som gafs så att säga med armbågen emot Andra Kammarens vilja. Det är visserligen Riksdagen, som gifver, det är mycket sant, men det är de sex rösterna, som konstituerat detta »Riksdagens» gifvande. Det hade blott behöfts 4 af dessa röster, så hade Riksdagen afslagit frågan. Jag tror, att det varit lyckligt, om så skett. Det kan icke vara nyttigt, att år efter år framställningar göras om extra anslag på första hufvudtiteln. Vi veta alla, att vi i vårt enskilda lif och affärsförhållanden inkieteras, när man vid ett aftals ingående gjort upp om en viss årlig summa, men det sedermera år efter år kommer nya framställningar om tillägg och ökade anslag. Man må vara huru gifmild som helst och huru gynnsamt stämd som helst mot den institution det är fråga om, men det väcker dock misstämning, när det kommer sådana upprepade framställningar, och detta är icke nyttigt, tror jag, allra helst när det gäller en institution och en person, som vi alla hålla af och hålla högt.

Om en extra inkomstskatt för år 1909.
(Forts.)

Nu är här väckt en motion, men den är formulerad på sådant sätt — den skrefs efter hvad jag hört kort efter den gemensamma voteringens slut — att det skulle vara bevillningsutskottet, som skulle utformat den. Detta gör, att huru gärna — jag ber herrarne icke blifva alltför öfverraskade, om jag säger det — huru gärna jag än skulle velat det i betraktande af de exceptionella förhållandena, kan jag nu icke rösta bifall till motionen af rent formella skäl.

Jag tror, att de skattdragande, d. v. s. de, som skulle skatta för en inkomst af öfver 25,000 kronor, mycket gärna skulle betala denna extra beskattning för att därmed undanröja misstämningen bland folket. År 1906 förklarade finansministern i den Staaffska ministären, att han icke ville väcka något förslag om höjning af första hufvudtitelns belopp. Jag tillät mig då att prononcera min ståndpunkt och sade, att jag ansåg, att just vid den hufvudtiteln borde anslag föreslås af *regeringen* och icke af *enskilda* personer, och rönt ingen motsägelse. Nu däremot bifaller man en enskild motion utan utredning och med förbigående af *regeringen*. Den motionär, som väckt förslag om de 175,000 kronorna, var i många frågor min motståndare här i kammaren, men jag ber herrarne vara öfvertygade om, att jag lika väl som kammaren i den nu aflidne såg en *chevalier sans peur et sans reproche*. Jag vet mycket väl, att han väckte sin motion i det allra bästa syfte, men det hindrar icke, att jag betraktar det som ett beklagligt misstag, både att den väcktes och att den icke afstyrktes, medan tid var. Det finnes dock högre och viktigare synpunkter än de ekonomiska att taga i

Om en extra
inkomstskatt
för år 1909.
(Forts.)

betraktande. Som saken nu ligger, kan jag icke yrka bifall till motionen af rent formella skäl, och jag hoppas, att herrarne åtminstone, om ni icke dela min uppfattning, måtte förstå, hvarför jag här velat uttala mig, nämligen i den förhoppningen, att det måtte vara *sista* gången, som dylika framställningar göras på denna hufvudtitel.

Herr Cavalli: Herr talman, mina herrar! Det var ett yttrande af den förre ärade talaren, som uppkallade mig och föranledde mig att hos talmannen begära ordet, innan han slutade utan att göra något yrkande, men jag vill icke afstå från ordet, ty jag vill icke, att det anförande talaren haft här i kammaren skall stå oemotsagdt. Jag vädjar till kammaren, om detta lilla obetydliga betänkande, som verkligen så rent och klart håller sig inom bevillningens ram, som det kan och bör göra, om det varit skäl att bemöta detta med den utförliga redogörelse om andra ting, som den ärade talaren lämnade, hvilka visserligen hafva ett visst sammanhang med saken, men icke på denna skattefråga hafva någon som helst betydelse. Ty den ärade talaren har naturligtvis alldeles orätt, då han försökte, åtminstone fattade jag honom så, vindicera fram, att här förelåg något slag af gäfva. Det är icke så. Det är ett anslag, som i staten skall upptagas och med tillgängliga statsmedel gäldas.

Den ärade talaren slutade med att räkna på kammarens förståelse af hvarför han i denna fråga hade uppträdt. Jag förmodar, att han ställde slutet af sitt anförande, såsom en skicklig talare det gör, i samband med början, ty i början af anförandet slog han sig för sitt bröst och sade: mina herrar, jag är lika god rojalist som någon af herrarne. Det är möjligt, att så är, men då får jag säga, att han har ett bra besynnerligt sätt att visa det.

Den förste ärade talaren har icke gjort något yrkande. Jag däremot skall be att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet i förevarande betänkande hemställt.

Upplästes och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 93, till Konungen, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af 10, 11, 12 och 13 §§ i lagen om handräckning åt utländsk domstol den 6 mars 1899 samt till lag angående ändrad lydelse af 2 och 3 §§ i lagen om verkställighet i visst fall af utländsk domstols beslut den 6 mars 1899.

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets den 17 och 20 innevarande april bordlagda betänkande n:o 21, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse af vissa §§ i förordningen den 6 augusti 1894 angående mantals-skrifning m. m. äfvensom en i ämnet väckt motion.

*Om ändring i
vissa delar af
förordningen
ang. mantals-
skrifning
m. m.*

Under återopande af bilagdt statsrådsprotokoll öfver finans-ärenden den 5 mars 1909 hade Kungl. Maj:t i en till Riksdagen afgifven proposition, n:o 96, som hänvisats till bevillningsutskottet, föreslagit Riksdagen att besluta, att §§ 4, 5, 7, 8, 10, 11, 15 och 16 samt det till § 6 hörande formulär n:o 2 i förordningen den 6 augusti 1894 angående mantalsskrifning skulle erhålla den förändrade lydelse, som af ett vid propositionen fogadt förslag utvisades.

I samband med behandlingen af föreliggande kungl. proposition hade utskottet jämväl förehaft en inom Andra Kammaren af herr *Ch. Meurling* väckt motion, n:o 223, hvaruti hemstälts,

»att Riksdagen behagade besluta,

1) att den skriftliga mantalsuppgift, som omförmäles i § 4 mom. 1 af Kungl. Maj:ts 'förslag till förordning angående ändrad lydelse i vissa §§ i förordningen den 6 augusti 1894 angående mantalsskrifning m. m.' endast må åläggas den, som ej muntligen eller skriftligen vid af pastor anställd förskrifning lämnat nöjaktiga uppgifter för församlingsbokens justering;

2) att beloppet af den årliga afgäld eller hyra, som erlägges för hvarje utarrenderad fastighet eller uthyrd lägenhet inom distriktet, icke må af ägaren behöfva till mantalsskrifningen uppgifvas;

3) att föreskriften i § 7 mom. 1 om vederbörande länsmans närvaro vid mantalsskrifningen ej må behöfva alltid tillämpas; samt

4) att i § 10 mom. 1 första stycket orden: 'de sistnämnda dock endast såvida de — — dit inflyttat' icke må i mantalsförordningen införas.»

Utskottet hade på återopade grunder hemställt,

1:o) att Riksdagen, med förklarande att Kungl. Maj:ts förslag icke kunnat oförändradt bifallas, måtte antaga samma förslag med de ändringar, vid utskottets betänkande fogadt författningsförslag utvisade;

2:o) att Riksdagen ville anhålla, det Kungl. Maj:t måtte i sammanhang med utfärdande af den nya förordningen i ämnet fastställa lydelsen af därtill hörande formulär; samt

3:o) att herr Meurlings ofvanberörda motion, n:o 223, finge anses besvarad genom hvad utskottet här ofvan under 1:o) hemställt.

*Om ändring i
vissa delar af
förordningen
ang. mantals-
skrifning
m. m.
(Forts.)*

Nämnda förslag hade följande lydelse:

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

Förslag

till

Förordning

*angående ändrad lydelse af §§ 4, 5, 7, 8, 10 11, 15 och 16 samt
det till § 6 hörande formulär n:o 2 i förordningen den 6
augusti 1894 angående mantalsskrifning.*

Härmed förordnas, att §§ 4, 5, 7, 8, 10, 11, 15 och 16 samt
det till § 6 hörande formulär n:o 2 i förordningen den 6 augusti
1894 angående mantalsskrifning skola erhålla följande ändrade ly-
delse:

§ 4.

Mom. 1. En hvar, som ej hos
annan mantalsskrifves, har att år-
ligen vid mantalsskrifningen af-
lämna uppgift enligt bifogade for-
mulär n:o 1. Denna uppgift skall
vara försedd med intyg af pastor
i mantalsskrifningsorten, att upp-
giften blifvit jämförd med för-
samlingsboken; och skall pastor
vid uppgiftens granskning hafva
därå antecknat hvad vid gransk-
ningen anmärkts af beskaffenhet,
att upplysning därom bör vid man-
talskrifningen meddelas. Den,
som på grund af § 3 mom. 1
tredje punkten uppgifver sig kom-
ma att först senare inflytta från
annat distrikt, må dock förete
pastors intyg i den ordning, § 11
omförmäler.

Mantalsuppgiften skall upptaga:

1:o) namn, födelseår och födelsedag samt yrke eller tjänst och
hemvist för den uppgiftspliktige själf och dem, som höra till hans
hushåll eller till följd af aftal om biträde vid jordbruks- eller annan
rörelse eller af annan anledning skola hos honom mantalsskrifvas.
Härvid iakttages, att för hvarje man, hvilkens ålder vid slutet af
det år, mantalsskrifningen afser, ej understiger tjuguet år, utsättes
hans fullständiga förnamn och hans tillnamn; att beträffande dem,
hvilka ej äro svenska undersåtar, angifves deras nationalitet; samt
att särskildt för hvarje fastighet uppgifves därvarande personal; och

§ 4.

Mom. 1. En hvar, som ej hos
annan mantalsskrifves, har att år-
ligen vid mantalsskrifningen af-
lämna uppgift enligt bifogade for-
mulär n:o 1.

Mantalsuppgiften skall upptaga:

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

*Om ändring i
vissa delar af
förordningen
ang. mantals-
skrifning
m. m.
(Forts.)*

skall, där någon vid senaste mantalsskrifning var boende å annat ställe, tillika uppgifvas hans förutvarande hemvist inom distriktet eller, om han inflyttat från annat distrikt, detta distrikt och hans därvarande hemvist;

2:o) den fasta egendom, han inom distriktet äger, besitter eller brukar, och den rörelse, han där idkar;

3:o) beloppet af den årliga afgäld eller hyra, som erlägges för hvarje af honom utarrenderad fastighet eller uthyrd lägenhet inom distriktet;

4:o) namn och hemvist för de å hans egendom inom distriktet boende eller vid hans rörelse därstädes anställda personer, som äro pliktiga att lämna särskilda mantalsuppgifter;

5:o) fartyg, som af honom äges eller för hvilket han är hufvudredare, dess dräktighet och byggnadsmaterial samt därå anbringad ångmaskins drifkraft äfvensom befälhafvarens namn och mantalsskrifningsort;

5:o) fartyg, som af honom äges eller för hvilket han är hufvudredare, dess dräktighet och byggnadsmaterial *äfvensom befälhafvarens namn och mantalsskrifningsort samt, beträffande maskindrifvet fartyg, drifkraftens storlek;*

6:o) den fasta egendom, som han äger, besitter eller brukar, och den rörelse, han idkar inom annat distrikt; samt

7:o) namn och mantalsskrifningsort för personer, hvilka hos honom uppehålla sig vid den tid uppgiften aflämnas, men icke böra inom distriktet mantalsskrifvas.

Mom. 2. Den, som äger, besitter eller brukar fast egendom eller idkar rörelse inom annat distrikt ändet, hvarest han skall mantalsskrifvas, åligger att jämväl till mantalsskrifningen i förstnämnda distrikt aflämna angående egendomen eller rörelsen med den därtill hörande personal så beskaffad uppgift, som i mom. 1 sägs.

Mom. 3. Den i mom. 1 och 2 stadgade uppgiftsskyldighet gäller i tillämpliga delar äfven för allmänna inrättningars föreståndare, bolagsstyrelser och i allmänhet dem, som vårda och förvalta annans egendom.

Mom. 4. Uppgifterna för de inom samma gård i stad, köping eller municipalsamhälle boende personer skola insamlas och aflämnas af gårdens ägare eller den hans ställe företräder.

Mom. 5. Inom hvarje kommun skola årligen för mantalsskrifningen väljas kommunalombud, hvilka hafva att på begäran af de uppgiftspliktiga biträda dem vid uppgiftsskyldighetens fullgörande, särskildt med mantalsuppgifternas uppsättande och afläm-

Mom. 5. På landsbygden må allmoge och mindre skrifkunniga äga att antingen själfva eller genom annan uppgiftspliktig person muntligen meddela sina uppgifter.

Om ändring i
vissa delar af
förrordningen
ang. mantals-
skrifning
m. m.
(Forts.)

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

ande. Kommunalombuden utses till erforderligt antal för hvarje mantalsskrifningsdistrikt af den myndighet, som utöfvar kommunens beslutanderätt.

Mom. 6. Blanketter till mantalsuppgifter skola genom Kungl. Maj:ts befallningshafvandes försorg kostnadsfritt tillhandahållas de uppgiftspliktiga hos kommunalombuden och i stad dessutom å ställen, som magistraten bestämmer.

§ 5.

Mom. 1. Genom vederbörande chefers föranstaltande skall årligen aflämnas uppgift, upptagande fullständiga namn samt födelseår och födelsedag å arméns och flottans i garnisons- eller stationsort förlagda manskap samt de vid kronans varf och verkstäder anställda arbetare; börande för de sistnämnda jämväl uppgifvas yrke eller anställning.

Mom. 2. Sjömanshusdirektion åligger att för hvarje år, räknadt från och med den 1 november, angående under året vid sjömanshuset påmönstrad sjöfarande, som företett utflyttningsbetyg från en församling, hvilket icke blifvit i annan församling inskrifvet, medelst utdrag af vederbörande register meddela uppgift till förstnämnda församling.

Mom. 3. Föreståndare för straffängelse eller tvångsarbetsanstalt skall likaledes för hvarje år, räknadt från och med den 1 november, angående en hvar till bestraffning eller allmänt arbete under året intagen och vid dess utgång i rullorna kvarstående person, till den församling, personen tillhör, meddela uppgift å fullständiga namn samt födelseår och födelsedag, anledningen till hans intagande i fängelset eller anstalten, dagen, då han ditkom, och den, då straff- eller arbetstiden går till ända, äfvensom hans senast antecknade bostad inom församlingen.

Mom. 4. De i denna § föreskrifna uppgifter skola till vederbörande pastor eller i § 13 omnämnd församlingsföreståndare insändas före den 8 november hvarje år, och, efter det pastor eller församlingsföreståndaren därå tecknat intyg, att de öfverensstämma med församlingsboken, af denne aflämnas till mantalsskrifningsförrättaren; skolande pastor eller församlingsföreståndare likaledes till mantalsskrifningen medhafva

Mom. 4. De i denna § föreskrifna uppgifter skola till vederbörande pastor eller i § 13 omnämnd församlingsföreståndare insändas före den 8 november hvarje år, och, efter det pastor eller församlingsföreståndaren *däraf tagit del*, af denne aflämnas till mantalsskrifningsskrifningsförrättaren; skolande pastor eller församlingsföreståndare likaledes till mantalsskrifningen medhafva de senast till honom inkomna för-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

de senast till honom inkomna förteckningar öfver vissa arbetare, hvilka, enligt hvad särskildt är eller varder stadgadt, årligen skola af arbetsgifvare eller arbetsföreståndare meddelas.

(Utskottets förslag.)

teckningar öfver vissa arbetare, hvilka, enligt hvad särskildt är eller varder stadgadt, årligen skola af arbetsgifvare eller arbetsföreståndare meddelas.

Om ändring i vissa delar af förordningen ang. mantalsskrifning m. m.
(Forts.)

§ 7.

Mom. 1. Vid mantalsskrifningen skola tillstädesvara pastor eller, om han har förfall, någon af honom förordnad lämplig person, helst annan inom församlingen tjänstgörande präst, vederbörande stadsfiskal eller länsman och fjärdingsman äfvensom kommunalombuden.

En hvar, hvilkens rätt är beroende af mantalsskrifningen, äger att för bevakande därpå öfvervara förrättningen.

§ 7.

Mom. 1. Vid mantalsskrifningen skola tillstädesvara pastor eller, om han har förfall, någon af honom förordnad lämplig person, helst annan inom församlingen tjänstgörande präst, vederbörande stadsfiskal eller länsman och fjärdingsman samt kommunalombud, hvilka till erforderligt antal för hvarje mantalsskrifningsdistrikt utses af den myndighet, som utöfvar kommunens beslutanderätt.

En hvar, hvilkens rätt är beroende af mantalsskrifningen, äger att för bevakande därpå öfvervara förrättningen.

Mom. 2. Pastor eller hans ombud skall vid förrättningen tillhandahålla församlingsboken, i hvilken alla sedan sista mantalsskrifning timade förändringar skola, så vidt på pastor ankommit, hafva blifvit fullständigt införda, och därur meddela erforderliga upplysningar. Han skall ock särskildt meddela, hvad han har sig bekant rörande inflyttning till församlingen af personer, som icke aflämnat flyttningsbetyg, eller om andra mantalsskrifningen angående förhållanden, hvarom behöriga uppgifter icke inkommit; ägande pastor, därest mantalsskrifningsdistriktet utgör mindre del af socken, att i stället för församlingsboken tillhandahålla behörigt utdrag därpå.

Mom. 3. Genom vederbörande kommunalombud bör vid mantalsskrifningen aflämnas dels af fattigvårdsstyrelsen uppgjord förteckning å dem, som inom distriktet åtnjuta fattigunderstöd, dels af kommunalstyrelsen efter fattigvårdsstyrelsens hörande (i enlighet med bifogade formulär n:r 3) upprättad förteckning å de personer inom distriktet, som till följd af fattigdom eller sjuklighet böra från erläggande af mantalpenningar befrias.

Mom. 4. Hvarje efter senaste mantalsskrifning ingången af handling angående ägande, åbo eller arrenderätt till fast egendom bör af fastighetens innehafvare vid förrättningen uppvisas.

Om ändring i
vissa delar af
förordningen
ang. mantals-
skrifning
m. m.
(Forts.)

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

§ 8.

Mom. 1. I enlighet med församlingsboken och efter granskning af de aflämnade uppgifterna samt med ledning jämväl af de upplysningar, som af de vid förrättningen närvarande kunna meddelas, skola i mantalslängden för hvarje distrikt å landet uppföras, särskildt för hvar fastighet, till namn och födelseår samt yrke eller tjänst alla de personer, hvilka böra där mantalsskrifvas. Härvid antecknas den förändring i afseende å ägande-, åbo- eller nyttjanderätt till fastigheten, som må hafva inträffat. I öfrigt iakttages, att hvarje man hvilkens ålder vid slutet af det år, mantalsskrifningen afser, ej understiger tjuuguett år, upptages för sig med utsättande af hans fullständiga namn; att, därest mantalsuppgiften för sådan man ej kunnat af pastor vitsordas, i längden antecknas, att uppgiften är obestyrt; att särskild beteckning införes för alla män af nämnda ålder, hvilka vid senaste mantalsskrifningen ej voro mantalsskrifna inom distriktet; samt att för dem, hvilka ej äro svenska medborgare, antecknas deras nationalitet.

I längden angifvas äfven de personer, hvilka befrias från erläggande af mantalspenningar, så ock de inskrifningsskyldiga samt de, hvilkas värnpliktsförhållanden ej med säkerhet kunnat utrönas; hvarjämte iakttages att den, som saknar stadigt hemvist, efteråt i längden särskildt upptages, allt på sätt formuläret till mantalslängd utvisar.

§ 8.

Mom. 1. I enlighet med församlingsboken och efter granskning af de aflämnade uppgifterna samt med ledning jämväl af de upplysningar, som af de vid förrättningen närvarande kunna meddelas, skola i mantalslängden för hvarje distrikt å landet uppföras, särskildt för hvar fastighet, till namn och födelseår samt yrke eller tjänst alla de personer, hvilka böra där mantalsskrifvas. Härvid antecknas den förändring i afseende å ägande-, åbo- eller nyttjanderätt till fastigheten, som må hafva inträffat. I öfrigt iakttages, att hvarje man, hvilkens ålder vid slutet af det år, mantalsskrifningen afser, ej understiger tjuuguett år, upptages för sig med utsättande af hans fullständiga namn; att därest någon af dessa icke är kyrkoskrifven i församlingen, anteckning härom göres i längden; att särskild beteckning införes för alla män af nämnda ålder, hvilka vid senaste mantalsskrifningen ej voro mantalsskrifna inom distriktet; samt att för dem, hvilka ej äro svenska medborgare, antecknas deras nationalitet.

I längden angifvas äfven de personer, hvilka befrias från erläggande af mantalspenningar, så ock de inskrifningsskyldiga samt de, hvilkas värnpliktsförhållanden ej med säkerhet kunnat utrönas; hvarjämte iakttages att den, som saknar stadigt hemvist, efteråt i längden särskildt upptages, allt på sätt formuläret till mantalslängd utvisar.

*(Kungl. Maj:ts förslag.)**(Utskottets förslag.)*

*Om ändring i
vissa delar af
föroröningen
ang. mantals-
skrifning
m. m.
(Forts.)*

Mom. 2. Mantalslängd upprättas i stad i enahanda ordning, med iakttagande att där upptagas kvarteren samt, i stället för hemman och brukningsdelar, gårdarnas och stadsjordarnas nummer och namn efter tomte- och jordeboken.

Mom. 3. Af de i nästföregående års mantalslängd upptagna personer må, utom den, som afidit, och den, som bosatt sig å utländsk ort, på sätt i § 1 sägs, icke någon annan vid mantalskrifningen utelämnas än den, som under årets lopp, efter att hafva uttagit flyttningsbetyg, till annat distrikt afflyttat eller vid förättningen styrker, att han för det kommande året, enligt de i fråga om behörig mantalsskrifningsort här ofvan bestämda grunder, böra vara mantalsskrifven inom annat distrikt; dock att, därest under förättningen finnes, att någon, som i senaste mantalslängden för distriktet varit upptagen, till annan ort sig begifvit, utan att hafva uttagit flyttningsbetyg, jämväl denne må, om vistelseorten är okänd och anledning icke förefinnes, att hans bortavaro endast är tillfällig, vid mantalsskrifningen utelämnas.

Mom. 3. Af de i nästföregående års mantalslängd upptagna personer må, utom den, som afidit, och den, som bosatt sig å utländsk ort, på sätta i § 1 sägs, icke någon annan vid mantalsskrifningen utelämnas än den, som under årets lopp, efter att hafva uttagit flyttningsbetyg, till annat distrikt afflyttat eller vid förättningen styrker, att han för det kommande året, enligt de i fråga om behörig mantalsskrifningsort här ofvan bestämda grunder, bör vara mantalsskrifven inom annat distrikt; dock att, därest under förättningen finnes, att någon, som i senaste mantalslängden för distriktet varit upptagen, till annan ort sig begifvit, utan att hafva uttagit flyttningsbetyg, jämväl denne må, om vistelseorten är okänd och anledning icke förefinnes, att hans bortavaro endast är tillfällig, kunna vid mantalsskrifningen utelämnas, dock icke förrän han varit borta minst ett år.

Mom. 4. Uti de vid mantalsskrifningen förekommande ärenden skall förrättningsmannen meddela beslut, som tillika med skälen därför antecknas i det protokoll, som det åligger honom att vid förättningen föra och hvilket jämväl bör upptaga namnen på de personer, som till följd af sin tjänstebefattning eller såsom kommunalombud tillstädes varit; börande i protokollet underrättelse intagas om hvad för vinnande af ändring i förrättningsmannens beslut och mantalsskrifningsåtgärderna är att iakttaga.

Mom. 5. För ändamål, som i § 10 afses, har pastor eller hans ombud att å särskild längd upptaga de personer, hvilka blifvit mantalsskrifna vid förättningen men icke afämnat flyttningsbetyg; dock med undantag för dem, som jämlikt § 3 mom. 1 tredje punkten uppgifvit sig komma att först senare inflytta från annat distrikt.

Mom. 6. Efter mantalsskrifningsförrättningens slut undertecknas

Om ändring i
vissa delar af
förordningen
ang. mantals-
skrifning
m. m.
(Forts.)

(Kungl. Maj:ts förslag.)

(Utskottets förslag.)

mantalslängden af förrättningsmannen, pastor eller hans ombud och vederbörande kommunalombud äfvensom, därest församlingsföreståndare eller ombud för denne vid förrättningen tjänstgjort, af föreståndaren eller ombudet; skolande de till förrättningsmannen aflämnade uppgifter äfvensom de i § 7 mom. 3 omförmälda förteckningar biläggas mantalslängden.

§ 10.

Mom. 1. Före den 15 januari hvarje år skall pastor tillställa vederbörande magistrat eller häradsskrifvare dels den i § 8 mom. 5 omförmälda längd, försedd med anteckning om dem, hvilka, efter det mantalsskrifning föregående år förrättades, till pastor aflämnat flyttningsbetyg, dels enligt bifogade formulär n:o 4 upprättad förteckning på alla efter nämnda förrättning intill årets slut i mantalsskrifningsdistriktet födda och döda samt med flyttningsbetyg från annat distrikt dit inflyttade, förut ej där mantalskrifna personer äfvensom från distriktet utflyttade personer, de sistnämnda dock endast såvida de under förenämnda tid uttagit flyttningsbetyg till annan församling och från pastor därstädes eller på annat tillförlitligt sätt underrättelse erhållits om att de dit inflyttat.

Underlåter pastor att inom stadgad tid tillställa mantalsskrifningsförrättaren nyssnämnda handlingar, skall mantalsskrifningsförrättaren genast härom göra anmälan hos Kungl. Maj:ts befallningshafvande, som har att vid lämpligt vite förständiga vederbörande pastor om skyndsamt fullgörande af berörda skyldighet.

Där några förändringar icke inträffat mellan mantalsskrifningen och årets slut, skall äfven sådant inom den stadgade tiden och vid äfventyr, som ofvan sägs, hos mantalsskrifningsförrättaren anmälas.

Mom. 2. I mantalslängden införas de rättelser och tillägg, som föranledas af ofvan omförmälda längd och förteckning, därvid beträffande dem, för hvilka i mantalslängden gjorts anteckning om obestyckt mantalsuppgift, men hvilka numera aflämnat flyttningsbetyg, anteckningen härom öfverstrykes; och skola nyssnämnda handlingar biläggas mantalslängden.

Mom. 2. I mantalslängden införas de rättelser och tillägg, som föranledas af ofvan omförmälda längd och förteckning, därvid beträffande dem, för hvilka i mantalslängden gjorts anteckning, att de ej äro i församlingen kyrkoskrifna, men hvilka numera aflämnat flyttningsbetyg, anteckningen härom öfverstrykes; och skola nyssnämnda handlingar biläggas mantalslängden.

§ 11.

Mantalslängden jämte därtill hörande bilagor samt det vid

§ 11.

Mantalslängden jämte därtill hörande bilagor samt det vid

Kungl. Maj:ts förslag.)

mantalsskrifningen hållna protokoll skola, vid bot af tre kronor för hvarje dag, som därmed fördröjes, före den 1 mars af mantalsskrifningsförrättaren aflämnas till vederbörande pastor, hvilken har att med församlingsboken jämföra mantalslängden och därvid särskildt uppmärksamma, huruvida med ledning af församlingsboken numera kan vitsordas mantalsuppgift, som i längden betecknats såsom obestyrt. De vid granskningen förekomna anmärkningar skola upptagas å en (i enlighet med hosföljande formulär n:o 5 upprättad) förteckning, som bifogas mantalslängden; och skall denna med tillhörande handlingar senast den 15 mars af pastor återställas till mantalsskrifningsförrättaren.

Sedan i anledning af pastors anmärkningar vederbörliga rättelser och tillägg ägt rum i mantalslängden, skall längden anses justerad; dock må den, som jämlikt § 3 mom. 1 tredje punkten anmält inflyttning under året från annat distrikt, äga att inom maj månads utgång hos mantalsskrifningsförrättaren medelst intyg af pastor i mantalsskrifningsorten styrka uppgift om namn och ålder; och skall, där så sker, för honom i längden gjord anteckning om obestyrt mantalsuppgift öfverstrykas.

Senast den 20 mars skall den justerade mantalslängden aflämnas till ordföranden i taxeringsnämnden för det ändamål, hvarom i förordningen angående bevilning af fast egendom samt af inkomst förmåles.

Under den tid, mantalslängden

(Utskottets förslag.)

mantalsskrifningen hållna protokoll skola, vid bot af tre kronor för hvarje dag, som därmed fördröjes, före den 1 mars af mantalsskrifningsförrättaren aflämnas till vederbörande pastor, hvilken har att med församlingsboken jämföra mantalslängden och därvid särskildt uppmärksamma, huruvida *person, för hvilken i längden gjorts anteckning, att han ej är i församlingen kyrkoskrifven, numera aflämnat flyttningebetyg.* De vid granskningen förekomna anmärkningar skola upptagas å en (i enlighet med hosföljande formulär n:o 5 upprättad) förteckning, som bifogas mantalslängden; och skall denna med tillhörande handlingar senast den 15 mars af pastor återställas till mantalsskrifningsförrättaren.

Sedan i anledning af pastors anmärkningar vederbörliga rättelser och tillägg ägt rum i mantalslängden, skall längden anses justerad; dock må den, som jämlikt § 3 mom. 1 tredje punkten anmält inflyttning under året från annat distrikt, äga att inom maj månads utgång hos mantalsskrifningsförrättaren medelst intyg af pastor i mantalsskrifningsorten styrka uppgift om namn och ålder; och skall, där så sker, för honom i längden gjord anteckning, *att han icke är i församlingen kyrkoskrifven,* öfverstrykas.

Senast den 20 mars skall den justerade mantalslängden aflämnas till ordföranden i taxeringsnämnden för det ändamål, hvarom i förordningen angående bevilning af fast egendom samt af inkomst förmåles.

Under den tid, mantalslängden

Om ändring i vissa delar af förordningen ang. mantalsskrifning m. m.
(Forts.)

Om ändring i
vissa delar af
förrordningen
ang. mantals-
skrifning
m. m.
(Forts.)

(Kungl. Maj:ts förslag.)

finnes hos mantalsskrifningsförrättaren eller pastor, bör den hållas tillgänglig för dem, som däråf önska taga del.

Sedan årets pröfningsnämnd afslutat sina göromål, emottagas mantalslängderna af vederbörande häradsskrifvare och magistrater för att, jämte tillhörande bilagor och jämlikt formulär n:o 6 upprättadt sammandrag, bifogas årets kronoräkenskaper; börande duplettexemplar af samma längder och sammandrag likasom protokollen förvaras hos häradsskrifvarna och magistraterna.

§ 15.

Uraktlåter uppgiftspliktig att i behörig tid aflämna mantalsuppgift, skall, jämte det anteckning om de försumliges namn och hemvist af förrättningsmannen i protokollet verkställes, felande uppgift, om den försumlige finnes inom orten, efter anmodan af mantalsskrifningsförrättaren, honom afordras genom stadsfiskal i stad samt länsman eller fjärdingsman på landet. Treddas den försumlige eller finnas han icke inom orten, skall mantalsskrifningsförrättaren anmäla förhållandet hos Kungl. Maj:ts befallningshafvande, som äger att med föreläggande af vite införskaffa den felande handlingen.

Genast efter mottagandet af den i § 8 mom. 5 omnämnda längd skall mantalsskrifningsförrättaren förelägga en hvar därå upptagen person, hvilken försummat honom åliggande skyldighet att aflämna flyttningsbetyg, att inom viss lämplig tid efter föreläggandets del-

(Utskottets förslag.)

finnes hos mantalsskrifningsförrättaren eller pastor, bör den hållas tillgänglig för dem, som däråf önska taga del.

Sedan årets pröfningsnämnd afslutat sina göromål, emottagas mantalslängderna af vederbörande häradsskrifvare och magistrater för att, jämte tillhörande bilagor och jämlikt formulär n:o 6 upprättadt sammandrag, bifogas årets kronoräkenskaper; börande duplettexemplar af samma längder och sammandrag likasom protokollen förvaras hos häradsskrifvarna och magistraterna.

§ 15.

Uraktlåter uppgiftspliktig att i behörig tid aflämna mantalsuppgift, må, jämte det anteckning om de försumliges namn och hemvist af förrättningsmannen i protokollet verkställes, felande uppgift, om den försumlige finnes inom orten, efter anmodan af mantalsskrifningsförrättaren, honom afordras genom stadsfiskal i stad samt länsman eller fjärdingsman på landet. Treddas den försumlige eller finnas han icke inom orten, skall mantalsskrifningsförrättaren anmäla förhållandet hos Kungl. Maj:ts befallningshafvande, som äger att med föreläggande af vite införskaffa den felande handlingen.

Genast efter mottagandet af den i § 8 mom. 5 omnämnda längd skall mantalsskrifningsförrättaren förelägga en hvar därå upptagen person, hvilken försummat honom åliggande skyldighet att aflämna flyttningsbetyg, att inom viss lämplig tid efter föreläggandets del-

(Kungl. Maj:ts förslag.)

fående hafva fullgjort omförmälda skyldighet. Delgifningen af beslutet ombesörjes af stadsfiskal i stad samt länsman på landet. Dessa skola äfven vaka öfver att föreläggandet efterlefves. Tredskas den försumlige, har stadsfiskalen eller länsmannen att skyndsamt därom göra anmälan hos Kungl. Maj:ts befallningshafvande, som förelägger den försumlige att vid vite fullgöra sin kyrkoskrifningsskyldighet.

Krono- och stadsbetjänt, som verkställer infordrande af felande uppgift eller delgifvande af föreläggande, som ofvan sägs, äger att därför af den försumlige undfå godtgörelse med en krona för hvarje förrättning.

Den, som genom uteblifven eller oriktig uppgift föranleder, att någon skattskyldig undgår att utgöra mantalspenningar, skall för gäldande däraf vara ansvarig.

(Utskottets förslag.)

fående hafva fullgjort omförmälda skyldighet. Delgifningen af beslutet ombesörjes af stadsfiskal i stad samt länsman på landet. Dessa skola äfven vaka öfver att föreläggandet efterlefves. Tredskas den försumlige, har stadsfiskalen eller länsmannen att skyndsamt därom göra anmälan hos Kungl. Maj:ts befallningshafvande, som förelägger den försumlige att vid vite fullgöra sin kyrkoskrifningsskyldighet.

Krono- och stadsbetjänt, som verkställer infordrande af felande uppgift eller delgifvande af föreläggande, som ofvan sägs, äger att därför af den försumlige undfå godtgörelse med en krona för hvarje förrättning.

Den, som genom uteblifven eller oriktig uppgift föranleder, att någon skattskyldig undgår att utgöra mantalspenningar, skall för gäldande däraf vara ansvarig.

*Om ändring i
vissa delar af
förordningen
ang. mantals-
skrifning
m. m.
(Forts.)*

§ 16.

Mom. 1. Vid tillämpning af denna förordning inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker gäller till efterrättelse:

1:o) att mantalsskrifningarna verkställas af länsmännen;

2:o) att Kungl. Maj:ts befallningshafvandes kungörelse om förrättningen skall minst tre gånger före densamma i kyrkan uppläsas, där behofvet sådant kräfer, äfven å lappska eller finska språket eller å båda dessa språk;

3:o) att till mantalsskrifningen skall uppgifvas och i mantalslängden antecknas jämväl hvarje persons nationalitet och språk;

4:o) att den del af lappbefolkningen, som kringflyttar utan städiga boningsplatser, skall mantalsskrifvas stam- eller byvis;

5:o) att lapplänsmän eller rotemästare, där sådana finnas, böra mantalsskrifningen öfvervara vid vite af tre kronor;

6:o) att efter mantalsskrifningens slut och senast före januari månads utgång mantalslängden skall i två exemplar med de till längden hörande bilagor af förrättningsmannen aflämnas till den tjänsteman, hvilken det åligger att upprätta taxeringslängd öfver

*Om ändring i
vissa delar af
förordningen
ang. mantals-
skrifning
m. m.
(Forts.)*

fast egendom; skolande denne tjänsteman för det ändamål och vid det äfventyr, som i § 11 sägs, före den 1 mars aflämna ena exemplaret af mantalslängden med tillhörande bilagor till vederbörande pastor; och bör duplettexemplaret efter vederbörlig justering återställas till förrättningsmannen, när röstlängden för året blifvit upprättad.

Mom. 2. I fråga om mantalsskrifning i städerna Stockholm och Göteborg gäller hvad därom särskildt är eller varder stadgadt.

Denna förordning träder i kraft den 1 juni 1909; dock att i afseende å mantalslängd, som för året upprättats, äldre bestämmelser skola tillämpas.

Reservation hade afgifvits af herr *Cavalli*, friherrarna *C. J. Beck-Friis* och *Klingspor*, herrar *A. E. Håkanson*, *Åkerberg* och *Edvard Bohnstedt*, greve *A. Hamilton* samt herrar *Tonning* och *Danström*, hvilka ansett, att den kungl. propositionen bort bifallas.

Vid föredragning af betänkandet begärdes ordet af

Herr *Cavalli*, som yttrade: Jag hemställer, att förevarande betänkande måtte föredragas punktvis, därvid punkterna 1 och 3 företagas i ett sammanhang:

att författningsförslaget först föredrages paragrafvis och, där så erfordras, momentvis;

att paragraferna icke måtte uppläsas, därest icke begäran där- om framställes;

att diskussionen må få omfatta förslaget i dess helhet vid 4 §, samt att utskottets hemställan må sist föredragas.

Härtill lämnade kammaren sitt bifall.

Punkterna 1 och 3.

Utskottets författningsförslag.

§ 4.

Mom. 1.

Herr *Cavalli*: Herr talman, mina herrar! Ödet har varit bevillningsutskottets ledamöter från denna kammare ogynnsamt i de betänkanden, som i dag äro föredragna. Vi hafva fått blifva reservanter, och här är truppen decimerad från tio till nio. Jag förlorar däraf icke modet att framställa yrkande om bifall till reservationen. Ett bifall till reservationen är en hemställan om bifall till Kungl. Maj:ts proposition i den nu föredragna paragrafen, och där- om anhåller jag om proposition.

Frågan om registrering af landets befolkning är redan sedt från kameral synpunkt af den beskaffenhet, att förhållandena kräfva en viss ändring. De senare tiderna hafva medfört väsentliga förändringar emot hvad som ägde rum för ett par tiotal år sedan. Befolkningen har blifvit rörligare. Den flyttar mera än tillföre, och redan till följd däraf torde åtgärder krävas, som bringa kyrko- och mantalsskrifningen såvidt möjligt i öfverensstämmelse med hvarandra. Redan från den synpunkten äger den kungl. propositionen fog för sig och vederbörande föredragande statsråd har i sin motiveering och framhållit denna synpunkt. Men hvad som måhända varit än mer bestämmande är nödvändigheten — kan jag gärna säga — af att i och med införandet af den allmänna rösträtten vidtaga sådana åtgärder, att hvars och ens rösträtt kan ådagaläggas. Som herrarne veta, har hitintills rösträtten till Andra Kammaren baserats på en viss uppskattad inkomst, men numera är det icke den uppskattade inkomsten, utan det är mantalslängden med vissa inskränkningar i fråga om ålder, värnplikt etc., som är bestämmande. Det kungliga förslaget har därför i anslutning till 26 § i vallagen för Riksdagen framlagt detta förslag, och det är för mig rätt svårt att förstå, att man egentligen kan undgå i stort sedt att lämna bifall till detta förslag, då det utgör så att säga en nödvändig förutsättning för utöfvande af rösträtten. Det kan t. o. m. ifrågasättas efter min mening, om icke detta förslag hade bort framläggas i sammanhang med vallagen. Men denna sistnämnda omständighet, tiden för dess framläggande, hvarken bör eller kan få inverka på frågans afgörande. Vi stå inför detta afgörande nu.

Inom utskottet har varit olika åsikter om tolkningen af 26 §, men mig förefaller det, att den, som vill genomläsa anförandet till statsrådsprotokollet, skall finna med fullt fog framhållet nödvändigheten och lämpligheten af just de föreslagna åtgärderna. Jag förbiser naturligtvis icke, att detta kan för vissa medborgare, de mindre skrifkunniga och för vissa klasser af tjänstemän, särskildt prästerskapet, medföra vissa olägenheter. Men det är väl så med sistnämnda del af frågan, att detta får i administrativ väg afhjälpas. Vi hafva förut vid genomförandet af reformer hört klagomål öfver svårigheter vid deras verkställande. Dessa svårigheter hafva fått afhjälpas och få icke utgöra hinder för reformen.

Detta är den rent principiella ståndpunkten. Jag torde vid denna paragraf icke behöfva ingå på några detaljer, då jag anhåller om bifall till § 4, 1 mom.

Herr Sjöholm: Efter min uppfattning är utskottets förslag i denna punkt bättre än Kungl. Maj:ts. Det står i den kungl. propositionen:

»Förslaget, att de för mantalsskrifningen afsedda uppgifter skulle aflämnas till pastor för att användas jämväl vid föregående justering af husförhållningens längden, utgjorde, enligt uttalande af 1889

Om ändring i vissa delar af förordningen ang. mantalsskrifning m. m.
(Forts.)

Om ändring i vissa delar af förordningen ang. mantals-skrifning m. m.
(Forts.)

års kommitté, den viktigaste af de då förordade ändringarna. Det blef dock ej ens framlagdt för Riksdagen. Tungt vägande invändningar hade mot förslaget i denna del framställts, särskildt af prästerliga myndigheter. Det erinrades bland annat, att förslaget icke skulle medföra åsyftad verkan, utan tvärtom orsaka oreda och oordning. De afgifna skriftliga uppgifterna skulle nämligen i regeln behöfva rättas och kompletteras. Enligt hvad erfarenheten gifvit vid handen, är det på landsbygden oundgängligen nödvändigt, att anteckningarna i församlingsboken göras i vederbörande husfäders närvaro. Förslaget skulle således medföra, att pastor finge hjälpa de uppgiftspliktiga med uppgifternas rättande; han skulle i verkligheten till och med nödgas tjänstgöra såsom skrifbiträde åt dem. Och följden af allt detta blefve, att det för prästerskapets egentliga kallelse främmande bestyret med mantalsskrifningen i väsentlig mån komme att öfverflyttas från mantalsskrifningsförrättaren till pastor.»

Var detta riktigt år 1889, så kan man förstå, att det gäller ännu mera nu, då, såsom den kungliga propositionen framställer, folkmängdsökningen och omflyttningarna blifvit väsentligen ökade. Kan man då säga, såsom det heter i den kungliga propositionen, att »om det nu stadgas, att mantalsuppgifterna skola företes för pastor för att af honom förses med intyg, att han granskat dem», lärer enligt de sakkunniges och äfven min mening något ökadt besvär därigenom icke tillskyndas prästerskapet. Jag förstår icke, hur man kan göra ett sådant påstående, då det faktiskt erkändes af regeringen år 1889, att det då framlagda kommittéförslaget var omöjligt, emedan det skulle alltför mycket öka prästerskapets göromål och att mantalsskrifningen därigenom komme att flyttas från mantalsskrifvaren till prästerskapet.

Det står i paragrafen, att »uppgiften skall vara försedd med intyg af pastor i mantalsskrifningsorten, att uppgiften blifvit jämförd med församlingsboken; och skall pastor vid uppgiftens granskning hafva därå antecknat hvad vid granskningen anmärkts af beskaffenhet, att upplysning därom bör vid mantalsskrifningen meddelas.»

Denna bestämmelse är enligt mitt förmenande onödig i de mindre kommunerna, och den är utförbar i de större kommunerna, särskildt i de större stadsförsamlingarna. Herrarna veta, att vid mantalsskrifningen på landet går det så till, att de inlämnade mantalsuppgifterna jämföras med kyrkoboken, och då sker den rättelse, som kan vara behöflig. Det är således vid mantalsskrifningen, som kontrollen sker. Nu är här föreslaget, att denna kontroll skall ske före mantalsskrifningen och af prästerskapet. Då synes mig, att mantalsskrifvaren har ingenting annat att göra än att samla detta material, hvars riktighet är skriftligen bestyrkt af pastor. Då behöfs ingen mantalsskrifning, utan mantalsskrifvaren kan genast utan vidare granskning uppräta längden. I de mindre kommunerna har det ingenting att betyda, hur man gör, ty om pastor verkställer

granskningen och gör vederbörlig påskrift, kan han i regel göra detta på en half dag. Men i de större församlingarna låter det sig efter min uppfattning icke göra. Man kan icke börja kyrkoskrifningarna förrän efter den 24 oktober. Förut har pastor åtskilliga sammanträden med kyrkorådet och skolrådet för att upprätta staten för kyrka och skola, kyrkostämmor för staternas fastställande samt därjämte vidlyftiga skrifgörömål i och för flyttningarna, hvadan oktober månad är en af de arbetsammaste, och då kan någon granskning af mantalsuppgifter icke medhinnas. Man måste alltså börja efter den 24 oktober, då flyttningarna skett och uppgifter om förändringar inkommit. Detta räcker i mitt pastorat i fem veckor med ganska strängt arbete. Omedelbart därefter börjar mantalskrifningen. Hur man skall samtidigt kunna hinna att gå igenom hvarenda mantalsuppgift, kontrollera den och jämföra den med församlingsboken och sedan sätta på stämpel, förstår jag icke. Och om man verkligen hunne med det, blefve ju foljden, såsom jag redan påpekat, att någon mantalsskrifning icke behöfdes. Mantalskrifvaren hade endast att taga materialet och upprätta längden. Nu är ju mantalsskrifningen till för att kontrollera de lämnade uppgifterna och jämföra dem med kyrkoboken. Detta skall och bör ske vid mantalsskrifningen. På landsbygden har det dock liten eller ingen betydelse, hur man gör, vare sig uppgifterna kontrolleras efter kyrkoboken före eller vid mantalsskrifningen. Men något trakasseri blir det för allmänheten att gå till pastor och visa uppgiften och få den påskrifven och sedan gå till mantalsskrifvaren för att öfverlämna densamma. Detta trakasseri ökas i de större församlingarna, och särskildt i större stadsförsamlingar är detta tillvägagångssätt efter min uppfattning — och jag har öfver fyrtio-årig erfarenhet på detta område, så att jag torde kunna tillmätas namnet sakkunnig — rent af omöjligt, och detta både från allmänhetens och pastors synpunkt.

Nu säger man, att man icke kan få röstlängden ordentlig, om man icke går till väga på detta sätt. Jo, mycket väl, det utgör icke något hinder. Det står, att man icke kan lita på uppgifterna i afseende å årtal o. d. Jo, det kontrolleras vid mantalsskrifningen. För resten tror jag icke, att det lämnas oriktiga uppgifter. Vårt folk är så ärligt, att det behöfva vi icke befara, och skulle det i en framtid visa sig, att hedern aftager, då kan det vara tid att lagstifta i frågan. För närvarande tror jag det är alldeles obehöfligt.

Det står i den kungliga propositionen, att »obekvämlig eller betungande för pastor synes anordningen icke blifva.» Jag torde hafva uppvisat motsatsen. Vidare står det, att »har uppgiftsmaterialet blifvit på angifna sätt behandladt, lärer själfva mantalsskrifningen sedermera kunna förrättas både snabbt och bekvämt samt lämna ett tillförlitligt resultat.» Ja, den kan förrättas så snabbt, att den är alldeles obehöflig efter min uppfattning. Ty har jag fullständigt kontrollerade uppgifter, påskrifva att de äro riktiga,

*Om ändring i
vissa delar af
förordningen
ang. mantals-
skrifning
m. m.
(Forts.)*

hvad skall det då tjäna till att sitta och läsa upp dem vid mantalsskrifningen. Nej, det är vid mantalsskrifningen kontrollen skall ske. Och detta går mycket väl för sig.

Herr Cavalli påpekade, att de föreslagna bestämmelserna äro nödvändiga, emedan eljest röstlängden icke blir tillförlitlig. Det torde vara bäst att afvakta hvad erfarenheten visar, och se, om de ölifva tillförlitliga, innan man fattar ett sådant beslut, ty jag tror, att det kommer att gå lika bra hädanefter som hittills att få en tillförlitlig röstlängd.

Herr talman, jag anhåller om bifall till utskottets förslag.

Herr statsrådet Petersson: Den siste talaren har gjort åtskilliga, som det tycks, grava anmärkningar mot Kungl. Maj:ts förslag, och då han har erfarenhet på detta område och således måste betraktas som sakkunnig, skulle det icke förvåna mig, om herrarne tyckte, att Kungl. Maj:t går längre, än som egentligen varit nödigt.

Nu är det emellertid så, att hans uppfattning, som väsentligen sammanfaller med den motionärs, hvilken i Andra Kammaren uttalat sig i frågan — är grundad på ett missförstånd om hvad Kungl. Maj:t afsett och huru vi — d. v. s. de sakkunnige, som inom departementet uppgjort förslaget och som äro på detta område fullt förfarna — tänkt, att det skall gå till.

Jag ber att få skissera detta och utgår då från att skriftliga uppgifter skola lämnas — dem har icke den siste talaren vändt sig emot, och jag kan således förbigå, hvad jag kan hafva att säga för att motivera dem. Förutsatt således, att skriftliga uppgifter skola aflämnas, hade man tänkt sig, att dessa uppgifter skola vara af de uppgiftspliktiga skrifna och inlämnade redan vid förskrifningen; i stället för att pastor, såsom nu är förhållandet, vid förskrifningen för hvarje särskildt hemman eller gård utfrågar, hvilka förändringar som skett, och antecknar dessa i församlingsboken, så tar han den framlämnade uppgiften och läser där precis detsamma, som han eljest skulle fråga om. Har ingen förändring inträffat, så kräfves ingen vidare åtgärd; har däremot förändring inträffat, så har han att föra in detta i församlingsboken. Därefter har han att fylla i den kolumn, som handlar om fullgjord värnplikt, i hvilket afseende uppgifterna för närvarande äro ytterst otillförlitliga. När han gjort det, sätter han en stämpel på uppgiften, och därmed är saken klar. Uppgiften lämnas därefter till kommunalombudet, som förvarar den till mantalsskrifningen och då lämnar den till mantalsskrifningsförrättaren, hvilken sålunda i det stora hela får längden klar genom dessa uppgifter. Hvad som egentligen återstår att göra vid mantalsskrifningsförrättningen är att med pastors tillhjälp undersöka, huruvida någon förändring ägt rum under den tid som förflutit, sedan uppgifterna aflämnas.

Orsaken till att man vill hafva det ställdt på detta sätt är den, att det anses nära nog omöjligt hinna förrätta mantalsskrif-

ningen på den korta tid, som är anslagen därtill, med mindre så ordnas, att det finns ett fullständigt, tillförlitligt material för mantalslängden. Det behöfs numera upplysningar i flera olika hänseenden, och dessa skulle eljest frågas ut af hvar och en. Detta medhinnas emellertid icke, allra minst i så stora församlingar som de af den senaste talaren omnämnda. Skulle mantalsskrifningsförrättaren utfråga vederbörande angående alla dessa förhållanden såsom angående värnplikt, hvarifrån de flyttat, om de äro nyinflyttade o. s. v., så blifver gifvetvis åtskilligt uteglömdt och hvarje sådan glömska kan betyda ett fel i den blifvande röstlängden.

*Om ändring i
vissa delar af
förrordningen
ang. mantals-
skrifning
m. m.
(Forts.)*

Nu säger den siste talaren, att det är orimligt, att pastor skall kontrollera uppgifterna på förhand. Men vi äro ju ense om, att kontroll skall äga rum, och att uppgifterna i mantalslängden böra på något sätt granskas af pastor. Det torde i detta sammanhang icke vara alldeles ur vägen att något erinra om hvad denna kontroll betyder. I § 16 riksdagsordningen upptaga de s. k. »strecken» åtskilliga villkor för rösträttens utöfvande. Enligt dessa kräfvos bland annat, att man skall vara 24 år gammal, att man skall äga god frejd och hafva fullgjort sin värnplikt. Dessa tre förhållanden kunna icke utrönas på annat sätt än genom jämförelse med församlingsboken, där motsvarande uppgifter finnas. Pastor måste således underkasta sig att vara med om att konstatera dessa förhållanden, detta arbete må nu förläggas till förskrifningen eller till mantalsskrifningen. Jag skulle nu vilja fråga den senaste ärade talaren, hvad han har för vinst af eller på hvad sätt arbetet för honom varder lättare eller bekvämare, om det förlägges till mantalsskrifningen. Snarare synes han skola vinna på, att det göres vid förskrifningen, ty då rör det ett mindre område — förskrifningen sker alltid rotevis — och så får han sig förelagda skriftliga uppgifter. Vid mantalsskrifningen varder arbetet i de flesta fall helt enkelt omöjligt; då skulle pastor och häradsskrifvare sitta och granska hela denna vidlyftiga längd namn för namn, och de få dagar, som äro anslagna till mantalsskrifningen — det är ju icke mer än ett par dagar — de räcka icke till härför. Det finns, såvidt jag kan förstå, icke någon möjlighet att på annat sätt få den ordning och reda i civilregistreringen, som nu är mer än förut nödvändig, om man icke får behandla saken på det sätt Kungl. Maj:t föreslagit.

Jag nämnde något om värnpliktsförhållandena. Det har länge varit ett öfverklagadt förhållande, att anteckningarna om de värnpliktige äro ofullständiga och oriktiga och att de föranleda hvarjehanda obehag för enskilda värnpliktige: de blifva oriktigt affordrade böter, uppfordrade att inställa sig o. s. v. Af de sakkunniga, som behandlat denna sak, har det sagts mig, att detta väsentligen beror därpå, att häradsskrifvarne icke hafva *tid* att vid mantalsskrifningen tillräckligt noga utfråga vederbörande om deras värnpliktsförhållanden. Således, den bristande tiden vid mantalsskrifningarna föran-

Om ändring i vissa delar af förordningen ang. mantals-skrifning m. m. leder redan nu svårigheter; hur skall det icke blifva framdeles, om man icke ordnar bättre?

Emot den siste ärade talaren ber jag följaktligen att få betona, att vi anse — och det har varit förfarna män, som deltagit i den förberedande behandlingen af ärendet, däribland en pastor för en af de större församlingarna här i närheten — att de nu föreslagna förändringarna äro både utförbara och nödiga. Jag skulle därför vara synnerligen tacksam, om kammaren ville fatta sitt beslut i enlighet med reservationen. Jag får uppriktigt bekänna, att jag icke vet, hur det på annat sätt skall vara möjligt att iakttaga § 16 i riksdagsordningen.

Herr Petersson, Lorentz: På grund af min 20-åriga erfarenhet såsom pastor i en af rikets större landsförsamlingar skulle jag vilja instämma i hvad den förste ärade talaren anförde angående det företräde utskottets förslag har framför det kungl. förslaget. Nu berörde herr statsrådet och chefen för kungl. justitiedepartementet egentligen endast de enligt propositionen generellt fordrade skriftliga uppgifterna. Men hittills har den mindre skrifkunniga allmogen varit förskonad från skyldighet att lämna skriftliga uppgifter, och jag är öfvertygad om, att, i händelse ett påbud i den vägen skulle komma till stånd, detta skulle väcka mycket stort missnöje, och att följderna af att tvinga fram sådana uppgifter icke skulle leda till önskad resultat eller till att förbättra förhållandena.

Hvad utskottet härutinnan säger på sid. 19 i förevarande betänkande synes mig vara riktigt. Det heter där: »I fråga om upphäfvande af den allmoge och mindre skrifkunniga på landsbygden medgifna rätt att meddela sina uppgifter muntligen anser sig utskottet böra vidhålla den tidigare af Riksdagen uttalade mening, hvilken också tagit sig uttryck i föreliggande motion, att nämligen de kraf, som därigenom skulle ställas på landtbefolkningen, för en stor del af denna blefve onödigt betungande. I vissa trakter af landet lär det också vara förenadt med synnerliga svårigheter att åstadkomma en tillfredsställande skriftlig mantalsuppgift af den omfattning, Kungl. Maj:ts förslag afser. För den ovane är ifyllandet af en utförlig blankett ofta en ganska svår uppgift, och tvifvelsutan skulle de skriftliga uppgifterna på grund af otydlighet och missförstånd komma att föranleda många fel i mantalslängden, hvilka vid uppgifternas muntliga meddelande kunna undvikas. Den hjälp åt allmogen och de mindre skrifkunniga, som den kungl. propositionen afser att bereda genom kommunalombuden, skulle knappast visa sig tillfyllestgörande. Och blefve den anlitad i sådan grad, som särskildt i vissa trakter skulle vara af behof påkalladt för åstadkommande af tillfredsställande skriftliga uppgifter, komme därigenom större fordringar att ställas på kommunalombuden, än som rimligen kunde utan ersättning åläggas dem. Om kommunalombuden icke allestädes skulle med tillräcklig noggrannhet och intresse gå

vederbörande till handa, kunde viktiga medborgerliga rättigheter äfventyras.»

Jag skall icke alls uppehålla mig vid frågan om den ökning i pastors göromål med mantalsskrifningen, som Kungl. Maj:ts förslag otvifvelaktigt skulle leda till. Det kan pastor ju få lof att finna sig i; men resultatet af en sådan ändring kan icke anses blifva sådant, att man bör förorda densamma i och för sig.

När, såsom nu sker vid mantalsskrifning på landet, uppgifterna lämnas på det sätt, att ombud från olika byar infinna sig till och närvara vid mantalsskrifningen, då ur kyrkboken namn för namn uppläsas, så är man ju i tillfälle att kontrollera, huruvida de lämnade muntliga uppgifterna äro med verkliga förhållandet öfverensstämmande, och vidtagna åtgärder för nödiga rättelser. Och mantalsskrifningsförrättaren är vid denna genomgång af kyrkboken lätt i tillfälle att göra de noggranna anteckningar, som måste göras i mantalslängden. Så går förrättningen mycket enkelt för sig, utan att man vållar dem svårigheter, som skola mantalsskrifvas och hvilka icke ha lätt att skriftligen lämna de uppgifter som erfordras.

För min del tror jag icke, att de förändringar i nuvarande ordning, som i angifna hänseende upptagits i Kungl. Maj:ts förslag, äro tillräckligt grundade eller att de komma att leda till ett mera praktiskt eller riktigt resultat, än man vinner vid tillämpningen af den nuvarande ordningen.

Herr Sörensson: Herr talman, mina herrar! Den förste talaren i detta ämne har hufvudsakligen yttrat sig om förhållandena i städerna. En senare talare har visserligen yttrat sig äfven angående förhållandena på landet, men jag anser mig i alla fall böra tillägga några ord i förevarande fråga just särskildt rörande landsbygden.

Det nämndes bland annat, att man icke kunde börja dessa skrifningar förrän den 24 oktober. Jag anser, att det är rent omöjligt att börja dem ens då; ja, jag anser, att de icke ens kunna börjas den 1 november, och det af det skäl, att då befolkningen i våra tider är mycket rörlig, så är det många husbönder, som icke antaga tjänare förrän under flyttningsdagarna. Dessa nyantagna hafva då i allmänhet icke sina flyttningsbetyg med sig, utan man får vänta rätt länge därpå, och detta medför icke så få svårigheter med afseende å de uppgifter, pastor skall lämna.

Hvad beträffar det af herr statsrådet och chefen för kungl. justitiedepartementet framställda påstående, att det är omöjligt att få uppgifterna korrekta vid mantalsskrifningen, om de icke förut lämnas skriftligen till pastor för granskning, vill jag säga, att detta går mycket väl för sig, ty mantalsskrifningen försiggår i allmänhet på det sätt, att uppgifterna kunna kontrolleras. Ty det brukar i allmänhet gå så till, att, när mantalsskrifning skall äga rum och man börjar förrättningen, frågar man mantalsskrifningsförrättaren, hvilka

Om ändring i vissa delar af förordningen ang. mantalsskrifning m. m. (Forts).

*Om ändring i
vissa delar af
förordningen
ang. mantals-
skrifning
m. m.
(Forts.)*

de uppgifter äro, som skola lämnas; han nämner nu dessa, t. ex. de värnpliktiges namn, ålder m. m. Om han nu hädanefter kommer att säga, att han vill hafva än flera uppgifter, t. ex. om fullständiga förnamn, om årtalet, för alla öfver 21 år, huruvida de fullgjort sin värnplikt och äga god frejd, hvarifrån flyttningen skett o. s. v., så får han alla dessa uppgifter: de kunna med noggrannhet meddelas ur längden, ty man har fått in dessa uppgifter förut i de inkomna flyttningsbevisen.

Att åläggä hvar enda en af allmogen på landet att komma in med skriftliga uppgifter, tror jag kommer att möta oerhörd stora svårigheter. Man kan lysa ut, att förskrifning äger rum då och då; men de komma icke. Då skall man på åtskilliga sätt trakassera dem. Skall man anlita kronobetjäningen, så medför detta icke blott mycket besvär, utan framför allt mycket obehag för dem: de skola betala en krona och komma med sina uppgifter, hvilket ofta vållar mycken förgelse.

Jag tror icke att en dylik anordning är nödvändig. Mig synes, att det kan gå såsom hittills genom förskrifningarna och att uppgifterna således icke af alla behöfva ingifvas skriftligen i förväg till pastor för granskning. Jag tror, att man i alla fall skall få en fullt tillfredsställande röstlängd och att de uppgifter, som lämnas till mantalsskrifningen, på det hela taget blifva fullt tillfredsställande. Sedan får man granska på vanligt sätt den längd, som härads-skrifvaren upprättar, och därigenom blir längden ännu tillförlitligare.

Herr talman, jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr statsrådet Petersson: Det tycks nu blifva fråga om de skriftliga uppgifternas vara eller icke vara, och jag nödgas därför besvära kammaren att höra hvad jag har att säga därom.

Man vill göra gällande, att det är omöjligt att på landet få fram dessa skriftliga uppgifter; utskottet har ju skildrat svårigheterna och talat om huruledes det för den ovane skulle vara förenadt med ganska stort besvär att ifylla blanketterna. Om utskottets pessimistiska syn på tingen i detta fall vore riktig, så vore de miljoner vi offra på vårt folkskoleväsen illa använda. I stället skulle jag vilja uttala den förmodan, att om dessa blanketter lämnas ut till de mera försigkomna klasserna i våra folkskolor, så skulle det gå ganska bra äfven på landet att få dem tillfredsställande ifyllda. Jag har tänkt mig, att om folkskollärarne ville intressera sig för saken, skulle den kunna genomföras lättare, enklare och på kortare tid, än någon egentligen tänkt sig. När tiden för mantalsskrifningen nalkas, borde folkskolläraren utlämna blanketter till barnen med tillsägelse att fylla i dem, hvarje barn för sin familj, och därvid skulle de få taga hjälp af föräldrar eller andra närstående, om de så ville. Sedan komme barnen till skolan med blanketterna ifyllda efter bästa förmåga, skolläraren rättade dem, och hvarje barn finge åter taga med sig hem sitt papper. — Följden häraf skulle blifva den, att efter

några år finnes i hvar eller hvarannan stuga på landet en alldeles konkret förebild till denna krångliga mantalsuppgift; och jag är öfvertygad om att det blefve ett minimalt antal, som icke skulle gå i land med att åstadkomma den.

Det har sagts, att de skriftliga uppgifter, som nu lämnas, äro synnerligen otillfredsställande, och detta skulle visa, att det icke går för sig att fordra skriftliga uppgifter. Att de nuvarande skriftliga uppgifterna äro otillfredsställande tror också jag, men hvad är måttet härtill? Jo, antagligen det, att för närvarande hafva vi ett formulär, intaget i svensk författningssamling, och att folk i allmänhet icke känner till det, är ganska förlåtligt. Men förhållandet blir ett annat i samma ögonblick man lämnar ut blanketter, där det tydligt och klart angifves hvad som skall skrivas dit. Det blir nog icke för svårt för vår svenska allmoge.

Emellertid är den afgörande frågan, i hvad mån det är nödvändigt att få dessa skriftliga uppgifter eller icke. Där om må sägas, att utan skriftliga uppgifter låter det sig i många fall icke göra att på effektivt sätt kontrollera det rösträttsvillkor, som heter fullgjord skattebetalning. Detta gäller alla dem som flytta. Det förhåller sig nämligen så, enligt § 26 vallagen, att häradsskrifvare i vissa fall, nämligen när han har nödiga handlingar tillgängliga, själf skall efterforska, om en person, som flyttat, erlagt skatt eller icke. Detta inträffar, då denne person flyttar från en socken till en annan i samma fögderi eller då han flyttar inom samma socken. Men för att utöfva en sådan kontroll, måste häradsskrifvaren veta, hvar denna person förut bott. Om t. ex. i afkortningslängden för Solna socken står upptaget, att en Per Larsson, Löfberga, häftar för oguldna utskylder, men Per Larsson har flyttat till angränsande socken, t. ex. Bromma socken, så skall häradsskrifvaren i röstlängden för Bromma socken anteckna, att Per Larsson häftar för obetalda utskylder. Då måste emellertid häradsskrifvaren veta hvilken Per Larsson det är, som förut bott i Löfberga, och detta får han veta först genom Per Larssons mantalsuppgift. Därför innehålla blanketterna en särskild kolumn tryckt med fetstil, som skall upptaga uppgift om hvarest hvar och en förut bott. För den, som ändrat hemvist, fås icke upplysning härom på annat sätt, ty det står icke i församlingsboken, och således kan icke pastor lämna uppgift härom. Vilja herrarna, att vid själfva förrättningen pastor eller häradsskrifvare skall fråga ut hvar och en ny inflyttad, hvarifrån han kommit, och anteckna detta? Mantalsskrifningsförrättningen komme då att taga sådan tid, att förrättningsmannen snart skulle finna det vara betydligt besvärligare än det sätt Kungl. Maj:t nu föreslagit.

Härtill kommer en annan sak. Enligt utskottets förslag är det tillåtet för en person att komma genom ombud, d. v. s. att sända dit en annan person, som får lämna uppgifterna. Denne kommer — och har kanske icke reda på förhållandena. Han vet icke, hur det är, kan icke svara på frågorna om födelseår, om föregående

*Om ändring i
vissa delar af
förordningen
ang. mantals-
skrifning
m. m.
(Förts.)*

*Om ändring i
vissa delar af
förordningen
ang. mantals-
skrifning
m. m.
(Forts.)*

bostad o. s. v.; då finns ingen möjlighet att införskaffa dessa uppgifter. Följden blir, att i tvifvelaktiga eller oklara fall kan det i regel icke afgöras, huruvida rösträttsvillkoren äro uppfyllda eller icke och då presumera rösträtten förefinnas. Paragraf 16 riksdagsordningen kommer alltså att äga betydelse endast för dem, som äro stationära i samhället och laglydiga i fråga om kyrkoskrifningen; däremot kommer denna paragraf att i det stora hela sakna betydelse för dem som flytta tidt och ofta och för dem som undandraga sig kyrkoskrifning. Om saken ordnas så, som utskottet velat, finns det intet hinder, att en person, som är vanfrejdad — och han tar naturligtvis icke fram sitt prästbetyg, om han kan slippa — uppföres i röstlängden; samma blir förhållandet med en person, som icke fullgjort sin värnplikt eller som icke betalt skatt: han kommer i mantalslängden utan möjlighet för vederbörande att kontrollera, huruvida villkoren för valrätt äro för handen, och därmed uppföres han som röstberättigad. Det är emellertid vår skyldighet att så långt möjligt är honorera § 16 riksdagsordningen. Den utgår därifrån, att röstlängderna skola uppgöras utan de röstberättigades eget åtgörande af offentlig myndighet och att denna myndighet skall sättas i tillfälle att få alla de uppgifter, som behöfas för att kontrollera rösträttsvillkoren. Med Kungl. Maj:ts förslag går det, åtminstone i det allra närmaste, men knappast med utskottets förslag.

Under sådana förhållanden ber jag, mina herrar, att få upprepa de ord, hvarmed jag slutade mitt förra anförande, och hemställa om antagande af Kungl. Maj:ts förslag.

Herr Sjöholm: Med anledning af herr justitieministerns första anförande ber jag att få yttra några ord. Herr justitieministern sade, att jag hade missuppfattat den kungl. propositionen. Nej, herr statsråd! Det har jag icke gjort. Jag har sett mycket väl hvad som där står, och jag har sett, att meningen är, att dessa skriftliga uppgifter skola aflämnas till pastor samtidigt med den så kallade kyrkoskrifningen. Detta, har jag påpekat, är omöjligt både för allmänheten och för pastor. Jag skulle önska, att herr statsrådet komme ned till Eskilstuna och vore närvarande en dag vid kyrkoskrifningen och också en dag ginge upp i rådhuset, då mantalsförteckningarne aflämnas där. Herr statsrådet skulle då få se, att det är omöjligt för pastor att taga emot alla dessa högar af uppgifter. Det är flera personer, som äro sysselsatta under flera dagar med att blott samla och gruppera uppgifterna. Den grankning, som pastor skulle få att verkställa, kan omöjligt ske samtidigt med kyrkoskrifningen, ty den blefve så långt utsträckt, att den icke kunde hinnas med inom föreskrifven tid. Det har sagts, att tiden för mantalsskrifningen är så kort, att kontrollen icke kan ske då och att det skulle gå lättare att verkställa den vid kyrkoskrifningen, ty det ginge då på en gång att kontrollera de särskilda uppgifterna. Men det går icke till så, ty vid kyrkoskrifningen går man igenom husregistret, och så frågar

man efter, om personerna flyttat eller icke. Och om de icke hafva flyttat, behöfver man icke slå upp dem i församlingsboken, ty det är ingen förändring då med afseende på dem. Det är endast i det fall, att de flyttat, som det är någon förändring, och som det är nödvändigt, att man slår upp församlingsboken. Det går lättare att göra kontrollen vid mantalsskrifningen, ty då finnas inga andra än de officiella personerna närvarande. Där går det lugnt och stilla till, ty inga personer stå och vänta på att få lämna sina uppgifter. Det är detta, jag velat påpeka, att det icke går för sig att samtidigt med kyrkoskrifningarne kontrollera dessa mantalssuppgifter, och *detta så mycket mindre* som dessa uppgifter i regeln då icke äro färdiga. Att jämföra mantalssuppgifterna med församlingsboken under den tid, som förflyter mellan kyrkoskrifningen och mantalsskrifningen, låter sig icke heller göra, ty *tiden är för knapp*.

Jag skall i afseende å herr justitieministerns andra anförande påpeka, att beträffande föreskriften, att uppgifterna skola vara skriftliga, intet hinder finnes att förfara såsom Kungl. Maj:ts föreslagit, och där skall jag ställa mig fullkomligt på herr justitieministerns ståndpunkt, att dessa uppgifter kunna och böra lämnas. Men i afseende på föreskrifterna angående dem, som flyttat från annan ort, är det annorlunda. I större stadsförsamlingar, där omflyttningen är stor, brukar mantalsskrifningsförrättaren kungöra, att hvar och en, som flyttar, är skyldig att uppgifva, om han förut var boende inom samma ort eller om han nu från annan ort inflyttat. Det står på uppgiften, att han kommer från en främmande ort. Skall pastor göra äfven den kontrollen, så frågar jag, huru detta skall hinnas med i ett stort pastorat. Det är tillräckligt besvärligt såsom det nu är. Det är med yttersta ansträngning, man kan sköta denna kyrkoskrifning, såsom det nu är ställdt. I afseende på granskningen af de värnpliktige angifves vid mantalsskrifningen hvem som är värnpliktig eller hvem som är frikallad. Där möter det inga svårigheter att få dessa uppgifter fullt tillförlitliga, så att det är icke för den skull behöfligt att göra någon ändring. Och jag kan icke se, att det i något afseende verkar så, att röstlängden icke blir fullt tillförlitlig, om man går till väga på sätt, utskottet här föreslagit. Åtminstone skall erfarenheten först visa, att det icke går, ty att taga denna bestämmelse uti Kungl. Maj:ts förslag blir att lägga en börda på stadsprästerna, som de icke kunna bära, och då misstänker jag, att det blir, såsom det står i betänkandet, oreda genom den föreslagna anordningen, hvilket efter mitt förmenande däremot icke kommer att ske, om man går med på hvad utskottet föreslagit, hvartill jag för min del fortfarande yrkar bifall.

Efter det öfverläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen, jämlikt förekomna yrkanden propositioner, först därpå att kammaren skulle godkänna utskottets förslag i föreliggande del, samt vidare därpå, att Kungl. Maj:ts proposition i motsvarande del skulle god-

*Om ändring i
vissa delar af
förorordningen
ang. mantals-
skrifning
m. m.
(Forts.)*

Om ändring i vissa delar af förordningen ang. mantals-skrifning m. m. (Forts.)

kännas; och förklarade herr talmannen sig anse den senare pro vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som beträffande § 4 mom. 1 af det i bevillningsutskottets betänkande n:o 21 behandlade författningsförslag godkänner Kungl. Maj:ts proposition i denna del, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes utskottets förslag i föreliggande del.

Vid slutet af den häröfver anställda omröstning befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 94;

Nej — 29.

Mom 2—4.

Godkändes.

Mom. 5.

Herr Cavalli: På grund af det beslut, som kammaren fattat under moment 1, hemställer jag, att kammaren måtte afslå utskottets hemställan och godkänna Kungl. Maj:ts förslag i detta moment.

Öfverläggningen ansågs härmed slutad, hvarefter den af Kungl. Maj:t föreslagna lydelsen af föreliggande moment godkändes.

Mom. 6.

Godkändes.

§ 5.

Mom. 1—3.

Godkändes.

Mom. 4.

Herr Cavalli: Äfven här tillåter jag mig hemställa om afslag å utskottets hemställan och bifall till Kungl. Maj:ts proposition.

Efter härmed slutad öfverläggning godkändes nu föredragna moment i enlighet med hvad Kungl. Maj:t föreslagit.

*Om ändring i
vissa delar af
förordningen
ang. mantals-
skrifning
m. m.
(Forts.)*

§ 7.

Mom. 1.

Herr Cavalli: Beträffande § 7 mom. 1 hemställer jag, att kammaren med afslag å utskottets hemställan ville godkänna Kungl. Maj:ts proposition.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad, hvarefter förevarande moment godkändes enligt Kungl. Maj:ts förslag.

Mom. 2—4.

Godkändes.

§ 8.

Mom. 1 och 3.

Herr Cavalli: Jag tillåter mig att hos herr talmannen anhålla om proposition därå, att Kungl. Maj:ts förslag till lydelse af § 8 mom. 1 och 3 måtte varda godkändt och att utskottets hemställan i denna del icke måtte vinna bifall.

Efter det öfverläggningen ansetts härmed slutad, godkändes föreliggande moment enligt hvad Kungl. Maj:t föreslagit.

Öfriga moment.

Godkändes.

§ 10.

Mom. 1.

Godkändes.

Mom. 2.

Herr Cavalli: Äfven här anhåller jag om bifall till Kungl. Maj:ts proposition och afslag å utskottets hemställan.

Öfverläggningen ansågs härmed slutad, hvarefter nu föredragna moment godkändes jämlikt den af Kungl. Maj:t föreslagna lydelse.

*Om ändring i
vissa delar af
förordningen
ang. mantals-
skrifning
m. m.
(Forts.)*

§ 11.

Herr Cavalli: Jag anhåller om bifall till Kungl. Maj:ts proposition och afslag å utskottets hemställan.

Efter det öfverläggningen förklarats härmed slutad, godkändes Kungl. Maj:ts proposition i denna del.

§ 15.

Herr Cavalli: Jag hemställer, att kammaren ville med afslag å utskottets hemställan godkänna Kungl. Maj:ts proposition.

Öfverläggningen ansågs härmed slutad, hvarefter kammaren godkände nu föredragna paragraf i enlighet med hvad Kungl. Maj:t föreslagit.

Öfriga delar af förslaget.

Godkändes.

Utskottets hemställanden i punkterna 1 och 3.

Biföllos i hvad de ej besvarats genom kammarens föregående beslut.

Punkten 2.

Utskottets hemställan bifölles.

*Om statslån
för anlägg-
ning af den
s. k. Ostkust-
banan.*

Föredrogs ånyo statsutskottets den 17 och 20 i denna månad bordlagda utlåtande n:o 92, i anledning af väckta motioner om beviljande af statslån för anläggning af den så kallade Ostkustbanan.

I särskilda lika lydande motioner, nämligen n:o 12 i Första Kammaren, väckt af herr *G. Rudebeck m. fl.*, och n:o 45 i Andra Kammaren, väckt af herr *S. H. Kvarnzelius m. fl.*, hade föreslagits, att Riksdagen måtte besluta att bevilja Ostkustbanans aktiebolag ett statslån om fjorton miljoner kronor mot erhållande af första in-teckning i den för bolaget koncessionerade järnvägen mellan Gäfve och Härnösand.

Utskottet hade på andragna skäl hemställt, att ifrågavarande af herr Rudebeck m. fl. och af herr Kvarnzelius m. fl. väckta motioner icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Herr Rudebeck: Gentemot utskottets enhälliga mening i denna fråga, där utskottet på angifna skäl funnit den ifrågavarande motionen icke böra till någon Riksdagens åtgärd föranleda, skall jag icke framställa något yrkande i annan riktning, men jag ber att med hänsyn till frågans stora betydelse få yttra några ord i densamma.

*Om statslån
för anläggning af den
s. k. Ostkust-
banan.
(Forts.)*

Utskottet har uti sin motivering särskildt betonat, att en ny undersökning är så mycket mer påkallad, som här ifrågasattes ett låneunderstöd, hvilket ej blott i och för sig är synnerligen betydande, utan äfven väsentligt öfverstiger den andel af anläggningskostnaden, nämligen hälften, hvartill Riksdagen ansett sådant understöd i regel böra begränsas. Jag vill då säga, att motionärerna hafva icke varit främmande för eller lämnat obeaktadt det förhållandet, att här framställes ett större anspråk på medverkan från statens sida, än som i likartade fall vanligen varit fallet. Men motionärerna hafva ansett sig hafva haft goda skäl därtill. De skälen hafva varit först den ofantligt stora betydelse, som denna bana har icke blott för den bygd, som den skulle genomlöpa, utan ock för landet i sin helhet. Den framgår nämligen delvis genom en bygd, som är mycket folkrik och tätt bebyggd, och dels genom trakter, där ofantligt stora, ja, bland de största af landets industriella anläggningar äro förlagda. För denna vår uppfattning om banans betydelse hafva vi ock stöd i det utlåtande, hvilket äfven statsutskottet åberopat, som väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har lämnat, då dess yttrande i frågan infordrades af regeringen. Det utlåtandet lyder verbotim så, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen anser anläggningen vara af så stor betydelse för den allmänna rörelsen i de af järnvägen berörda trakterna och sålunda för dessa traktors utveckling, att banans tillkomst är i högsta grad önskvärd och att därför bör om möjligt statslån lämnas densamma. Äfven järnvägsstyrelsen, då den yttrade sig öfver ansökningen om koncessionen, utlät sig fördelaktigt angående banan och framhöll då också tanken derpå, att den ifrågavarande järnvägssträckan Gäfle—Härnösand borde en gång blifva en statsbana. Likaså generalstabens, som äfven anbefalldes afgifva yttrande, när koncessionen söktes, uttalade sig fördelaktigt för densamma. Dessa alla förhållanden hafva enligt motionärernas mening gifvit ett stöd för deras begäran.

Vidare hafva vi funnit ett skäl för vår framställning i den omständigheten, att icke mindre än nära 8,000,000 kronor lämnats i bidrag från korporationer, kommuner och enskilda. Förutom att denna summa i och för sig är ett betydligt bidrag, bär den naturligtvis vittne om ett varmt och lifligt intresse för banan hos befolkningen i de bygder, den skulle genomgå, då den sålunda varit villig att göra dessa högst afsevärda uppoffringar för att vinna detta mål. En blick på den karta, som vi motionärer låtit utdela bland Riksdagens herrar ledamöter, visar också tydligt, att banan verkligen skulle blifva en kustbana af den betydelse, att den väl för-

*Om statslån
för anlägg-
ning af den
s. k. Ostkust-
banan.
(Forts.)*

tjänar att uppmärksammas och stödjas af staten. Det skulle enligt vår mening vara mycket beklagligt, om denna lifliga medverkan från korporationer, kommuner och enskilda skulle helt och hållet blifva utan resultat och företaget icke kunde få komma till stånd trots denna ofervillighet från dem, som bäst känna behovet af banan. Det synes oss jämväl, att det icke kan förnekas, att det skulle äfven ur en annan synpunkt vara för staten af stor betydelse, om ett företag med denna omfattningen kunde sättas i gång, den synpunkten, att därigenom kunde beredas arbete åt ett ofantligt stort antal personer, hvilket arbete då tillkommit med icke så liten till-sats från enskilda.

Utaf dessa skäl hafva vi ansett, att det verkligen funnits anledning att tänka sig, att i förevarande fall Riksdagen skulle vilja sträcka sin medverkan något utöfver hvad som i regel eljest varit fallet. Det är på dessa skäl, som vi vågat göra den framställning, som vi gjort.

Det är ju dessutom gifvet, att statens medverkan, såsom vi tänkt oss den, skulle både direkt och indirekt vara af stor betydelse. Äfven om det skulle låta sig göra, att, såsom ursprungliga tanken varit, man kunde utan att hänvända sig till staten upplåna de utöfver tecknade medlen erforderliga beloppen vare sig inom eller utom landet, så kan icke äfven under gynnsamma penningförhållanden detta lån erhållas på så fördelaktiga villkor, som Riksdagen äfven med iakttagande af samma villkor, som hittills varit följda, skulle kunna lämna. Och det blir naturligtvis i fråga om en så stor summa som denna af mycket stor betydelse, om en lägre eller högre ränta skall erläggas å lånet.

Vidare hafva vi velat fästa uppmärksamheten på det förhållandet, att det naturligtvis icke kan ifrågakomma, att hela det äskade lånebeloppet skulle genast utlämnas, ty naturligt är, att innan statens lånemedel skulle tagas i anspråk, skulle banan använda de redan befintliga medlen till sitt byggande, liksom det därefter ej heller kan ifrågakomma, att medlen behöfva på en gång lyftas, utan endast i mån af behof.

Ehuru vi motionärer för vår del äro öfvertygade, att de förnyade undersökningar, som redan ägt rum, liksom den utredning, som redan verkstälts, lämna trygghet för företagets genomförande, så inse vi naturligtvis också befogenheten af de anspråk, som statsutskottet har framställt och som äfven väg- och vattenbyggnadsstyrelsen föreslagit, nämligen att från statens sida skall ske en ny undersökning, innan staten lämnar sin medverkan till detta företag. Och för dessa skäl böja vi oss, hvarför jag, herr talman, icke har något yrkande att framställa.

Grefve Taube: Inom statsutskottet förbehöll jag mig rätt att, ehuru jag icke reserverade mig mot utskottets motivering, i kam-maren yttra mig om densamma. Till statsutskottets kläm har

jag intet att tillägga, utan ber att däri få instämma, men det är med afseende på motiveringen, som jag ber att få yttra några ord.

Det är en synnerligt välvillig motivering, som utaf utskottet här är uttalad i och för denna motion, som utskottet sedan har afstyrkt. Men en sådan där välvillig motivering har sina faror. Den kommer lätt igen under andra former. Och jag tänker, att vi nog i nästa betänkande om denna sak få höra af den. Man bör vara försiktig, när man är så där välvillig.

Den föregående ärade talaren nämnde angående den föreslagna banan, hvad väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har yttrat, och i motionerna är ungefär detsamma framhållet, nämligen hvad banan kostar att bygga. Men det är ingenstädes, hvarken i motionerna eller i den föregående talarens yttrande sagdt, huru banan skall bära sig. Det har visserligen påståtts, att banan skulle komma att lämna en afkastning af fem procent. Ja, hvem som vill garantera detta, vet jag icke, men icke blir det jag! Vi hafva fått bevitna, huru järnvägar, som under långa år trafikerats, till följd af en mängd omständigheter nu funnit sig tvungna att nedsätta sin utdelning så lågt som till tre procent, och jag för min del är tacksam så länge detta kan räcka. Beräknar man nu, att dylika omständigheter äfven kunna nedsätta afkastningen hos denna nu föreslagna bana, så blir detta företaget kanske icke så lukrativt som många anse, att det bör blifva.

Motionärerna ha sagt, att bolaget kommit till den åsikten »att det behöfliga lånet skulle för bolaget blifva fördelaktigast, om det blefve beviljadt af svenska staten». Detta påstående ger jag dem mycket rätt i! Men det står i motionen ingenting om hvilka fördelarna för svenska staten blifva. Dessa tror jag skulle blifva ganska små härvidlag.

Att nu höra en mängd detaljer om alla dessa saker kunna herrarne icke vara roade af. Jag har haft detta ärende före uti Stockholms stadsfullmäktige och där sökt bevisa omöjligheten af de kalkylers uppfyllande, hvilka då voro förespeglade. Bland annat hade då för banan beräknats en utgiftsprocent af 54, ja, den var till och med så noga uträknad, att den uppgick till 53,8 procent! Jag tillät mig då säga, att denna siffra vore otänkbar, ty skall denna bana trafikeras och vara en konkurrentbana till stambanan, måste den trafikeras med nattåg, och då kommer man upp till en utgiftsprocent af 70. Läger man härtill de höjningar, som sedan år 1903 inträdt i personalens aflöningar, tror jag, att man få göra en helt annan kalkyl. Skall detta lån på ett eller annat sätt beviljas, måste man icke blott först hafva dessa utredningar från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, utan en ny utredning från bolaget själf, där det på grund af nu gängse pris och den trafik, som man kan påräkna å järvägen, visas, hvad denna kan komma att ge. Ty blir det icke något sådant, och staten ändock beviljar medlen, kan det inträffa, att man nödgas bygga en stambana från Hernösand till

*Om statslån
för anläggning af den
s. k. Ostkust-
banan.
(Forts.)*

Om statslån
för anlägg-
ning af den
s. k. Ostkust-
banan.
(Forts.)

Uppsala och jag undrar, om herrarna äro beredda att kasta ut pen- gar på en sådan stambana. Så pass måste vi vara försiktiga i våra afgöranden här, att vi icke ge på hand, att så kommer att ske. Men ditåt pekar det, ty minsann kan icke en statsbana blifva följ- den, om vi bevilja en sådan här summa! Vid denna frågas be- handling i Stockholms stadsfullmäktige framställde jag en del andra motskäl häremot, men jag får erkänna, att sent på natten förlorade jag i voteringen och Stockholms stad förlorade en half miljon. Nu önskar jag icke, att det skall bli samma förhållande med staten, och det är därför, som jag har velat till protokollet uttala, att jag icke fullt kan godkänna denna motivering för utskottets hemställan.

Dessutom är det ännu en sak. Läser man sidan 4 i betänkan- det, omnämner utskottet på tal om väg- och vattenbyggnadsstyrel- sens utlåtande i ärendet, att styrelsen »ställt sig synnerligen till- mötesgående beträffande den gjorda ansökningen». Det var nu mycket beskedligt af styrelsen att göra det, men styrelsen fram- håller behofvet af en ny beräkning, ehuru den icke nämner ett ord om banans förmåga att bära dessa utgifter och bära ränta på dem. Därom finnes ingenting sagdt. Sedan fortsätter utskottet: »Redan detta förhållande synes utskottet innefatta ett afgörande skäl mot beviljande af det föreslagna statslånet, då man icke har säkerhet för att järnvägsanläggningen kan blifva fullbordad med detta låne- understöd i förening med de i öfrigt för ändamålet tillgängliga med- len». Här har utskottet, synes det mig, satt ordet »icke» på orätt ställe. Ordet »icke» borde enligt min åsikt lämpligen placeras så, att meningen finge följande lydelse: — — — »Då man har säker- het för att järnvägsanläggningen *icke* kan blifva fullbordad med detta låneunderstöd i förening med de i öfrigt för ändamålet till- gängliga medlen». Det är efter min uppfattning här, som pudelns kärna ligger.

Jag har till protokollet velat uttala detta, för att det icke skall se ut, som om alltför stora sympatier skulle följa motiveringen i detta utlåtande.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Fränckel: Då en af de ärade motionärerna här yttrat sig utan att göra något yrkande mot utskottet, kunde det kanske vara onödigt att vidare fördjupa sig i denna fråga. Men det är med mig på samma sätt som med den föregående ärade talaren. Liksom han har jag naturligtvis biträdt afslagsyrkandet, men är icke på det klara med, att motiveringen till detta afslagsyrkande är så tydlig som den borde vara. Jag har icke reserverat mig hvarken på afdelningen eller i utskottet mot denna motivering, därför att i fråga om en afslagen och på det sättet väl begrafven motiou betyder icke motiveringen så särdeles mycket. Motionen ligger där den ligger, och motiveringen borde icke kunna göra hvar- ken från eller till. Men nu har man — och detta har yttrats så-

väl af den ärade motionären liksom äfven i tidningspressen — sagt, att man af utskottets motivering kunde draga den slutsatsen, att dessa påståenden, som förekommit i afseende på möjligheten att erhålla statslån i stor skala till en så beskaffad anläggning, fortfarande stå lefvande och skulle kunna lefva med godt hopp om framgång vid kommande riksdag, såvidt utskottets motivering nu lämnades oberörd. Detta är anledningen till, att jag velat yttra några ord i afseende på hela denna fråga.

*Om statslån
för anlägg-
ning af den
s. k. Ostkust-
banan.
(Forts.)*

Om jag då först går till länsummans storlek, så föreligger det faktum, att man, utan att på något sätt taga hänsyn till hvad Riksdagen förut beslutat i så beskaffade frågor om lån till enskilda järnvägar, ansett sig kunna göra framställning om att ifrågasvarande företag skall af staten hjälpas med lån till ungefär $\frac{2}{3}$ af banans kostnad. Vidare har man åberopat väg- och vattenbyggnadsstyrelsens yttrande i frågan. Hvad har då väg- och vattenbyggnadsstyrelsen sagt? Jo, den har sagt det, att ett bland villkoren för att staten skulle kunna bevilja järnvägen lån är, att kostnadsförslagen skulle vara af väg- och vattenbyggnadsstyrelsen granskade, och detta är ju klart! Men sedan har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen sagt, att på en så beskaffad undersökning ärendet icke borde uppskjutas, hvarför styrelsen hemställt till Kungl. Maj:t, om icke Kungl. Maj:t ville föreslå Riksdagen att för denna bana och en annan bana utöfver de normala anslagen bevilja en summa af 17 miljoner kronor till understöd åt dessa båda järnvägar.

Jag ber, att herrarne ville erinra sig, på hvad sätt Riksdagen vid flera tillfällen ställt sig till frågan om lån och understöd åt enskilda järnvägar. Riksdagen har i flera repriser för fem år i stöten för dylika ändamål beviljat $7\frac{1}{2}$ miljoner kronor, af hvilka i rundt tal $1\frac{1}{2}$ miljon om året skulle utgå i form af lån. Hvarför gjorde Riksdagen detta? Jo, dels därför, att Riksdagen icke ville inlåta sig på frågan om bedömandet af olika järnvägars företräde framför hvarandra att erhålla lån, dels också, — och det icke minst — därför att Riksdagen ville begränsa beloppet af de länemedel, som skulle läggas ned i järnvägsanläggningar. Hur har man nu ställt sig i afseende på dessa villkor i nu föreliggande motion? Man har enligt mitt förmenande alldeles ignorerat dem, och det anser jag för min del oriktigt, och detta så mycket mera som, om Riksdagen skall göra något undantag från denna viktiga regel — hvilket någon gång skett — man måste fordra, att det skall visas, att den bana, det gäller, är af den vikt och har den betydelse, att den med sådana större belopp bör understödjas.

Jag kommer nu till frågan om själfva banan. Jag frågar då: hvad hafva vi gjort för Norrland? Jo, vi hafva anslagit stora belopp för att genomföra norra stambanan, och vi ha gjort det med stora oppoffringar, vi ha hjälpt med stora lån, allt på det att dessa trakter med sina milsvida kommuner måtte erhålla detta viktiga samfärdsmedel. Hvad hafva vi därefter gjort? Jo, vi hafva byggt

Om statslån
för anlägg-
ning af den
s. k. Ostkust-
banan.
(Forts.)

bibanor till alla de städer, som icke voro ifrågasatta att beröras af stambanan, och vi fortsätta ännu härmed. Då kommer man och säger: Det är icke nog med denna stambana! Vi skola hafva en ny bana, som på nattåg och snälltåg för oss *fortare* till Stockholm, och därför skulle denna bana ha så stor betydelse! Men jag hemställer till herrarne, hvart det skulle leda, om vi under tider sådana som dessa skulle mellan alla dessa städer, som nu i alla fall redan hafva statsbaneförbindelse, låt vara på en liten omväg, med norra stambanan, bygga en konkurrensbana på kusten till statsbanan för att den nämnda persontrafiken skulle komma litet *fortare* söderut. Hafva vi icke, då man i Piteå och Skellefteå begärde statsbaneförbindelse, framhållit att vi kunna icke på grund af det ekonomiska resultatet bygga alltför många banor på en gång? Dessa städer, som ännu sakna förbindelse med stambanan ha fått vänta. Skola då dessa städer, som det nu gäller, hvilka äga utmärkta kommunikationer, få ännu en bana? Jag kan icke förstå, hur man kan deducera fram en så beskaffad åsikt. Och så, hvad värre är, skulle vi vid en sådan tidpunkt, då statsbanorna ha en så dålig ekonomi som de ha, bygga en konkurrensbana till stambanan? Vi ha i lånevillkoren och koncessionsvillkoren för enskilda järnvägar framhållit önskvärdheten af, att Kungl. Maj:t bör se till i hvad mån de tillämnade järnvägarne komma att konkurrera med redan befintliga enskilda järnvägar, och nu skulle vi själfva bygga en stor konkurrensbana till vår stambana. Hvad skulle denna konkurrens betyda? Jo, att den jämna passageraretrafik, som nu ständigt tillföres statsbanan, den skulle denna bana taga bort och sålunda draga trafiken från statsbanan. Jag kan icke föreställa mig annat än att man skulle taga en mäktig inkomstkälla från statsbanan i Norrland — hvilkens ekonomi för resten icke är så lysande — därest man skulle taga bort denna persontrafik och för att få den mera direkt på Stockholm eller på Gäfle. Vidare synes det mig, att de villkor, som Riksdagen vid flera tillfällen fasthållit vid beträffande det sätt, på hvilket enskilda järnvägar böra understödjas af staten, äfven numera böra fasthållas, och att, om de icke fasthållas, detta skall vara beroende därpå att vederbörande banor för respektive orter hafva den vikt och betydelse, att villkoren kunna frånträdas. Så är icke fallet här! Jag tillönskar denna bana all möjlig lycka såsom »privatbana» men såsom sådan får den också reda sig själf.

Jag kan icke förstå, hvarför man icke, då vid framtida framställningar i liknande syfte som den nu föreliggande och med lika stora belopp som det, som här begäres, skulle komma att draga växlar på staten, i stället för att vi nu böra iakttaga den största försiktighet och en försiktighet, som bjuder, att denna bana så sent som möjligt bör komma i fråga vid erhållande af statslån.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr Enhörning: Den ärade talare på norrbottensbanken nämnde, att utskottet varit alltför välvilligt i sin motivering och att detta kunde hafva sina faror. Jag undrar verkligen icke på, om utskottet varit välvilligt, ty utskottet har sett, med hvilken energi styrelsen för ostkustbanebolaget arbetat för att komma till det resultat, som den i närvarande stund gjort. I öfver 10 år har den arbetat för att förverkliga det stora målet, ostkustbanan. Och undren icke då, mina herrar, om man i denna stund känner sig litet ve-modig till sinnes, då man måste öfvergifva tanken på att nu erhålla den hjälp från statsmakterna, som vi anhållit om!

En annan ärad talare påpekade, hvilka stora utgifter statsmakterna hafva gjort i och för järnvägsutvecklingen i Norrland. Ja, det är sant. Stora summor hafva påkostats dessa järnvägar, och det af helt naturliga skäl. Men å andra sidan vill jag framhålla, att norrlänningarne icke heller hafva visat sig otacksamma. Till alla järnvägar norr om Ångermanland hafva de lämnat jord utan ersättning, och dessutom lämnade Jämtlands läns landsting 900,000 kronor och Östersunds stad 100,000 kronor, sålunda 1,000,000 kronor tillsammans, då tvärbanan genom detta län byggdes. Det är väsentligt stora uppoffringar, som gjordes af norrlänningarna för framdragande af statens järnvägar i deras bygder. Däremot kan man säga, att inga motsvarande utgifter hafva gjorts af orsbefolkningen, då de andra stambanorna söder om Stockholm byggdes.

Man kan nu med skäl fråga sig: Är icke denna bana behöfzig? Redan en blick på kartan visar, att den så kallade ostkustbanan är icke blott behöfzig, utan äfven nödvändig. Då norra stambanan för omkring 35 år sedan planlades, var den nu tillämnade sträckningen för ostkustbanan den först påtänkta linjeu för norra stambanan. Den ansågs bäst fylla behofvet för Norrland, men af strategiska skäl flyttades banan till sitt nuvarande läge. Förefanns det således för 35 år sedan ett påfallande behof af en bana för Norrlands södra kustland, så torde själlfallet detta behof nu vara ändå större. Att den nuvarande norra stambanan icke kan på långt när fylla behofvet af järnväg i ifrågavarande landsända, som hela vägen är rikt befolkad, på flera ställen bland de tätast befolkade trakterna i vårt land med stor industri och stort jordbruk, torde nog vara ett allmänt känt faktum. Statens egna myndigheter hafva också enstämmigt vitsordat behofvet af ostkustbanan.

Det har framhållits, att ostkustbanan skulle bli en farlig konkurrent till norra stambanan. Redan af kartan synes, att så icke kommer att blifva förhållandet i någon högre grad. De båda järnvägarna beröra till största delen helt olika trafikområden och deras medelafstånd från hvarandra är öfver 6 mil. Den minskning i trafik å stambanan från städerna, som torde blifva en följd af ostkustbanan, uppväges helt visst af den ökning i trafik, som stambanan får från de väldiga sträckor, hvilka först genom ostkustbanan få järnvägsförbindelse.

*Om statslån
för anläggning af den
s. k. Ostkust-
banan.
(Forts.)*

*Om statslån
för anlägg-
ning af den
s. k. Ostkust-
banan.
(Forts.)*

Hvad kostnaden för banan beträffar, så ha de uppgjorda kostnadsberäkningarna vitsordats af kungl. väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i dess utlåtande i år till och med om kungl. järnvägsstyrelsens oskäligen höga byggnadskostnader skulle läggas till grund.

Vidkommande åter banans ekonomiska bärighet, så gifva de gjorda beräkningarna stor bärkraft åt densamma. Oberoende af detta torde sunda förnuftet säga, att en bana genomlöpande sådana bygder och berörande fem städer, däraf två så betydande som Gäfve och Sundsvall borde blifva en god bana i ekonomiskt hänseende.

Säkerheten för länet har man framhållit ej skulle bli den bästa för staten. Vid närmare eftersinnande skall man finna, att förhållandet bör blifva motsatsen. Bär banan sig, betalar den ränta och amortering. Bär den sig icke, får staten såsom förste in-teckningshafvare öfvertaga banan och får då gratis hela aktiekapitalet, och detta utgör nu öfver 7 miljoner kronor, såsom redan här förut nämnts.

Då banan nu äfven från statens synpunkt är så önskvärd, att järnvägsstyrelsen ansett, att den möjligen redan från början borde byggas såsom statsbana eller åtminstone snart nog efter byggandet af staten inlösas, så gäller det ju här under alla förhållanden ej annat än att staten för billigt pris får en ostkustbana, d. v. s. en under alla förhållanden god affär för staten. Det torde ur alla synpunkter vara fördelaktigare för staten att inlösa ostkustbanan än att staten under en nära framtid skall bli tvungen att framdraga eller utlägga dubbla spår norr om Uppsala — mellan Stockholm och Uppsala är ju detta redan gjordt. Med den ökning, som trafiken på norra stambanan säkerligen kommer att taga, blir det inom en ej alltför långt aflägsen framtid nödvändigt att antingen utlägga dubbla spår till exempel från Krylbo norrut till Storvik eller kanske ännu längre norrut. Bättre synes mig då, att staten antingen öfvertager den blifvande ostkustbanan, om den nu kommer till stånd, eller också själf bygger denna bana, hvilken minskar afståndet mellan hufvudstaden och Sollefteå och alla norr därom belägna orter med icke mindre än 85 kilometer. Och skulle ostkustbanan dragas fram till Mellansel i stället för till Sollefteå, så kommer afståndet mellan Stockholm och de norra orterna att minskas betydligt mera.

Afståndet från hufvudstaden till Söderhamn, Hudiksvall, Sundsvall och Hernösand minskas genom ostkustbanan med respektive 72, 121, 169 och 289 km. Hvilken oerhörd driftbesparing detta månne blifva för statens järnvägar, säger sig själf, och med dessa siffror framför mig står jag undrande och spörjande, hvarför icke staten själf redan byggt den norra ostkustbanan och inlöst Uppsala—Geflebanan, ty det måste medföra utomordentligt stora fördelar och besparingar för staten att fördela och reglera trafiken på norra stambanan och en ostkustbana.

Utskottet har äfven pekat på, att låneunderstödet är alltför stort, men, mina herrar, ett stort företag kräfver stort kapital.

Då det är fråga om att bygga en bana, som till sin hela typ blir stambana, torde man få påräkna ett större lånebidrag än för lokalbanor.

Byggnadskostnaden, särskildt de nordligaste 13 milen, är så dryg, att ostkustbanebolaget bör i hög grad få göra anspråk på större låneunderstöd af staten än i vanliga fall.

Styrelsen för ostkustbanan har lyckats åstadkomma ett kapital, uppgående i närvarande stund jämte upplupna räntor till nära 8 miljoner kronor. Det har, mina herrar, ej varit, kan jag säga, förenadt med så liten möda och arbete under mer än 11 år att få ett så stort aktiekapital teckadt och inbetaldt. De 5 städer, som banan skall genomlöpa, ha tecknat:

Stockholms stad	»	500,000
Tvenne landsting	»	1,000,000
Landskommunerna	»	1,031,000
Bolag och enskilda	»	2,870,400
eller tillsammans	»	7,151,400

Jag vill nu härtill ytterligare framhålla, att för närvarande bygger staten en annan ostkustbana, från Järna till Norrköping, till hvilken vi också snart måste lämna ytterligare anslag. Denna bana löper parallellt med södra stambana, på betydligt närmare distans än fallet skulle vara med *norra* ostkustbanan i förhållande till denna stambana. De orter, den genomgår, hafva icke lämnat något som helst bidrag, och under sådana förhållanden synes det mig egendomligt, att för denna andra bana, för hvilken städer, landsting, kommuner och enskilda däremot äro villiga att uppoffra så stora belopp som intill 8 miljoner kronor, hvartill teckadt kapital jämte räntor uppgår, skall läggas så stora hinder och svårigheter i vägen.

Jag vill emellertid uttala den förhoppningen, att skulle frågan om denna bana nu falla, så bör det blifva en statens skyldighet att förverkliga densamma. Det kommer att möta stora svårigheter att längre hålla detta företag flytande. Redan nu ropa aktieägarna på upplösning, för den händelse icke staten träder hjälpare emellan. De säga och kanske med rätt, att denna bana står hindrande i vägen för andra företag. Om nu icke staten träder emellan, går, såvidt jag kan se, detta bolag sin upplösning till mötes, oaktadt det under mer än 10 år arbetat på en så stor frågas lösning samt lyckats åstadkomma ett kapital — så respektabelt som åtta miljoner kronor. På grund af utskottets motivering vill jag icke nu, herr talman, framställa något yttrande.

Herr Gezelius: Jag hade begärt ordet, innan den siste talaren kom till slutet och där berörde hvad jag egentligen ville hafva sagt i diskussionen.

Af den förste talarens, motionärens i ämnet, yttrande att döma är ostkustbaneförslaget icke affördt från dagordningen ens med ett

Om statslån
för anlägg-
ning af den
s. k. Ostkust-
banan.
(Forts.)

*Om statslån
för anlägg-
ning af den
s. k. Ostkust-
banan.*
(Forts.)

bifall till utskottets föreliggande förslag. Den siste talarens entusiastiska tro på företaget, på dess värde och betydelse för det allmänna, skulle också kunna förleda en att tro, att det vore så långt därifrån, att tvärtom företaget hade de bästa utsikter att slå sig igenom. Den, som icke tror på detta, måste emellertid komma ihåg en sak, hvilken, såsom sagdt, af den siste talaren redan framhållits och som jag afsåg att särskildt få pointera, att nämligen det visserligen icke är likgiltigt, om ostkustbaneförslaget skall lefva längre. Mig synes det vara fullkomligt moget att afföras från dagordningen. Det kan icke genomföras, och det står säkerligen hinder i vägen för en saklig diskussion rörande andra järnvägsanläggningars anordnande, för hvilka ett verkligt behof förefinnes i trakter, som denna kustbana delvis skulle beröra, och andra nära liggande. För mig är, det säger jag, alldeles uppenbart, att hvad från det allmännas sida är det naturligaste intresset i fråga om Bottenhafvets förbindelser järnvägsledes, det pekar åt Västerhafvet, och förbindelse med norra stambanan relativt tidigt. Därigenom tillgodoses skäligen intresset af en förbindelse med Stockholm och de södra orterna, men därigenom möjliggöres äfven och har gjorts ett godt stycke arbete för att förena denna i fråga om exporten så viktiga del af landet med våra därför bästa hamnar. De ligga vid Västerhafvet. Så länge denna fråga åter ligger och trycker på de förslag, som kunna komma att på allvar en gång diskuteras, och så länge den skall ligga och hålla i ovisshet äfven de orter, för hvilka ett särskildt intresse finnes att ordna sin lokaltrafik, så länge gör detta förslag enligt min uppfattning skada. Jag har velat sagt det, därför att de uttalanden, som i Riksdagen göras i denna fråga, tilläfventyrs kunna i någon mån inverka på den ställning, som intressenterna i ostkustbaneförslaget kunna komma att intaga, måhända redan vid den stämman, om hvilken den siste ärade talaren yttrade sig.

Herr Uppström: Jag ber att få instämman med den ärade talare, som i frågan först hade ordet. Det har verkligen, såsom han nämnde, i många år arbetats för denna sak och många ansträngningar hafva blifvit gjorda. Då frågan emellertid icke kunde bringas till lyckligt slut, öfverlämnades den till Kungl. Maj:t och Riksdagen. Den är för denna gång fallen i riksdagen, och utskottet har icke varit synnerligen välvilligt mot förslaget. Jag vet, att mycket skulle kunna sägas i denna sak, som skulle ställa intressenternas handlingsätt i helt annan dager än hvare det nu framstår, men jag vill icke inlåta mig härpå, ty det skulle icke leda till något resultat. Såsom man ser af utskottets betänkande, har emellertid regeringen tagit saken om hand. Den ligger nu där, och må den för dess framgång vara dit öfverlämnad utan villkor och förbehåll. Jag har ej något yrkande att göra.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad, hvarefter kammaren biföll hvad utskottet i föreliggande utlåtande hemställt.

Herr talmannen tillkännagaf, att anslag utfärdats till nu pågående sammanträdes fortsättande kl. 7 på aftonen.

Föredrogs ånyo statsutskottets den 17 och 20 innevarande april bordlagda utlåtande n:o 93, i anledning af Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående godkännande af postverkets utgiftsstater för år 1910 m. m.

*Ang. utgifts-
stater för
postverket
för år 1910
m. m.*

I den till Riksdagen den 14 januari 1909 afåtna propositionen angående statsverkets tillstånd och behof hade Kungl. Maj:t under punkt 4 af sjätte hufvudtiteln föreslagit Riksdagen

dels medgifva,

att postdirektören Carl Axel Hasselrot, därest han vid 1910 års början inginge på 1910 års aflöningsstat och tillträdde befattningen såsom chef för det omorganiserade Stockholmsdistriktet, skulle äga att, så länge han kvarstode i denna befattning eller vid annan befattning inom postverket, som vore jämförlig med eller högre än berörda chefsbefattning, på öfvergångsstat uppbära, intill dess Hasselrot i laga ordning undfinge afsked med full pension, ett personligt lönetillägg, hvilket dock icke skulle grundlägga rätt till högre pension, med så stort belopp, att hans aflöning komme att sammanlagdt utgöra 13,000 kronor för år;

att postdirektören i Göteborg Frans Broberg finge å postverkets pensionsstat tilldelas en årlig pension af 5,600 kronor, med villkor att Broberg från tjänsten afginge under år 1909, och med rätt för honom att åtnjuta pensionen redan från och med den 1 oktober 1909, därest Broberg därförinnan erhöle nådigt afsked, men i annat fall från och med månaden näst efter den, hvarunder afsked blefve honom beviljad;

att matrosen å postångfartyget Öland Johan August Lundberg måtte å samma stat tilldelas ett årligt understöd af 60 kronor, att till honom utbetalas från och med 1909 års början;

att matrosen å nämnda postångfartyg Sven Gottfrid Pettersson måtte å samma stat tilldelas ett årligt understöd af 135 kronor, att till honom utbetalas från och med 1909 års början;

att den provision å frankotecken, som enligt nu gällande bestämmelser utginge till poststationers eller ångbåtspostexpeditioners föreståndare, samt den rabatt å frankotecken, som åtnjotes af antagna särskilda frankoteckensförsäljare eller af allmänheten vid partiköp, måtte med 1910 års ingång upphöra;

att, då poststationsföreståndare, som varit medelst personligt kontrakt anställd, eller landtbrefbärare afginge från sin befattning

Ang. utgifts-
stater för
postverket
för år 1910
m. m.
(Forts.)

efter att hafva tjänstgjort, poststationsföreståndare minst 25 år och landtbrefbärare minst 30 år, måtte, därest den afgångne visades vara i behöfvande omständigheter, till honom utbetalas årligt understöd med lämpligt belopp, dock högst hvad som motsvarade för poststationsföreståndare hälften af det arfvode och för landtbrefbärare hälften af den ersättning, som till enhvar senast utgått från postverket;

dels — under förutsättning att Kungl. Maj:t beträffande nu utgående sportelinkomster meddelade bestämmelser i enlighet med de i statsrådsprotokollet den 12 januari 1909 af föredragande departementschefen förordade grunder — godkänna de nu framlagda förslagen till utgiftsstaten för postverket, att tillämpas under år 1910, och till aflöningsreglemente för tjänstemän vid postverket jämte till detta reglemente hörande öfvergångsbestämmelser, samt på grund häraf bestämma postverkets anslag, förslagsvis, till 21,065,000 kronor, att utgå direkt af postmedlen;

dels medgifva, att antalet i staterna uppförda manliga och kvinnliga postexpeditörsbefattningar måtte i erforderlig mån jämkas, under villkor att sammanlagda antalet, eller 1,022, icke finge öferskridas;

dels ock medgifva, att för posthusbygget i Trelleborg måtte utöfver det å postverkets stat för år 1910 anvisade anslag af högst 160,000 kronor, användas den under statskontorets förvaltning ställda fond till posthusbyggnader.

I sammanhang med Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag hade utskottet förehåft till behandling dels två inom Första Kammaren af herr *K. Hildebrand* väckta motioner (n:r 14 och 15), dels följande inom Andra Kammaren väckta motioner: af herr *J. J. Byström m. fl.* (n:r 28), af herr *A. Thylander* (n:r 78, 79 och 80), af herr *J. Tynell m. fl.* (n:r 82), af herr *E. P. W. Röing* (n:r 96), af friherre *E. K. Palmstierna* (n:r 99) samt af herrar *C. A. Lindhagen* och *J. Forssell* (n:r 121).

I motionen n:o 14 hade herr *Hildebrand* hemställt, att Riksdagen måtte för sin del besluta,

att i aflöningsreglementet för tjänstemän vid postverket följande ändringar skulle vidtagas:

§ 1.

Postexpeditör, manlig	2,000	2	2,200	2	2,400	2	2,600	3
	2,900	3	3,200	3	3,500	3	3,800	—

att i öfvergångsbestämmelserna gjordes följande ändring:

§ 3.

Ang. utgifts-
stater för
postverket
för år 1910
m. m.
(Forts.)

Den, som före — — — — —, som öferskjuter 5 år; och äger manlig tjänsteman att vid sin beräkning utgå från 2,400 kronor såsom lägsta aflöning;

samt att för bestridande af den ökade kostnaden för de förändringar i aflöningsstaten, hvilka blefve en följd af ändringarna i öfvergångsbestämmelserna, anslaget för år 1910 beträffande aflönin-garna för de manliga postexpeditörerna skulle ökas med sammanlagdt förslagsvis 128,200 kronor, hvaraf förslagsvis 5,000 kronor såsom ortstillägg.

I sin motion n:o 15 hade herr *Hildebrand* föreslagit, att § 3, femte stycket, i aflöningsreglementet för tjänstemän vid postverket, sådant det föreläge i 1909 års statsverksproposition, måtte erhålla följande förändrade lydelse:

»Vid befördran till tjänst med högre slutaflöning äger tjänste-man af högre grad att i den nya tjänsten tillträda den aflöning, som är närmast högre än den aflöning, han senast uppburit.»

Herr *Thylander* hade i motionen n:o 78 hemställt, att Riksdagen måtte för sin del besluta,

att den aflöningsstat för postverket, som af Riksdagen kan komma att bestämmas för år 1910, må äga tillämpning redan under år 1909 på det sätt, att tjänsteman vid distrikts- och lokalförvaltningarna, hvilken, med inräknande af extra inkomster och sportler, å sin innehafvande tjänst vid postverket skulle erhålla lägre inkomst än den aflöning, som han enligt aflöningsreglementet och öfvergångsbestämmelserna för 1910 års stat skulle hafva åtnjutit under år 1909, därest nämnda reglemente och öfvergångsbestämmelser då varit gällande, må i enlighet med närmare bestämmelser, som af Kungl. Maj:t utfärdas, såsom personligt aflöningsstillägg under 1909 äga att af postmedlen uppbära skillnaden mellan berörda inkomst- och aflöningsbelopp, samt

att för bestridandet af den ökade utgift för postverket, som härigenom uppkommer under år 1909, må till generalpoststyrelsens förfogande ställas nödiga medel att efter rekvisition tillhandahållas af statskontoret, med skyldighet för generalpoststyrelsen att till statskontoret återbetala beloppet med användning af *dels* möjligen till postverket inflytande öferskottsmedel för innevarande år, utöfver hvad som för detta år beräknats för statsregleringen, *dels* beräknade öferskottsmedel för år 1910, *dels* ock, om detta ej skulle förslå, äfven behöfliga belopp af under följande år uppkommande öferskott.

Herr *Tynell* m. fl. hade i sin förut omnämnda motion hemställt, att Riksdagen måtte besluta uttala:

Ang. utgifts-
stater för
postverket
för år 1910
m. m.
(Forts.)

att, i syfte att undvika öfverkvalificerad arbetskraft, ett effektivt påskyndande af postbetjäntes användande i större utsträckning vid postkontoren kommer till stånd;

att försöksvis inrättas poststationer med tjänsteman af lägre grad som föreståndare;

att arfvodet till de fast anställda förste postbetjante fördelas så, att 160 kronor tillhöra lönen och 80 kronor tjänstgöringspenningarna genast vid tillträdet till den fasta anställningen;

att i aflöningsreglementet i stället för benämningen »förste postman» insätts de af distriktscheferna (sid. 166 i propositionen) föreslagna titlarna: kontorsbiträde, postförman, förste postiljon, förste postvaktmästare, värdebrefbärare och i stället för »postman» de likaledes af distriktscheferna föreslagna titlarna: postiljon, postvaktmästare och brefbärare, samt

att i 1910 års stat må uppföras 1,900 ordinarie tjänstemanna-befattningar af lägre grad vid postverkets distrikts- och lokalförvaltningar, hvaraf 450 i förmansgrad.

Till öfvergångsbestämmelserna hänförde sig herrar *Lindhagens* och *Forsells* hemställan i andra punkten af motionen n:r 121, nämligen att Riksdagen i statsverkspropositionen om postverkets utgiftsstater måtte besluta den ändring, att de kvinnliga posttjänstemän, som för närvarande vore placerade inom andra lönegraden, skulle vid öfvergång till nya lönestaten i hvarje befattning åtnjuta dels i ordinarie aflöning ett belopp, som ej finge understiga hvad för närvarande i sådant afseende tillkomme dem, med tillägg därutöver af dyrortstillägg enligt nya staten, och dels pension, ej understigande hvad de för närvarande vore berättigade till.

Utskottet hade af anförda skäl hemställt

I. att Riksdagen, på grund af Kungl. Maj:ts förevarande framställning och i anledning af herr Tynells m. fl. ofvanberörda motion n:o 82 samt herrar Lindhagens och Forsells motion n:o 121 samt med afslag å motionerna n:o 14 och 15 af herr Hildebrand, n:o 28 af herr Byström m. fl., n:o 79 och 80 af herr Thylander och n:o 96 af herr Röing, måtte

a) medgifva, att postdirektören Carl Axel Hasselrot, därest han vid 1910 års början inginge på 1910 års aflöningsstat och tillträdde befattningen såsom chef för det omorganiserade Stockholmsdistriktet, skulle äga att, så länge han kvarstode i denna befattning eller vid annan befattning inom postverket, som vore jämförlig med eller högre än berörda chefsbefattning, på öfvergångsstat uppbära, intill dess Hasselrot i laga ordning undfinge afsked med full pension, ett personligt lönetillägg, hvilket dock skulle grundlägga rätt till högre pension, med så stort belopp, att hans aflöning komme att sammanlagdt utgöra 13,000 kronor för år;

b) medgifva, att postdirektören i Göteborg Frans Broberg finge å postverkets pensionsstat tilldelas en årlig pension af 5,600 kronor, med villkor att Broberg från tjänsten afginge under år 1909, och med rätt för honom att åtnjuta pensionen redan från och med den 1 oktober 1909, därest Broberg därförinnan erhöle afsked, men i annat fall från och med månaden näst efter den, hvarunder afsked blefve honom beviljad;

c) medgifva, att matrosen å postångfartyget Öland Johan August Lundberg finge å samma stat tilldelas ett årligt understöd af 60 kronor, att till honom utbetalas från och med 1909 års början;

d) medgifva, att matrosen å nämnda postångfartyg Sven Gottfrid Pettersson finge å samma stat tilldelas ett årligt understöd af 135 kronor, att till honom utbetalas från och med 1909 års början;

e) medgifva, att den provision å frankotecken, som enligt nu gällande bestämmelser utginge till poststationers eller ångbåtspost-expeditioners föreståndare, samt den rabatt å frankotecken, som åtnjöttes af antagna särskilda frankoteckensförsäljare eller af allmänheten vid partiköp, skulle med 1910 års ingång upphöra;

f) medgifva, att då poststationsföreståndare, som varit medelst personligt kontrakt anställd, eller landtbrefbärare afginge från sin befattning efter att hafva tjänstgjort, poststationsföreståndare minst 25 år och landtbrefbärare minst 30 år, finge, därest den afgångne visades vara i behöfvande omständigheter, till honom utbetalas årligt understöd med lämpligt belopp, dock högst hvad som motsvarade för poststationsföreståndare hälften af det arfvode och för landtbrefbärare hälften af den ersättning, som till enhvar senast utgått från postverket;

g) under förutsättning att Kungl. Maj:t beträffande nu utgående sportelinkomster meddelade bestämmelser i enlighet med de i statsrådsprotokollet den 12 januari 1909 af föredragande departementschefen förordade grunder, godkänna här nedan intagna förslag till utgiftsstat för postverket att tillämpas under år 1910 (Bil. A vid utlåtandet) och till aflöningsreglemente för tjänstemän vid postverket jämte till detta reglemente hörande öfvergångsbestämmelser (Bil. B vid utlåtandet) samt på grund häraf bestämma postverkets anslag, förslagsvis, till 21,065,000 kronor, att utgå direkt af postmedlen;

h) medgifva, att antalet i staterna uppförda manliga och kvinnliga postexpeditörsbefattningar finge i erforderlig mån jämkas, under villkor att sammanlagda antalet, eller 1,022, icke finge öfverskridas; samt

i) medgifva, att för posthusbygget i Trelleborg finge, utöfver det å postverkets stat för år 1910 anvisade anslag af högst 160,000 kronor, användas den under statskontorets förvaltning ställda fond till posthusbyggnader.

*Ang. utgifts-
stater för
postverket
för år 1910
m. m.
(Forts.)*

Ang. utgifts-
stater för
postverket
för år 1910
m. m.
(Forts.)

II. att herr Thylanders motion, n:o 78, icke måtte vinna Riksdagens bifall; samt

III. att friherre Palmstiernas ofvanberörda motion, n:o 99, icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Mot vissa delar af motiveringen hade reservation afgifvits

af herrar greve *A. F. Wachtmeister*, *H. Andersson*, *F. W. Thorsson* och *K. V. Rydén*, hvilka ansett, att i fråga om postbetjänte å sid. 18 skulle intagas ett yttrande af följande lydelse:

»Det har — — — påkallas, har utskottet ansett motionärernas hemställan i första punkten icke böra föranleda till någon särskild framställning från Riksdagens sida.

Motionärernas hemställan i andra punkten finner utskottet beaktansvärd. Särskildt vill det synas utskottet, som om i åtskilliga fall större poststationer, hvilkas omorganisation till postkontor af lägsta klassen i följd af ökad postal verksamhet å orten kan ifrågasättas, skulle kunna under en ej oväsentlig öfvergångstid förestås af dugande och i postala värf väl förfarne postbetjänte. Härigenom skulle besparingar i postverkets utgifter kunna äga rum, på samma gång som nya befordringsmöjligheter öppnas för den nuvarande betjäntepersonalen. Då utskottet emellertid hyser en bestämd förhoppning, att Kungl. Maj:t och generalpoststyrelsen skola finna det angeläget att äfven i nu omförmälda afseende företaga åtgärder för att undvika användande af öfverkvalificerad arbetskraft, har utskottet ansett, att i nu ifrågavarande punkt särskild framställning från Riksdagens sida icke är af behovet påkallad.»

Vid utlåtandets föredragning begärdes ordet af

Greve Wachtmeister, Fredrik, som yttrade: I afseende å föredragningen af statsutskottets utlåtande n:o 93 hemställes:

att utlåtandet föredrages punktvis till afgörande,

att i punkten I först föredrages mom. g) och att vid behandlingen af detta moment först föredrages paragrafvis förslaget till aflöningsreglemente och därtill hörande öfvergångsbestämmelser, hvarvid texten ej må behöfva uppläsas i vidare mån än sådant af någon kammarens ledamot begäres, samt att därefter företages förslaget till utgiftsstaten för postverket att tillämpas under år 1910 och sist återstående delar af momentet,

att sedermera föredragas momenten a)—f) samt h) och i) hvart för sig,

att därpå behandlas inledningen af punkten I samt

att därefter punkterna II och III föredragas hvar för sig.

Härtill lämnade kammaren sitt bifall.

Punkten I.

Mom. g).

Förslaget till aflöningsreglemente för tjänstemän vid postverket.

§ 1.

Herr Hildebrand: Att uppträda mot ett enhälligt statsutskott kräver ett visst dödsförakt. När jag nu likväl känner en lockelse att helt kort upptaga kammarens tid, är det därför, att det synes mig, att den fråga, hvarom det här rör sig, är af verklig vikt.

Under § 1 af aflöningsreglementet för tjänstemän vid postverket står införd en tablå öfver aflöningsbeloppen, fördelade i olika grupper, allt efter som lönetilläggen skulle inträda. Där står det på sid. 40 i utskottets betänkande taladt om »postexpeditör, manlig». Enligt Kungl. Maj:ts af utskottet understödda förslag skulle begynnelselönen vara 1,800 kronor, och den skulle sedan stiga till 2,000, 2,200, 2,400, 2,600, 2,900, 3,200, 3,500 och högst 3,800 kronor. Uti en af mig framlagd motion har jag tillåtit mig föreslå den förändringen härvidlag, att begynnelselönen i stället för 1,800 kronor skulle vara 2,000 kronor med alldeles samma tillägg efter vissa år, så att högsta lönebeloppet skulle blifva 3,800 kronor. Däri föreslås ingen ändring. Enligt mitt förslag skulle således det högsta lönetillägget uppnås något tidigare än enligt Kungl. Maj:ts och utskottets förslag. Detta är motionens slutyrkande; och jag tillåter mig att något närmare belysa hvad det rör sig om.

Först skulle jag då vilja påpeka, att utskottet har tilltro till vissa auktoriteter endast i vissa fall, icke i olika spörsmål. Således har utskottet åberopat ett uttalande af generalpostdirektören rörande en liten detaljfråga och aftryckt hela hans skrifvelse. Utskottet har också i öfrigt åberopat generalpoststyrelsen, men när det nu motionsvis har framlagts ett ändringsförslag i båda kamrarna, som helt och hållet har byggts på en framställning från generalpoststyrelsen, då finnes därom icke ett ord i utskottets betänkande. Då stå motionärerna isolerade och få svara ensamma för sina motioner, utan att det omnämnes, att de hafva bakom sig generalpoststyrelsen. Jag är öfvertygad om att det är en ren tillfällighet, men det ser litet eget ut i alla fall.

Nu är det dock det faktiska förhållandet, att den motion, som jag tillåtit mig framlägga, och det slutyrkande, som där finnes, helt och hållet grunda sig på en framställning till Kungl. Maj:t från generalpoststyrelsen, och att styrelsen icke är ensam om den uppfattningen, utan att den kan åberopa sig på distriktscheferna. Saken har förhållit sig så, att generalpoststyrelsen framlade ett förslag på

Ang. utgifts-
stater för
postverket
för år 1910
m. m.
(Forts.)

ett tidigare stadium. Kungl. Maj:t framlade vid förra årets riksdag en proposition i öfverensstämmelse därmed. Det är detta förslag, som nu har återkommit till Riksdagen. Men generalpoststyrelsen har ansett, att skäl uppstått, som kräfva en förändring, och har därför ingifvit ny framställning med en del ändringar, ändringar som Kungl. Maj:t icke skänkt någon uppmärksamhet. Anledningen till att generalpoststyrelsen ansett sig kunna komma med förnyad framställning synes i hufvudsak hafva varit den, att det visat sig, att de nya pensionsavgifterna skulle tynga på de lägre tjänstemännen mycket högre, än hvad man förut haft anledning tänka sig. Det framgick, när man kom fram till det ögonblick, då man kunde uträkna de af dessa pensionsavgifter och avgifter till civilstatens änke- och pupillkassa, som skulle utgöra afdrag från den ordinarie lönen, att dessa lönebelopp skulle faktiskt komma att minskas mer, än hvad generalpoststyrelsen och Kungl. Maj:t förut tänkt sig. Det är detta nya moment, som kommit till och förorsakat en ändring af generalpoststyrelsens framställning. Nu synes det klart, att, när man närmare granskar dessa lönebelopp, man kan dels jämföra dem med de för närvarande utgående lönebeloppen och de lönebelopp, som utgått på tidigare stadium, och dels jämföra dem med de löneutbetalningar för jämförliga befattningar vid de två öfriga kommunikationsverken, järnvägen och telegrafan.

Till min motion var fogad en större bilaga, och om jag då först ber att få påpeka ett par siffror rörande ifrågavarande jämförelse mellan hvad Kungl. Maj:t nu har föreslagit och hvad som gällde före år 1908, så finner man, att, om man undersöker lönen för en person från 24 till 44 års ålder och ser efter, huru det i medeltal antagligen skulle ställa sig, man finner, att under ett par af åren skulle mannen i fråga hafva något högre lön, trots afdrag till de olika pensionsändamålen, än före år 1908, men i allmänhet skulle det vara en minskning. Så finner man, att en minskning inträder i 27- och 28-års-åldern af nära 145 och 217 kronor, att denna minskning ett par år uppgår till nära 418 kronor, och att totalminskningen vid en sammanräkning skulle utgöra 898 kronor 95 öre. Det blir någon utjämning mot slutet, men i allmänhet är det lägre lön, som man bjuder. Och detta är till stor del beroende på dessa avgifter till pensioneringen, hvilka oerhördt hafva stigit, såsom synes af den bifogade tabellen.

Nu har Kungl. Maj:t föreslagit och utskottet understödt, att de, som före ett visst datum inträdt i postverkets tjänst, få behålla såsom begynnelselön 2,200 kronor, d. v. s. detsamma som förut. Härom talas närmare i öfvergångsstadgandena, och jag skall därför icke nu göra något yrkande i den vägen, men jag ber att få påpeka, att, om på detta sätt 2,200 kronor skulle få bibehållas, detta dock innebära en minskning på grund af de stora pensionsavgifterna, så att äfven dessa, hvilkas rätt nu borde tillvaratagas af klokhets-skäl, skulle få sämre ställdt, än de haft hittills; och det förefaller

ändå vara en egendomlig löne reglering, som, ehuru alla utgifter stigit, slutar med att en stor del af statens tjänstemän faktiskt få löneförminskning.

*Ang. utgifts-
stater för
postverket
för år 1910
m. m.
(Forts.)*

Nu invändes af utskottet, att det är till de betalandes egen fördel som inbetalningar göras till pensionskassorna. Det kan naturligtvis icke bestridas. Men man måste fästa sig vid att alla utgifter för närvarande stigit, och att man därför illa tillgodoser dessa statstjänarens bästa, när man faktiskt något minskar deras löner. I denna punkt är det dock fråga om den begynnelse-lön, som skall inträda för dem, som förut icke tillhört postverket. Den är satt till 1,800 kronor. Först är då att märka, att den begynnelse-lönen är mindre, än hvad begynnelse-lönen varit förut. Då kan invändas och invändes af utskottet, att krafven på dessa postexpeditörer hafva minskats. Numera fordras endast realskoleexamen, och befordrings-utsikterna hafva förbättrats. Det har jag redan erkänt i motionen, men i alla fall är lönen lägre, än den har varit förut. Och det måste därför betraktas såsom mindre lockande för dugligt folk att träda i postverkets tjänst.

Den kanske viktigaste frågan är i alla fall, hur lönen ställer sig jämförd med lönerna inom de två öfriga kommunikationsverken. Därvidlag ber jag att få påpeka, att det är ganska svårt att i det afseendet göra en alldeles direkt jämförelse, därför att det är så många olika faktorer, som där inverka. Det synes därför, att man icke kan komma till en jämförelse på annat sätt än att taga längre tidsperioder och räkna ut de tre kommunikationsverkens löner för hvarje år och sedan lägga ihop summan. Gör man detta till dess de anställda kommit fram till 44 års ålder, finner man enligt Kungl. Maj:ts förslag, att den totala inkomsten från och med 24 till och med 44 års ålder ställer sig så, att den vid posten uppgår till 54,157 kronor och vid statens järnvägar för de lägst stående, stationsskrifvarne, till 58,489 samt vid telegrafan för de lägsta, telegrafassistenterna, till 60,089 kronor, d. v. s. vid postverket skulle den sammanlagda lönen vara afsevärdt lägre än vid de öfriga kommunikationsverken.

Enligt generalpoststyrelsens af mig upptagna förslag skulle det ställa sig afsevärdt bättre vid posten, det skulle blifva 57,294 kronor, men ändå i alla fall lägre än vid de två öfriga kommunikationsverken. Nu invänder utskottet, att denna tabell icke är tillräckligt upplysande, därför att det är oriktigt att stanna vid 44 års ålder, och hänvisar till, att det skulle blifva en utjämning senare, så att olikheten icke skulle blifva så stor eller alldeles bortfalla. Då är ju först att märka, att den bana, där utjämningen inträder först efter 44 års ålder, så att först *då* inkomsterna blifva likvärdiga med inkomsterna vid öfriga kommunikationsverk, den banan kan icke hafva någon särskild lockelse för unga män, utan följden kan blifva, att de dugliga dragas öfver till de öfriga kommunikationsverken, hvarpå staten ju icke blifver direkt lidande. Men farligare

Ang. utgifts-
stater för
postverket
för år 1910
m. m.
(Forts.)

är om de dugliga skulle draga sig till icke-statstjänster och man finge nöja sig med andra här vid posten.

Vidare är det att märka, att befodringsutsikterna äro synnerligen olika vid de tre kommunikationsverken. Så fanns det i postverket, år 1906, 291 öfverordnade befattningar, vid järnvägarna, likaledes år 1906, 504 och vid telegrafverket, år 1908, 115. Men vid en jämförelse af procenten finner man befodringsutsikterna enligt Kungl. Maj:ts förslag afsevärdt mindre vid postverket än vid de öfriga verken, *något som utskottet oförbehållsamt erkänner*. Detta gör, att, när man tänker på begynnelselönen och ser framåt, man måste stanna vid att det är bättre befodringsmöjligheter från lägre befattningar vid de två öfriga kommunikationsverken än vid postverket, och att befodringsutsikterna äro så dåliga inom postverket, att man ständigt måste räkna med att en hel del postexpeditörer icke kunna erhålla befodran. När därför utskottet framhåller, att tabellen är så till vida oriktig, att man icke borde hafva stannat vid 44 års ålder och icke heller gjort jämförelse mellan befodrade tjänstemän utan mellan behållningen i inkomst för obefodrade postexpeditörer, obefodrade stationsskrifvare och obefodrade assistenter vid jämförelsevis högre ålder, må invändas att en sådan jämförelse är endast teoretiskt möjlig, därför att några obefodrade stationsskrifvare och obefodrade assistenter icke finnas vid högre ålder. Man måste därför hålla på att, skall man kunna uppställa en jämförelse, måste man tänka sig dessa tre slag af tjänstemän befodrade. Gör man det, så finner man, att nettoinkomsten vid 65 års ålder — för att taga en längre tidrymd, än man gjort i tabellen — för förste postexpeditör, för förste stationsskrifvare och för telegrafkontrollör i andra lönegraden kommer att uppgå till ungefär i medeltal: för förste postexpeditör enligt propositionen 129,000 kronor, för förste stationsskrifvare 139,000 kronor och för telegrafkontrollör i andra graden 159,000 kronor. Man finner således att, äfven om man räknar en längre tidsrymd, det är synnerligen mycket sämre ställt för postexpeditörerna än för motsvarande befattningar i de öfriga kommunikationsverken.

Enligt generalpoststyrelsens förslag, som upptagits i motionen, skulle de för samma personal sammanlagda inkomster vid 65 års ålder uppgå till: för första postexpeditör 141,000 kronor, hvilket vore något högre än för förste stationsskrifvare, som hade 139,000 kronor, men afsevärdt lägre än för telegrafkontrollör i andra graden. Denna sammanställning torde bäst visa, att det icke ligger någonting oegentligt i den hemställan, som gjorts i motionen, utan att bifall till densamma skulle här få fram betydligt mycket större mått af likställighet med motsvarande tjänstemän i de andra kommunikationsverken. Följden af att gå med Kungl. Maj:t och utskottet skulle otvifvelaktigt blifva, att postexpeditörer och förste postexpeditörer skulle komma i mycket sämre ställning än motsvarande befattningar vid de öfriga kommunikationsverken.

Ang. utgifts-
stater för
postverket
för år 1910
m. m.
(Forts.)

Hvad som särskildt bör framhållas är just detta, att befodringsutsikterna, såsom utskottet ju äfven själf erkänner, äro så mycket sämre och äfven fortfarande skulle blifva sämre efter genomförandet af Kungl. Maj:ts förslag än i de två öfriga kommunikationsverken. Då anmärker utskottet, att äfven om detta vore riktigt, skulle icke saken hjälpas genom att höja begynnelselönen. Det vore bättre att gå en annan väg. Utskottet har icke preciserat den vägen, utan i allmänhet framkastat tanken därpå. Då skulle jag ändå vilja framhålla, att det är väl begynnelselönen och befodringsutsikterna gemensamt, som utöfva dragningskraft på de unga män, som vilja ingå i de olika verken. Om befodringsutsikterna äro sämre, måste man lägga större vikt vid begynnelselönen för att erhålla en god rekrytering, och det är med detta skäl jag tror, att utskottets anmärkningar i denna del kunna tillbakavisas. Frågan gäller då, när man går till en ny löne-reglering och man för en viss grupp ställer det så, att deras inkomster blifva likvärdiga med öfriga kommunikationsverk, om man skall taga hänsyn till att det måste blifva en god rekrytering, om man därför skall sörja för att det finnes något lockelsemedel, som är fullt jämförligt med hvad som erbjudes inom öfriga verk, eller om man skall bortse från allt detta och endast taga fasta på hvad Kungl. Maj:t här har föreslagit. Det synes mig för en god utveckling af postverket vara synnerligen nödvändigt, att man här intager en annan ståndpunkt än den, Kungl. Maj:t och utskottet gemensamt hafva intagit. Denna bestämmelse af begynnelselönen skulle ju komma att tillämpas först om några år, därför att alla, som för närvarande hafva kommit in i postens tjänst, få den högre begynnelselönen på grund af de föreslagna öfvergångsbestämmelserna. Skulle man nu icke gå med på att från början höja begynnelselönen, får man löneruleringsfrågor ändå, emedan det antagligen vid hvarje riksdag blir fråga om att ändra denna bestämmelse. På grund af denna bestämmelse blir det icke någon höjning i statsutgifterna för år 1910. Det blir det däremot, om man skulle i samband härmed höja öfvergångslönen för en del tjänstemän, som redan finnas i postverkets tjänst. Den punkten hör ju icke hit på annat sätt, än att det ena är oskiljaktigt förenadt med det andra. Det må därför anmärkas, att höjningen per år skulle blifva ganska väsentlig, 128,000 kronor, men det synes vara riktigtast att taga ökningen, om man med denna höjning kan skaffa sig utsikt till en verkligt god och för postverket nyttig rekrytering, någonting, som man vid en jämförelse med öfriga kommunikationsverk torde hafva svårt att erhålla med den af utskottet förordade bestämmelsen.

Jag tillåter mig i anledning af hvad jag anfört yrka bifall till min motion.

Friherre Beck-Friis, Johan: Herr talman, mina herrar! Det anförande, som herr Hildebrand hållit, har gått ut på att förorda den af honom väckta motionen angående en höjning af grund-

Ang. utgifts-
stater för
postverket
för år 1910
m. m.
(Forts.)

lönen för postexpeditörerna från det af Kungl. Maj:t föreslagna beloppet 1,800 kr. till 2,000 kr. För denna frågas belysande torde det blifva nödvändigt att redogöra för dels de nu gällande bestämmelserna för manlig postexpeditörs anställande och aflöning, dels de nu föreslagna bestämmelserna i motsvarande punkter.

För att blifva postexpeditör har hittills erfordrats nästan fullständig elementarskoleutbildning, afslutad med antingen studentexamen eller åtminstone studentexamensbetyg i vissa ämnen, därefter genomgående af en oafönad postelevkurs, så anställning som e. o. postexpeditör, och har tiden för denna anställning varit oviss; förr räckte den ända till 12 ja 15 år, men från och med år 1907 har man sökt begränsa den till 6 år. Lönen för ordinarie postexpeditör har varit till en början 2,200 kronor, efter 5 år 2,900 kronor och efter ytterligare 5 år 3,300 kronor, hvilken högsta lön således i regel uppnåtts efter 10 år.

Enligt det föreliggande förslaget erfordras endast realskoleexamen, därefter en postelevkurs, under hvilken eleven uppbär 2 kronor 50 öre i dagaflöning, såvida han icke kan under tiden erhålla aflönad tillfällig anställning i postverket. Sedan är meningen enligt detta förslag, att han skulle få anställning såsom e. o. postexpeditör och är tjänstgöringstiden såsom sådan begränsad till omkring 5 år. Således skulle postexpeditörerna nu komma till ordinarie anställning vid betydligt tidigare ålder än förut, och kvalifikationerna äro endast, utom realskoleexamen, genomgående elevkurs, som delvis är aflönad. Därför har man ansett, att begynnelselönen skulle kunna nedsättas till 1,800 kronor, eller samma begynnelselön, som Riksdagen år 1907 bestämde för stationsskrifvare vid statens järnvägar, med hvilka man anser dessa tjänstemän vara jämförliga. Men löneregleringen för postverket är, i likhet med hvad som ägt rum inom de öfriga kommunikationsverken, baserad på det s. k. Tenowska systemet, d. v. s. med korta mellanrum återkommande lönetillägg, så att lönen stiger på 20 år till 3,800 kronor, hvartill således slutlönen skulle höjas från nuvarande 3,300 kronor.

Orsaken, hvarför kommissionen föreslog en så hög slutaflöning, är just hvad herr Hildebrand i sitt yttrande anförde så många gånger, nämligen de dåliga befodringsutsikterna för postexpeditörerna. De öfverordnade tjänsterna vid postverket äro nämligen få i jämförelse med expeditörsplatserna och således skulle många dugliga postexpeditörer komma att gå utan befodran, på grund däraf att tillfälle icke finnes för dem att erhålla sådan. Till denna slutaflöning på 3,800 kronor tillkommer dessutom dyrtortstillägg, som af Kungl. Maj:t äro föreslagna att utgå med 15 eller 10 procent af den fasta aflöningen, dock högst 450 resp. 300 kronor för år till manlig tjänsteman. Jag ber att få nämna, att dessa ortstillägg komme att gifvas i ganska stor utsträckning. Det högre ortstillägget, 15 procent, kommer att utgå till tjänstemän, stationerade i Stockholm med dess förstadsamhällen samt vid malmbergssamhällena i Norrbottens län, och det lägre ortstillägget å 10 procent skulle tillkomma personal i

Göteborg, Malmö, Norrköping, Gäfle, Hälsingborg och Karlskrona äfvensom å ett flertal orter i Västernorrlands, Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län samt äfven å orter i Hälsingland af Gäfleborgs län.

Ang. utgifts-
stater för
postverket
för år 1910
m. m.
(Forts.)

Af hvad jag nu sagt angående de gamla och nya lönerna samt villkoren för att blifva ordinarie postexpeditör torde framgå, att en del slitningar måste uppkomma just i själfva öfvergången, och för denna saks skull har Kungl. Maj:t nu föreslagit, att nuvarande postexpeditörer skola få räkna sig till godo en grundlön lika stor med den nuvarande, 2,200 kronor. Härtill torde jag dock få återkomma, när vi komma in på öfvergångsbestämmelserna.

Motionären har emellertid vid denna punkt särskildt framhållit vikten af att grundlönen höjes från 1,800 kronor till 2,000 kronor, och skälen härför äro nu framvisade i den motionen vidfogade tabell, som motionären mycket grundligt genomgick, därvid han framhöll alla möjliga fördelar af den anordning, han förordade. Jag har emellertid icke alls samma syn på denna tabell som motionären, och hvarför jag icke kan hafva samma tilltro till densamma är därför, att den grundar sig på sannolikhetsberäkningar. Det är visserligen sant, att befodringsutsiktarna inom postverket äro mycket mindre än vid järnvägen och telegrafan, men säkert är också, att vid denna tabells upprättande ställts så fördelaktigt som möjligt för de öfriga kommunikationsverken, just för att framhålla, huru ofördelaktigt det är inom postverket. Men sannolikhetsberäkningar är det, och huru mycket kan jag lita på denna sannolikhet, då den icke blifvit lyckligare beräknad än man gjort här i denna tabell? För telegrafverket säges till exempel i motionen och beräknas i denna tabell A, att tjänstemännen i allmänhet befodrads vid 39 års ålder, men slår man upp här och bifogade tabell B, får man se en beräkning, att befodrnan erhålles vid 33 års ålder, och jag har fått mig tillsänd en redogörelse från telegrafverket, där det säges, att befodrningen sker mellan 40 och 50 års ålder. När så är, kan jag icke instämma med motionären, att man bör grunda en dylik tabell på sannolikhetsberäkningar, utan bör den grundas på jämförelse mellan de obefodrade tjänstemännen i jämförliga grader inom alla verken.

Jag skall bedja att få visa, att denna tabell icke är fullständig. För det första har här icke talats ett enda ord om ortstilläggen; hvarför? jo därför, att om man vid beräkningen medtager lönerna på de många platser, där ortstillägg åtnjutes, pekar tabellen alldeles fel mot hvad motionären vill bevisa. Men ett annat, ännu större fel är det, att öfvergångsbestämmelsen i 4 §, hvilken innehåller, att om någon vid öfvergång till ny lön skulle göra förlust, skall han ha ett personligt lönetillägg, icke tagits med i beräkningen. Således kan enligt min åsikt aldrig inträffa hvad herr Hildebrand nämnde, att en postexpeditör kan komma att göra ända till 417 kronors förlust, ty till den, som skulle göra den förlusten, utgår ett personligt tillägg af 300 kronor, hvarigenom förlusten reduceras till 117 kronor.

Ang. utgifts-
stater för
postverket
för år 1910
m. m.
(Forts.)

Ett skäl, hvarför dessa löner skulle behöfva höjas, har också varit — och kanske en af de väsentligaste anledningarne skulle ligga häri — att afgifterna till civilstatens änke- och pupillkassa blifvit höjda, sedan kommissionen framställde sitt förslag. Detta är visserligen sant, men i alla fall ställa sig de nya afgifterna till ifrågasvarande kassa dock icke sämre, än att, om man jämför summan af pensionsavgifter, som en tjänsteman vid postverket har utbetalt vid 44 års ålder, med motsvarande belopp vid de öfriga kommunikationsverken, man finner, att denna summa utgör för posttjänsteman 3,442 kronor 95 öre, för tjänsteman vid statens järnvägar 4,090 kronor 99 öre och för tjänsteman vid telegrafverket 4,512 kronor 48 öre. Således, äfven med de nya högre afgifterna till änke- och pupillkassan komma i alla fall postverkets tjänstemän icke till högre utgiftsbelopp i pensionsavgifter än de öfriga kommunikationsverkens tjänstemän.

Jag kan icke hafva samma uppfattning som herr Hildebrand, att man, på grund af att befodringsutsiktorna inom postverket äro relativt dåliga i förhållande till de öfriga verken, därför behöfver höja begynnelselönen. Tvärtom anser jag, att man skall, såsom just Kungl. Maj:t gjort, höja slutlönen, så att de icke befodrade komma att åtnjuta en något så när god inkomst. Herr Hildebrand sade, att om vi icke gå in på att nu höja grundlönen, följdén skulle blifva, att årligen väcktes nya förslag att göra om denna löneroglering för att ställa det bättre för postverkets expeditörer. För min del tror jag, att, om Riksdagen nu skulle gå med på att höja ifrågasvarande grundlön, det skall finnas mycket god anledning för de öfriga verkens tjänstemän att komma in med begäran att också få sina motsvarande grundlöner höjda. Vid de lönerogleringar, som nu skett år efter år, har meningen väl varit att göra jämförliga statstjänstemannaplåtser så likställda med hvarandra som möjligt i aflöningshänseende.

Jag anhåller således att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Juhlin: Jag för min del vill yrka bifall till herr Hildebrands motion, och jag gör det därför, att jag anser mig absolut skyldig att göra det, icke såsom generalpostdirektör, utan såsom riksdagsman. Chefen för civildepartementet har på sidan 226 i den kungl. propositionen sagt angående den fråga, som är före: »Jag anser mig emellertid icke böra frångå mitt tidigare förslag i föresvarande hänseende. Då man nu genomför ett nytt aflöningsssystem, synes man vid systemets bedömande icke böra, såsom från tjänstemännens sida skett, lösrycka ett visst antal år i början af tjänstetiden, utan synes rättast vara att se till, huru lönerogleringen verkar under hela tjänstetiden. I sådant fall visar sig, att densamma, särskildt med hänsyn till de betydligt större utsiktorna till befodran, medför en afsevärd löneförbättring.»

Det är visserligen sant, att det här blir en löneförbättring, ty löneförbättringen går verkligen upp enligt verkställd beräkning till

7,7 proc. Skulle motionärens förslag gå igenom, blefve förhöjningen 10,7 proc. Denna siffra 7,7 måste väl anses vara mycket låg, och jag tror icke, att Riksdagen under de sista årens löne­regleringar förut kommit till så låg siffra, men förklaringen härtill ligger just i att postexpeditörerna blifvit något styfmoderligt behandlade. Utskottet erkänner också detta å sidan 12, första stycket, där utskottet säger: »Äfven med tillämpning af nyssberörda öfvergångsstadganden skulle det emellertid icke kunna undvikas, att en eller annan tjänsteman af postexpeditörsgrad skulle vid tillträde till den nya staten erhålla mindre aflöning, än om han kvarstode å gammal stat. För dessa och dylika fall har emellertid i § 4 af öfvergångsbestämmelserna införts en föreskrift i syfte att genom personliga aflönings­ tillägg täcka den förlust, som eljest skulle vederbörande till­ skyndas.»

*Ang. utgifts-
stater för
postverket
för år 1910
m. m.
(Forts.)*

Utskottet säger, att eu och annan tjänsteman i postexpeditörs­ grad skulle erhålla mindre aflöning. Ja, »en och annan» får sättas lika med omkring en tredjedel. Det är nämligen så, att cirka en tredjedel af postexpeditörerna skulle genom detta förslag få minskning i inkomsterna. På grund af § 4 i öfvergångsbestämmelserna skulle de visserligen icke erhålla mindre lön, men inkomstminskningen är beroende på de nya bestämmelserna angående afgifter till civilstatens änke- och pupilkassa och angående den egna pensioneringen. En annan tredjedel af postexpeditörerna får nog en smula löneförhöjning eller också ungefär ingen ökning af inkomsterna, under det den sista tredjedelen verkligen får förbättring i in­ komsterna. 1901 års kommitté föreslog lönen för postexpeditörerna till 2,200 kronor, men kommittén uttalade, att, om statens tjänste­ män i allmänhet skulle komma i åtnjutande af dyrtidstillägg, den ansåg rimligt, att äfven dessa skulle få det. Hade således post­ expeditörerna fått dyrtidstillägg med 10 proc., skulle deras lön varit uppe i 2,420 kronor. Emellertid hafva de icke lyckats att få något sådant tillägg.

De tabeller, motionären vidfogat sin motion, har generalpost­ styrelsen inlämnat till Kungl. Maj:t. Nu har utskottet sagt om dessa tabeller, på sid. 12: »Enligt dessa jämförelser skulle Kungl. Maj:ts förslag rörande aflöningen till manlig posttjänsteman ej blott försätta denne i en ogynnsammare ekonomisk ställning än motsvarande tjänstemän vid de båda öfriga kommunikationsverken, utan äfven för den äldre personalen medföra minskning i den behållna totalinkomsten, vid jämförelse med förhållandena före år 1908.

Utskottet har dock icke funnit dessa tabeller öfvertygande. Till en början torde mot tab. A., i hvad den innehåller en samman­ ställning af en posttjänstemans behållna inkomst enligt nuvarande och äldre förhållanden samt enligt de olika föreliggande förslagen, böra göras den anmärkningen, att vid denna jämförelse alldeles bort­ setts från de föreslagna ortstilläggen och att, därest hänsyn tages

Ang. utgifts-
stater för
postverket
för år 1910
m. m.
(Forts.)

till dessa, jämförelsen kommer att visa ett helt annat resultat. Särskildt hvad angår denna del af tabellen, framträder det äfven såsom en oegentlighet att, på sätt ock i tab. B är fallet, jämförelsen afbrutits vid det 44:e lefnadsåret, då maximiaflöningen för postexpeditör beräknas nyss vara uppnådd.»

Ja, ortstilläggen hafva icke kunnat medtagas i tabellen, därför att man jämfört normallönerna för likställda tjänstemän inom de tre kommunikationsverken. Dessa ortstillägg komma för öfrigt att tillfalla endast en del postexpeditörer, nämligen dem, som äro placerade på de dyraste orterna, och hvad beträffar att ifrågavarande jämförelse afbrutits vid det fyratiofjärde lefnadsåret, beror detta därpå, att motsvarande tjänstemän vid järnvägarne och telegrafen så godt som allesammans erhållit befordran vid 45 års ålder, och man har således efter denna ålder ej kunnat fortsätta jämförelsen. Däremot är förhållandet vid postverket nu sådant, att cirka 60 procent af postexpeditörerna icke kunna få befordran, men enligt det förslag, som föreligger och tillstyrkts af utskottet, skulle denna siffra sänkas, så att cirka 40 procent af postexpeditörerna icke skulle erhålla befordran.

Att jämförelse icke kan göras vill jag äfven påstå i fråga om den invändning, som utskottet gjort midt på sidan 13, där det heter: »Beräkningarna skulle utan tvifvel vara mera belysande för den föreliggande frågan, därest genom desamma lämnades en jämförelse mellan den behållna inkomsten för en *obefordrad* postexpeditör, en *obefordrad* stationsskrifvare och en *obefordrad* telegrafassistent». Ja, mina herrar, skulle man i allmänhet göra en sådan jämförelse, hängde den fullkomligt i luften, den vore alldeles omotiverad, därför att det finnes ingen att jämföra med. Skulle en jämförelse, göras mellan tjänstemän efter 45 års ålder, då bör man jämföra dem, som fått befordran, såväl inom postverket som vid järnvägarne och telegrafen, d. v. s. förste postexpeditörer, förste stationsskrifvare och kontrollörer af andra klass, och gör man en sådan jämförelse, mina herrar, kommer man till helt andra siffror. Då skulle, om man fullföljer den tanke, utskottet framkastat, man komma till det resultat, att en förste postexpeditör vid 65 års ålder skulle hafva intjänt 129,000 kronor, under det en förste stationsskrifvare intjänt 139,000 kronor och en kontrollär 159,000 kronor.

Utskottet har erkänt, att befodringsförhållandena inom postverket äro mycket dåliga i jämförelse med förhållandena i de båda andra kommunikationsverken, men utskottet tröstar sig med att på denna sak råda vi bot genom förslaget om högre slutaflöning för postexpeditörer. Detta stycke kan öfversättas så, att af dessa tjänstemän de, som på grund af de dåliga befodringsförhållandena icke kunna blifva befodrade, skola få högre lön på sin ålderdom, och därför få alla ända till 45 års ålder hafva det sämre ställdt. En stor del af dem får faktiskt också löneförminskning. Mina her-

rar, detta är en orättvisa mot postexpeditörerna, och det är därför jag ansett mig skyldig att upptaga frågan. Det är icke lämpligt att skapa en kär, som får anledning att blifva missnöjd. När löne-regleringsförslaget lades fram rörande järnvägarne och telegrafren, hade jag uppgjort jämförande tabeller, för att rättvisa skulle skipas. Nu har jag också gjort det, för att det här skall skipas full rättvisa och icke skrufven komma i gång eller befogade klagomål kunna framställas. Det är med stor tvekan jag uppträdt i frågan, då ingen inom utskottet yrkat bifall till motionen, men jag har ansett mig skyldig att uppträda i rättvisans och billighetens namn. Herr talman, jag yrkar bifall till herr Hildebrands motion.

*Ang. utgifts-
stater för-
postverket
för år 1910
m. m.
(Forts.)*

Herr statsrådet greve Hamilton: Jag skall villigt erkänna, att mycket kan anföras till förmån för herr Hildebrands motion. Det är utan tvifvel åtskilligt af hvad den siste talaren anförde, som nog är ganska befogadt och beaktansvärdt. Men jag skall be att få erinra om min ställning till denna fråga. Herrarna veta, att det förslag, som nu framlagts, är kommissionens förslag. Kommissionen har ju ansett, som jag tror, med allt skäl, att man bör se till, att aflöningarna inom postverket blifva någorlunda likställda med aflöningarna i de andra kommunikationsverken, och äfven om, som den siste talaren sade, man ej inom de andra verken har alldeles motsvarande befattningar, har man ju dock lätt att göra jämförelser. Det är vidare fråga om en talrik klass af tjänstemän, så talrik, att flertalet af dem ej hafva möjlighet att blifva befordrade, utan komma att stanna på sina innehafvande platser. Däremot blifva de i motsats mot andra tjänstemän tidigt ordinarie. Då är det ju riktigt att, som kommissionen föreslagit, taga en jämförelsevis låg begynnelseaflöning och öka den successivt för att komma upp till en slutlön, som är sådan, att en person, om han ej blir befordrad, kan existera på den. Detta förslag tillstyrktes i fjol af generalpoststyrelsen, och Kungl. Maj:t ställde sig då på samma ståndpunkt. Sedermera har generalpoststyrelsen så till vida ändrat ståndpunkt, att generalpoststyrelsen vid noggrannare öfvervägande funnit, att man i denna fråga ej tagit hänsyn till, att de tjänstemän det här är fråga om få svårare ställning till följd af de höjda pensionsafgifterna. Det erkänner jag, att man ej framhöll i fjol. Men få tjänstemännen högre pensionsafgifter, få de äfven större förmåner för hustrur och barn.

Generalpoststyrelsen förordar nu, att man skall gå med på förslaget. Jag kan ej göra det, äfven om jag erkänner, att åtskilligt talar för det. Hvad skulle Riksdagen sagt, om jag i fjol yrkat afslag å detta och så i år sagt: efter närmare öfvervägande yrkar jag bifall till det? Det är klart, att Kungl. Maj:t ej i denna punkt kunnat följa generalpoststyrelsen. Ehuru jag väl förstår, huru den siste talaren efter den utredning han framlagt kan vilja bereda tjänstemännen denna fördel, undrar jag dock, om det ej i stort

Ang. utgifts-
stater för
postverket
för år 1910
m. m.
(Forts.)

sedt är bra, som Kungl. Maj:t föreslagit. Det kan ej hjälpas, när man skall göra en sådan här lönerreglering: man kan ej få det att träffa ihop precis. Det skall alltid hända, att en person befinner sig på en sådan punkt på löneskalan vid en lönerreglering, att han icke får fördel däraf. Man kan med ett ord icke åstadkomma en lönerreglering — om man vill hafva den rättvis — så, att man absolut utesluter förekomsten af att någon blir utan löneförbättring. Det är ju hvad man anmärkt här. Men själfva systemet, som föreslagits, är riktigt, nämligen att i fråga om tjänster, som man får tidigare, men å hvilka det stora flertalet tjänstemän komma att kvarstanna utan att befordras vidare, tyngdpunkten skall ligga på slutaflöningen och icke på begynnelseafloningen. Det tror jag är det riktiga.

På grund häraf och då frågan i finansiellt hänseende har en ganska betydande räckvidd, har jag ej ansett mig kunna biträda generalpoststyrelsens förslag, så stora sympatier jag än har därför.

Herr Juhlin: Med anledning af herr statsrådet och chefens för civildepartementet yttrande ber jag att få säga några få ord. Det är sant, att generalpoststyrelsen i fjol förordade det förslag, som Kungl. Maj:t i år framlagt för Riksdagen, och visserligen var pensionslagen då utkommen och äfven bestämmelserna om änke- och pupillkassan, men man hade icke haft tillfälle att pröfva följderna af dessa. Vi kunde då icke jämföra — och det är det man skall jämföra — den behållna inkomst tjänstemännen hafva i de olika verken. Men när man fått erfarenhet rörande pensionsförhållandena, kom man vid en jämförelse till det resultat, som jag förut sagt, nämligen att det blir betydligt sämre i ekonomiskt hänseende för en stor del af postexpeditörerna, och detta har varit anledningen, hvarför generalpoststyrelsen ansett sig tvungen att framlägga detta förslag. För öfrigt var det stor tvekan, om man ej skulle göra det redan år 1908. Det hade gifvetvis gjorts då, om man känt följderna af pensionslagen och af bestämmelserna för änke- och pupillkassan.

Mina herrar, det är synd om en så stor kår, att den icke i dessa dyra tider skall få någon rättvis höjning af sin inkomst. Det är sant, att öfverskottet af postverkets rörelse icke är så stort i år, som det förut har varit. Men det har berott på särskilda omständigheter, dels att inkomstberäkningarna sänkts, dels på de dyra tiderna och kristiderna. För min del tror jag emellertid, att det icke är så farligt, utan att postverket nog skall kunna reda sig. Öfverskottet beror nämligen icke blott på inkomsterna, utan det beror också på utgifterna, och generalpoststyrelsen gör allt hvad den kan göra för att hålla utgifterna inom rimliga gränser. Jag vill blott i förbigående påpeka, att sedan maj i fjol hafva vid järnvägsposten indragits omkring 80 funktionärer, cirka 50 tjänstemän och 30 betjante, och det gör en summa ungefär lika stor som den, hvilken i reservationen begäres för dessa postexpeditörer.

Friherre Beck-Friis, Johan: Med anledning af den senare ärade talarens yttrande ber jag att få påminna om hvad jag sade nyss, att oaktadt de ökade pensionsavgifterna tjänstemännen i postverket dock icke komma upp till högre pensionsavgifter, än som gälla vid järnvägarna och telegrafverket. Den ärade talaren sade också, att man skall räkna med den behållna inkomsten. Ja, enligt dessa tabeller, där man dock låtit järnvägstjänstemännen och telegraf-tjänstemännen avancera och slutligen komma till löner i högre grad, har man i allt fall ej fått så stor skillnad mellan de behållna inkomsterna. Den behållna inkomsten skulle vara till 44 år för en postexpeditör utan några som helst vare sig personliga eller ortstillsägg 54,157 kronor, för en järnvägstjänsteman 56,389 kronor och för en telegraf-tjänsteman 60,099 kronor.

*Ang. utgifts-
stater för
postverket
för år 1910
m. m.
(Forts.)*

Jag ber att få vidhålla mitt yrkande.

Herr Berggren: Jag ber att få yrka bifall till herr Hildebrands motion. Af hvad som i dag blifvit anfördt af de två första talarne och af hvad jag själf inhämtat af utlåtandet, som afgifvits i frågan, framgår, att en stor del af den tjänstemannakår, som nu tillämnats löneförbättring, ej erhåller sådan. Det är tvärtom bevisadt, att en stor del tjänstemän erhålla mindre behållning å den nya aflöningen än de hittills haft å den gamla. Det kan väl ej vara riktigt, att en stor tjänstemannakår, som har ett viktigt uppdrag sig anförtrodt, skall erhålla en så dålig, i vissa fall ingen, löneförbättring. Då dessa missförhållanden kunna afhjälpas genom det förslag, som herr Hildebrand framlagt i sin motion och som äfven i hufvudsak öfverensstämmer med kungl. generalpoststyrelsens senare förslag, yrkar jag bifall till förenämnda motion.

Herr Hildebrand: Alla, som hörde chefens för civildepartementet anförande här, kände nog, att han personligen hade stora sympatier för den motion, som här är framlagd, och för generalpoststyrelsens förslag. Detta yttrade han äfven i slutet af sitt anförande, men han påpekade förut, att han ansåg sig bunden därpå, att Kungl. Maj:t sent vid föregående riksdag framlagt en proposition i ämnet, och att efter hans mening Kungl. Maj:t icke borde ändra sig i denna del till innevarande års riksdag. Jag kan icke hjälpa, att jag i detta, att civilministern har uttalat sina personliga sympatier för saken, ser ett nytt stöd därför, och jag tillåter mig att ytterligare hänvisa därtill, att generalpostdirektören, generalpoststyrelsen och distriktsförvaltningarna bestämdt förordat hvad som framkommit i motionen. Jag har endast velat påvisa detta och ber att formellt få ändra mitt yrkande därhän, att jag yrkar bifall till § 1 i aflöningsreglementet med den ändring allenast, som finnes i motionens slutyrkande.

Efter det öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i afseende på förevarande paragraf yrkats, dels att

Ang. utgifts-
stater för
postverket
för år 1910
m. m.
(Forts.)

densamma skulle godkännas enligt utskottets förslag, dels herr *Hildebrand*, att paragrafen skulle godkännas med den som föreslagits i den af honom i ämnet afgifna motion, n:o 14.

Härefter gjorde herr talmannen propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade sig finna propositionen på godkännande af utskottets förslag vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som godkänner § 1 i statsutskottets i utlåtandet n:o 93 framlagda förslag till aföningsreglemente för tjänstemän vid postverket, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes ifrågavarande paragraf med den af herr *Hildebrand* föreslagna ändring.

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 77;

Nej — 42.

§ 2.

Godkändes.

§ 3.

Herr *Hildebrand*: Jag skall icke länge upptaga kammarens tid och kommer icke att framställa något yrkande i den punkt, som jag berört i en motion, som angår denna punkt, men då saken synes mig vara en principfråga, ber jag att i korthet få belysa densamma.

Enligt statsutskottets förslag är det så, att för olika befattningar inom postverket kan gälla samma lönegrad, beroende på den tid, som mannen eller kvinnan innehaft sin befattning. Samma aföningsbelopp kunna vara gemensamma för två, tre och ända till fyra olika beföringsgrader. Så är här den bestämmelsen gifven, att vid befordran till högre befattning den befordrade kvarstår i den lönegrad, han senast haft, så lång tid, som han skulle hafva kvar-

stått där, om han icke blifvit befordrad. Häraf följer, att, då det dels blir flyttningskostnad och dels högre pensionsafgifter, den befordrade under flera år faktiskt kan få minskad inkomst, tack vare sin befordran. Detta synes mig icke vara riktigt. Med befordran till högre plats följer ju större ansvar, och det synes mig därför vara det enda riktiga, att, när staten gifver större ansvar, staten också gifver något bättre löneförmåner. Detta torde väl vara en klar princip i enskild tjänst och synes mig äfven vara vanligt i statens. Det är därför, som jag, stödjande mig på uttalande af generalpoststyrelsen, tillåtit mig föreslå, att vid befordran den befordrade skulle genast flytta upp i närmast högre lönegrad. Här har man sagt, att det är på samma sätt ställt vid järnvägen, men dels är där fri flyttning, således en förmån, som icke finns vid postverket, och dels synes mig frågan vara af den principiella innebörd, att man bör lösa den för sig. Och en invändning, som utskottet gjort, att det skulle skapas en viss ojämnhet, synes mig ej vara tungt vägande, därför att det ju alltid blir ojämnhet vid befordran, då det ju aldrig kan blifva jämnhet i fråga om dödsfall och antalet platser, som år efter år blifva lediga. En duglig person, som man vill hafva befordrad, men som har stor familj och svag ekonomi, drager sig för att söka högre befattning förr, än han kommit nära gränsen till nästa lönegrad. Han skulle med den af utskottet föreslagna anordningen skrämmas bort från att söka en högre befattning och hvad staten härigenom skall vinna förstår jag icke. Utgifterna för skillnaden mellan den lägre och den högre aflöningen skulle för år räknadt betyda ganska litet. Det hade därför enligt min tanke varit ett godt sätt att tillgodose statens välförstådda intresse, om statsutskottet velat upptaga den tanke, som här framlagts. Men med hänsyn till resultatet af den nyss försiggångna voteringen vill jag ej göra något yrkande, utan har endast velat framhålla dessa synpunkter.

Ang. utgifts-
stater för
postverket
för år 1910
m. m.
(Forts.)

Efter härmed slutad öfverläggning godkändes den föreliggande paragrafen.

Öfriga delar af aflöningsreglementet.

Godkändes.

De till aflöningsreglementet hörande öfvergångsbestämmelser.

§§ 1—3.

Godkändes.

§ 4.

Grefve Wachtmeister, Fredrik: I § 4 har utskottet gjort ett tillägg till följd af en motion af herr Lindhagen. Man har

Ang. utgifts-
stater för
postverket
för år 1910
m. m.
(Forts.)

nämligen ansett, att, ifall en kvinnlig postexpeditör af andra lönegraden skulle vinna befordran, en sådan borde bibehållas vid den högre pensionsrätt, som tillkommer postexpeditör af andra lönegraden enligt nu gällande bestämmelser. Men olyckligtvis har denna statsutskottets framställning blifvit oriktig på så sätt, att man skrifvit och talat blott om befordran till postmästare. Nu hafva vi emellertid, sedan detta blifvit skrifvet, fått uppmärksamheten fäst på att äfven en kvinnlig postexpeditör i andra lönegraden kan tänkas söka och få befordran till förste postexpeditör, och det har naturligtvis icke varit statsutskottets mening, att hon i sådant fall icke skulle få den högre pension, som man tänkt sig, att hon skulle behålla, om hon befordrats till postmästare.

Jag tager mig därför friheten föreslå, att orden: »*som postmästare*» strykas i andra delen af § 4.

Öfverläggningen ansågs härmed slutad, hvarefter föreliggande paragraf godkändes med den ändring, att i sista stycket däraf orden »*som postmästare*» uteslötos.

§§ 5—7.

Godkändes.

Utskottets förslag till utgiftsstater för postverket att tillämpas under år 1910.

Friherre Beck-Friis, Johan: Den diskussion, som förut här förts, har rört sig om den föreslagna nya organisationen och de nya aflöningsbestämmelserna för postverket. Men då talmannens klubba skall falla för dessa beslut, kommer det också att gälla postverkets budget i sin helhet, och det är med anledning däraf jag skall be att få yttra några ord.

För ännu några få år sedan kunde postverket uppvisa en årsbehållning af 2,310,000 kronor, men behållningen har sedan jämnt sjunkit, så att för år 1908 bokslutet visar en behållning af 946,000 kronor. Då nu statistiken visar, att poströrelsen under samma år varit i stadig tillväxt, så måste man fråga sig: Hvarpå beror detta missförhållande, huru är det möjligt, att, ehuru poströrelsen och inkomsterna ökas, behållningen dock minskas? kan intet göras, på det att postverkets ekonomiska resultat skall kunna visa större behållning?

Under de senare åren hafva åtskilliga betydande portonedsättningar ägt rum. Hvad som i detta afseende främst tilldrager sig min uppmärksamhet äro följderna af den nedsättning i det inrikes paketportot, som Riksdagen beslöt år 1905. Nu utgör portot för paket om högst 1 kg. 30 öre, om 1—3 kg. 50 öre, om 3—5 kg. 75 öre o. s. v. Det är ju således genomgående billiga afgifter,

särskildt då man betänker, att ett stort antal postpaket transporteras långa vägsträckor, dels på järnvägar, dels med landsvägspost. Ja, utan tvifvel ställa sig ofta fraktkostnaderna för s. k. paket långt högre än portoavgifterna för samma paket.

Ordet postpaket ingifver ju ett visst begrepp om att det är mindre och relativt lättare varor, som befordras med paketpost, men därför häpnar man, när man i postverkets magasin får se hvad som fraktas med paketpost; det är inga småsaker: velocipeder äro mycket vanliga postpaket, maskindelar, stora lärar med s. k. proflager o. s. v., ytterst skrymmande gods, som ej kan fraktas vare sig i postkupéerna eller å vanliga postskjutsar, utan att extra anordningar måste vidtagas, hvilka draga extra kostnader.

Hvad som väl företrädesvis föranledde den år 1905 genomförda portonedsättningen torde hafva varit afsikten att genom ett lågt paketporto bereda lättnader för vår industri och handel. Men härtill kom äfven postverkets vid samma tid gynnsamma finansiella ställning, hvilken ansågs kunna medgifva ej blott den direkta minskning i portoinkomster, som nedsättningen skulle medföra, utan äfven den ökning å utgiftssidan, som naturligtvis måste blifva en följd af den stegrade rörelsen. Jag tvekar dock icke att beteckna denna år 1905 vidtagna nedsättning i paketportot såsom en för postverket synnerligen olycklig och felkalkylerad åtgärd.

Visserligen har det visat sig, att portonedsättningen medfört en hastig stegring i antalet inrikes paket. Dessa utgjorde nämligen enligt den officiella statistiken år 1904 omkring 1,289,000 stycken och år 1907 omkring 2,778,000 stycken, hvilket således innebär, att antalet inrikes paket under dessa tre år fördubblats. Men det torde icke kunna förnekas, att denna starka tillväxt i paketrörelsen har för postverket medfört vissa svårigheter. Detta förutsågs emellertid redan år 1905, då man med all tydlighet framhöll, att den ökade paketrörelsen skulle komma att medföra en betydande tillväxt i postverkets utgifter, i synnerhet hvad anginge transportmedel och lokalutrymme.

Hvad beträffar de paket, som skola befordras från en till annan vid järnväg belägen ort, är det väl tydligt, att postverket, som själfvt måste i andra hand anlita järnvägarna, skall på det hela taget mindre väl lämpa sig att omhändertaga dessa paket. Det naturligaste härvidlag är, att dylika paket direkt öfverlämnas till järnvägarna för befordran.

Nu äger emellertid det förhållandet rum, att postverkets paket-taxa rättar sig endast efter paketens vikt, men icke tager hänsyn till befordringsvägens längd, under det att järnvägarnas afgifter för paketbefordringen äro beroende på såväl vikten som väglängden. Det kan sålunda komma att inträffa, att ett paket kan befordras billigare genom järnvägarna än genom postverket, när det gäller kortare sträckor, men att postverkets taxa är billigare, när paketet skall befordras på längre afstånd. En paketafsändare har sålunda

Ang. utgifts-
stater för
postverket
för år 1910
m. m.
(Forts.)

Ang. utgifts-
stater för
postverket
för år 1910
m. m.
(Forts.)

att i hvarje särskildt fall fråga sig, hvilketdera är billigast, att sända paketet på järnväg eller per post. Här uppstår sålunda mellan de båda kommunikationsverken en konkurrens, som helt säkert är i ekonomiskt hänseende ofördelaktig för båda verken, och det förefaller, som om en utskiftning eller ett samarbete mellan posten och järnvägarna här skulle kunna med fördel komma till stånd.

De paket, som afsändas från eller äro adresserade till ort, hvilken icke är belägen vid järnväg, kunna gifvetvis icke befordras uteslutande genom järnvägarnas försorg, utan här måste postverket träda emellan. Det är dock dessa paket, som vålla postverket de största utgifterna, och då desamma skola befordras några längre sträckor på landsväg, är det väl påtagligt, att befordringen ofta nog måste för postverket vara direkt förlustbringande.

Huru den fråga, som jag här berört, skall i detalj lösas, är jag ej beredd att nu angifva, men det synes mig angeläget, att någon åtgärd vidtages, så att postverket må för framtiden tryggas mot att göra ekonomisk förlust på sin paketbefordran. Äfven om en återgång till den före år 1905 gällande, tämligen höga taxan ej bör ifrågasättas, torde dock utan fara de nuvarande afgifterna kunna i någon mån höjas, jämte det att någon anordning träffas för ordnande af järnvägarnas och postverkets inbördes förhållande beträffande paketbefordringen.

Jag har velat fästa uppmärksamheten på denna fråga under den förhoppning, att generalpoststyrelsen i första hand och Kungl. Maj:t i andra hand måtte taga saken under ompröfning. Mycket torde kanske kunna ändras redan på administrativ väg vis-à-vis befordran af s. k. skrymmande gods, men det, som icke kan rättas på administrativ väg, torde framdeles böra föreläggas Riksdagen.

Jag har intet särskildt yrkande att göra.

Herr Lindblad: Jag är fullt ense med den siste talaren därom, att det kan vara skäl att se till, om icke postverket, liksom våra öfriga kommunikationsverk, bör gifva någon verklig inkomst åt staten. Och jag vill fråga: Skulle det vara för mycket begär, att man t. ex. hade ett stadigt öferskott från postverket, som åtminstone motsvarade statens utgifter för tjänsteförsändelser, och att detta finge motsvara räntan på alla de byggnader, som faktiskt nu icke gifva någon ränta? Det vore väl icke för mycket, att staten hade verklig ränta på sina i posthusbyggnader nedlagda besparingar.

Men att med någon stränghet gå till ett genomförande af hvad den siste talaren framhöll, tror jag vara olämpligt. Det finns äfven annat, som medför förlust eller ökade utgifter. Man skall komma ihåg, att det ej är många år sedan man höjde taxan för tidningars postbefordran. Den är väsentligt höjd, och höjningen kom på ett bräde, så att man vid det tillfället godt borde kunnat realisera ett gammalt önskemål att sänka det inhemska brefportot till lägre belopp, än det nu utgör, ty märk väl, att det är ovanligt högt

porto i Sverige. Hvarför man bibehållit det så länge, kommer sig naturligtvis på grund af myntenheten; tioöringen, som är grundläggande, är ett så jämnt belopp. Men på samma gång som man ville införa billigare befordran för paket, kunde man äfven önskat måttligare pris för befordran af vanliga bref.

Jag tror vidare, att man kan peka på en anordning, som medför stora utgifter för postverket och förrycker likheten mellan land och stad. Herrarne, som bo i städer, tro, att man på landsbygden är lika väl betjänad af postverket som i Stockholm. Nej, visst icke. På landsbygden får man betala extra för att få sin tidning hemburen. Jag var för några månader sedan hos en kronoarrondator och fäste mig vid att han höll en veckotidning, och frågade, hvarför han ej höll sig en daglig tidning. »Nej, jag får vidkännas särskild kostnad för att få den här hemburen; fastän brefbäraren går förbi min dörr, kostar det mig extra en krona för veckotidningens hembärning; skulle jag taga en daglig tidning, skulle det kosta ett par gånger mera.» Afståndet från poststationen var ej mer än en kilometer, men hembärningen af veckotidningen måste betalas med en krona extra. Bör man ej något tänka på att i forna tider det uttaxerades en särskild hembärningsavgift i städerna, därför att man ej ansåg rätt, att de, som icke fingo sin post hemburen, skulle hafva precis samma taxa som de, som fingo det? Brefbärareinstitutionen borde egentligen bekostas med kommunala medel. Samtidigt kunde grundportet få bli 8 öre.

Jag har sagt detta för att påpeka, att gentemot de ständiga krafven från postverket man måste tänka på att lägga bördorna, där de rätteligen höra hemma, och sålunda söka få fram bättre förhållanden. Ty ingalunda är det riktigt, att vare sig järnvägarne eller postverket eller någon annan kommunikationsinrättning skall underhållas med *skattemedel*. Denna kammare har förut i dag — oaktadt en föreliggande motion — sagt, att det är dess mening, att till och med statdrängen med sin inkomst på bortemot 700 kronor skall bidra såväl till kommunens utgifter som till statens. Tro då herrarne, att man i längden skall finna det rimligt, att våra kommunikationsverk drifvas på det sättet, att man icke kan undgå att för driften af dem anlita anslag af statsmedel?

Jag har icke heller något yrkande.

Herr Juhlin: Med anledning af friherre Beck-Friis' senaste yttrande ber jag att få säga några få ord. Det är sant, att öfverskottet har minskats under den allra sista tiden, d. v. s. under år 1908, men om man ser på statistiken, har det dock under åren 1903—1907 varit nära 2 miljoner och öfver 2 miljoner kronor årligen. Postverket har nämligen på dessa fem år levererat öfver 10 miljoner kronor till statsverket. Men friherre Beck-Friis hade rätt i att paketrörelsen förorsakar postverket ganska stora utgifter. Generalpoststyrelsen är också betänkt på att se till, huruvida icke

Ang. utgifts-
stater för
postverket
för år 1910
m. m.
(Forts.)

Ang. utgifts-
stater för
postverket
för år 1910
m. m.
(Forts.)

taxan må ändras för s. k. skrymmande paket. Ty det är icke tu-
tai om, att dessa många gånger kosta betydligt mer i befodrings-
avgifter, än hvad man får in för dem. Men å andra sidan får man
betänka, att denna paketrörelse är af den allra största betydelse för
hela landet. Låtom oss tänka på t. ex., hvilken betydelse paket-
rörelsen har för Norrland: där fraktas med postverkets tillhjälp mat-
varor och snart sagdt allting upp till jämförelsevis öde trakter.
Innebyggarne där skulle få mycket svårt, om de icke finge sina för-
nödenheter genom postverket. Friherre Beck-Friis yttrade, att det
är en konkurrens mellan postverket och järnvägarne. Man må ju
kalla det konkurrens, om man så vill. Postverket skulle nog för
sin del ej hafva något emot att blifva af med hela paketrörelsen, men
vi få betänka, att, om paketrörelsen inskränkes till järnvägarne,
den stora allmänhet, som bor längre från järnvägarne, ej skulle
hafva någon väsentlig fördel af paketrörelsen, och jag tror, att det
skulle vara olyckligt, om den det ej hade. Förhållandet med paket-
rörelsen är densamma i Tyskland. Där klagas öfver att paketrörelsen
går med betydlig förlust, men det hindrar icke, att paketrörelsen
ökas mer och mer, och allmänheten och Riksdagen vilja kanske nog
ej vara med om att göra någon ändring.

Den näst föregående talaren yttrade, att postverket ej betalar
ränta på sina byggnader. Jag vill då blott påpeka, att alla post-
byggnader byggts för öfverskottsmedel, och att staten sålunda icke
behöft pålägga några särskilda skatter för dessa byggnader. Sålunda,
postverket både bekostar och förräntar sina byggnader. Ja, hvad
mera är, när det nya posthuset, som uppförts af öfverskottsmedel,
var färdigt, öfverlämnades det stora hus, i hvilket arméförvaltningen
nu är inrymd vid Rödbotorget, utan vidare till staten.

Talaren på Södermanlandsbanken erinrar också, att taxan höjts
för tidningars postbefordran. Det är riktigt, men det hindrar icke,
att postverket icke har så stor inkomst för tidningsrörelsen, att
den betäcker utgifterna. Men i alla fall är det för vårt folk af
så ofantligt stor betydelse, att det får sina tidningar, att det väl
ej kan vara någon tanke på att verkställa någon höjning på det
hållet.

Vidare talade herr Lindblad om att det ej är likhet mellan stad
och land. Ja, det är sant, men postverket måste se till, att det främjar
affärsverksamheten, industrien m. m., och när man tänker på det, kan
man ej gifva landsorten samma fördel som städer och industricentra.

Beträffande hembärningsavgiften vill jag ej nu yttra mig. Det
är en fråga, som kan vara ganska kinkig att lösa.

Emellertid kommer nog generalpoststyrelsen att se till, att icke
utgifterna onödigt ökas, och äfven söka få så stora inkomster som
möjligt. Men, säger jag, det är icke postverkets enda uppgift att
söka åstadkomma stora inkomster, utan postverket har en mycket
stor kulturell betydelse, en mycket stor betydelse för affärsvärlden
och industrien, som icke får underskattas, och som man bör taga

hänsyn till, när det klagas öfver, att postverket ej lämnar så stort öfverskott till statskassan.

*Ang. utgifts-
stater för
postverket
för år 1910
m. m.
(Forts.)*

Herr Ros: Jag skall i likhet med den siste ärade talaren gärna erkänna den stora betydelse, som postverkets paketrörelse har för den stora allmänheten, särskildt i de landsdelar, där icke några järnvägskommunikationer finnas. Men jag kan icke heller underlåta att uttala min tillfredsställelse öfver, att friherre Beck-Friis väckt denna fråga på tal. Och jag ber att få understryka hvad han uttalat. Den enligt mitt förmenande nästan otillbörliga konkurrens, som statsverket genom dessa år 1905 införda låga paketportosatser drifver med särskildt de enskilda järnvägarna, må ju upphöra. Att postverket konkurrerar med statens järnvägar, bör väl vara statens egen sak, men det är alldeles olämpligt, synes mig, att genom de låga portosatserna en verklig konkurrens drifves med ilgodstrafiken å enskilda järnvägar, och därför ber jag vederbörande taga frågan under den ompröfning, den så väl förtjänar.

Herr Pettersson, Fredrik: Ja, det var ju en synnerligen viktig fråga, som af talaren på södermanlandsbänken togs upp. Jag kunde ej följa honom på alla vägar han anvisade för att söka skaffa postverket ökade inkomster. Men jag vill påpeka en sak, som både under min statsrevisorstid och sedermera väckt min förvåning, och det är, att postsparbanken i hög grad tynger på postverkets ekonomi. Fråga torde väl vara, huruvida ej postsparbanken, som är en jämförelsevis gammal, sedan 25 år inarbetad institution, numera skulle kunna något bidraga till kostnaderna för sina lokaler i alla postanstalterna på landet och själf betala sina porton och skrifmaterialier, som nu bekostas af postverket äfven för postsparbanken. Det är inga obetydliga belopp, som på det sättet komma undan postverket, för att ej tala om postpersonalens ökade göromål för postsparbanken.

Herr Törneblad: Då det talats om, hvad postsparbanken kostar postverket, vill jag upplysa därom, att postsparbanken nu är i mindre stark ekonomisk belägenhet, mest därför, att de lån, som den beviljat på 1880- och 1890-talen, ännu till stor del gifva så ringa ränta, att den ej fullt tillräckligt betäcker motsvarande utgifter. Jag vill därför blott fästa uppmärksamheten därpå, att, om postsparbanken skulle i någon högre grad bidraga till att betala lokalhyra, den nog komme att begära vederlag af Riksdagen på något sätt, och en sådan anordning tjänar ju ej mycket till.

Efter det öfverläggningen förklarats härmed slutad, godkändes förevärande förslag till utgiftsstater.

Återstående del af mom. g) samt mom. a)—f), h) och i).

Godkändes.

Ang. utgifts-
stater för
postverket
för år 1910
m. m.
(Forts.)

Inledningen i punkten I.

Grefve Wachtmeister, Fredrik: Herr Tynell har i sin motion uttalat sig för att använda postbetjante i högre grad än förut varit fallet, för att man därigenom skulle kunna undvika öfverkvalificerad arbetskraft. Utskottet har ställt sig välvilligt till motionen i denna del, och utskottet har påpekat, att Riksdagen redan åren 1902 och 1907 gjort kraftiga uttalanden i detta hänseende. Utskottet har äfvenledes påpekat, att kommissionen uttalat sig för samma mål, och äfven att generalpoststyrelsen verkat i denna riktning, men utskottet har icke särskildt uttalat sig om andra moment i herr Tynells motion, hvori han föreslår, att försöksvis skulle inrättas poststationer med tjänstemän af lägre grad som föreståndare. Skälet till, att utskottet ej uttalat sig i denna del, är ju, att detta moment är ganska olyckligt formuleradt af herr Tynell. Han talar där om, att man skulle försöksvis inrätta poststationer med postbetjante som föreståndare. Det vore ju en ganska dålig affär. Poststationerna, sådana de nu äro, hafva ju fungerat mycket bra och äro ju mycket billiga, och det vill man ju ej vara med om att i onödan draga på sig kostnader för att göra försök, som kunna synas onödiga.

Vid behandlingen af motionen hafva emellertid jag och åtskilliga med mig inom utskottet funnit, att det nog skulle kunna vara skäl att i motiveringen göra ett uttalande, som stode i samklang med andemeningen i herr Tynells uttalande i denna del. Vi hafva funnit, att det är en så ofantlig skillnad mellan kostnaderna för ett postkontor och för en poststation. För att gifva Riksdagens Första Kammare en inblick i, hvilken ofantlig skillnad det är, skall jag be att få gifva ett par exempel på hvad jag sagt.

I Vislanda var för ett par år sedan en poststation, hvarför utgifterna gingo upp till sammanlagdt 1,600 kronor. Sedan har där blifvit postkontor, och nu hafva postverkets utgifter för Vislanda stigit till icke mindre än 8,182 kr. 90 öre. På samma gång som utgifterna stigit så högt, går hela frimärksuppbörden vid postkontoret år 1907 till allenast 6,763 kronor 90 öre. Omkostnaderna voro då sammanlagdt 9,199 kronor. Enligt den nya staten komma utgifterna för postkontoret i Vislanda att ytterligare stiga.

Det andra exemplet är också tämligen talande. Det är Skurup i Skåne. Då där var poststation, uppgick hela omkostnaden till 1,500 kronor med tillägg af en uppbördsprovision om cirka 200 kronor.

Jag skall därvid be att få göra en jämförelse för att visa det allra minsta, som ett postkontor i Skurup skulle kunna komma att kosta med en kvinnlig postmästare och en kvinnlig postexpeditör. Jo, det skulle kunna gå för 5,600 kronor, men den normala omkostnaden är ungefär 8,000 kronor. I fall det blir manliga tjänstemän, stiga kostnaderna med åtminstone 2,000 kronor.

Nu skulle man ju mycket väl kunna tänka sig, att, när rörelsen vid en poststation växt så mycket, att man icke längre kan hafva den kvar som poststation, utan dess former behöfva göras fastare, man skulle kunna som öfvergångsform hafva ett postkontor med en skicklig postbetjänt som föreståndare. Ett sådant mindre postkontor skulle man mycket väl kunna tänka sig blifva inrättadt och fungera väl och icke draga en kostnad af mer än ungefär 3,000 kr. Det skulle ju vara en mycket stor besparing att få ett postkontor, som kostar 3,000 kronor, mot att hafva ett, som kostar mellan 8- och 10,000 kronor.

Jag vill föreslå kammaren, att vi ändra motiveringen, så att man gör ett uttalande i detta hänseende. Jag hoppas, att generalpoststyrelsen sedan ägnar uppmärksamhet åt frågan.

Jag har icke förbisett, att det många gånger, då en poststation göres till postkontor, icke skullo passa riktigt att sätta en postbetjänt till föreståndare. Det är i sådana fall, då icke denna evolution från poststation till postkontor betingas endast af rörelsen å själfva platsen, utan däraf, att man å postkontoret behöfver en centralpunkt, en chefsplats för en hel mängd poststationer. Det är mycket ofta fallet, att man af sådan anledning inrättar ett postkontor i stället för en poststation. Med de exempel, som jag nyss tagit mig friheten tala om för herrarne, har detta icke varit fallet. Det är mycket få poststationer, som ligga omkring och som dessa postkontor bilda centralpunkter för.

Således ser man, att det mycket väl skulle kunna gå för sig att hafva en sådan där mellanklass eller en sådan där lägre klass af postkontor. Och på de nu anförda skälen, herr talman, ber jag att i enlighet med den reservation, som af mig och andra ledamöter i utskottet blifvit framlagd, få yrka bifall till en förändring i den del af motiveringen, som finnes på sid. 35.

Herr Juhlin: Den föregående talaren har berört utskottets motivering, och han har tänkt sig, att en del poststationer borde såsom sådana bibehållas i stället för att förvandlas till postkontor. Det kunde då vara frestande att något redogöra för skillnaden mellan poststationer och postkontor, men det kunde blifva en lång historia, hvarmed jag icke vill trötta kammaren. Det är dock så, att här förefinnes en väsentlig åtskillnad och att allmänheten genom postkontoren kan blifva bättre och snabbare betjänad samt att särskildt affärsvärlden i fråga om postanvisningar, postförskott etc. vinner betydligt på, om poststationen förändras till postkontor. Nu är det så, att när fråga om en dylik förändring företages till behandling, sker det ej uteslutande med hänsyn till den lokala uppboriden. Det är sant hvad som påvisades i afseende å Vislanda, att det ej har mera än cirka 6,000 kronor i lokaluppörd, men då vill jag å andra sidan fästa uppmärksamheten på att det finnes omkring 100 poststationer, där uppboriden kan växla från 6,000 ända upp till 30,000

Ang. utgifts-
stater för
postverket
för år 1910
m. m.
(Forts.)

Ang. utgifts-
stater för
postverket
för år 1910
m. m.
(Forts.)

kronor, och ändock inrättar man icke postkontor där, emedan man ej anser det behöfligt. En faktor, som däremot här verkar afgörande, är, huruvida på skilda platser affärsrörelsen och industriella rörelsen äro sådana, att allmänheten där icke gärna kan låta sig nöja med att hafva blott poststation, och då inrättas där i stället postkontor. Men det vanligaste är, att denna förvandling äger rum af det skälet, att omkring en poststation, som föreslås till postkontor, ligger en mängd andra poststationer, hvilkas postala intressen genom förändringen skulle befordras. Allmänheten på en sådan ort vinner högst betydligt i postalt hänseende därigenom att en poststation, kring hvilken ligger en massa andra poststationer, förvandlas till postkontor. Men därvid bör också hänsyn tagas till att poststationen i fråga har ett sådant läge med hänsyn till järnvägskommunikationer, att den hastigt kan befordra posten ut på de olika järnvägs-linjerna. Nu är förhållandet med Vislanda, att det visserligen har en lokaluppbörd af endast mellan 6- och 7,000 kronor, men den föregående talaren glömde alldeles nämna, att uppbörden vid Vislanda postkontor i dess helhet är emellan 19- och 20,000 kronor samt att på grund af att platsen är en järnvägsknut, hvarest icke mindre än fyra järnvägar sammanträffa, allmänheten på trakten rundt omkring härigenom har fått betydligt lättare affärsförbindelser och vunnit betydligt på förändringen.

Nu är det sant, att ett postkontor kostar betydligt mera än en poststation, men om man skulle gå den vägen, som den föregående talaren anvisade, att behålla en poststation på en dylik plats och sätta dit en posttjänsteman af lägre grad, skulle man ändock nödgas betala hyra, biträden och dylikt, och skillnaden i kostnader skulle kanske just i Vislanda belöpa sig till omkring 2,000 å 2,500 kronor. Men då få vi komma ihåg, att dessa 2,000 å 2,500 kronors merutgifter hafva föranledt en högst betydlig ökning i postverkets inkomster från den ort, som ligger rundt omkring Vislanda, på samma gång allmänheten på den ort vunnit högst betydligt, och om man lägger tillsammans de merinkomster, som postverket fått, med de väsentligen ökade fördelar, som bereds allmänheten, torde väl dessa 2,000 eller 2,500 kronor vara mer än väl betäckta.

När det därför blir fråga om att en poststation skall förvandlas till postkontor, är detta en fråga, som kalfatras gauska noga och hänsyn tagas till alla möjliga förhållanden, och jag tror, att det skulle vara i hög grad oklokt i ekonomiskt hänseende, om man sloge in på den vägen att öfverlämna dessa poststationers skötsel åt tjänstemän af lägre grad, enär det skulle medföra betydliga merutgifter för postverket utan att i någon mån mera gagna allmänheten.

Jag anhåller att få yrka afslag å reservationen, sådan den föreligger.

Grefve Wachtmeister, Fredrik: Det är blott några ord jag skall be att få säga med anledning af herr Juhllins anförande:

Han fäste sig endast vid ett af de exempel jag drog fram, nämligen Vislanda, och han talade om hur ofantligt mycket allmänheten vunnit genom detta inrättande af ett postkontor därstädes i stället för en poststation. Jag skall bedja att få säga den ärade talaren, att jag tror mig veta, att meningarna därom äro mycket delade. Allmänheten vet mycket väl, att postkontoret kostar många gånger mer än poststationen, men allmänheten har också till sin synnerliga ledsnad fått erfaras, att under det att man kunde lämna in sina bref på poststationen när som helst på dagen, är postkontoret däremot blott öppet vissa timmar. Den där stora förtjusningen öfver det inrättade postkontoret, som herr Juhlin talade om, lärers nog därför vara af ganska blandad beskaffenhet.

Vidare ber jag att få säga, att i afseende å det exempel, jag drog fram från Skåne, där det lärers finnas flera poststationer, som åtminstone äro föreslagna till postkontor, tror jag verkligen icke, att herr Juhlin alls vederlade de skäl, som jag gaf för att det skulle vara klokt att etablera en sådan där mellanstation eller någon sorts lägre postkontor.

Herr vice talmannen: Här är fråga om formulering af en motivering, men både reservanten, som yrkat bifall till sin reservation, och den talare, som svarat honom, hafva, såvidt jag förstår, talat om en helt annan sak, än som är omnämnd i motiveringen. De hafva diskuterat frågan, huruvida poststationer skola ändras till postkontor, men därom förekommer intet i reservationen, utan reservationen går ut på att poststationer skulle förestås af postbetjante i stället för af dem, som nu sköta dessa. Men utskottet har ej velat vara med om detta, att man i stället för de hyggliga människor, som nu sköta dessa poststationer, skulle sätta dit postbetjante. Den sak, hvarom man här talat, kommer sålunda icke fram i reservationen, sådan den är formulerad.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr Juhlin: Sedan herr vice talmannen nu yttrat sig, kunde det vara öfverflödigt, att jag änyo tar till orda, men jag vill endast upplysa om att allmänheten ständigt begär att få postkontor, och skulle alla deras önskningsar i det fallet uppfyllas, komme antalet postkontor att mycket hastigt stiga. För öfrigt ansluter jag mig till hvad vice talmannen yttrade. Det är sant, att allmänheten är mycket nöjd med sina poststationsföreståndare, och detta torde nog vara det normala förhållandet vid de allra flesta, men det är icke säkert, att så fortfarande blefve förhållandet, därest man sloge in på den af grefve Wachtmeister anvisade vägen eller att sätta dit posttjänstemän af lägre grad; jag tror allmänheten skulle vara mycket litet tacksam härför. Då blefve det nog så, att dessa poststationer komme att hållas öppna sina bestämda tider eller 4 timmar dagligen. Nu är det ju så, att de allra flesta poststationer visserligen skola

*Ang. utgifts-
stater för
postverket
för år 1910
m. m.
(Forts.)*

Ang. utgifts-
stater för
postverket
för år 1910
m. m.
(Forts.)

hållas öppna denna tid, men att de vanligtvis äro öppna hela dagen och detta till allmänhetens synnerligen stora belåtenhet.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad, hvarefter herr tal-
mannen yttrade, att, förutom beträffande motiveringen, hvartill han
ville återkomma efteråt, i afseende å föreliggande del af utskottets
hemställan annat yrkande ej förekommit, än att densamma skulle
bifallas.

På härefter gjord proposition biföll kammaren utskottets hem-
ställan i nu föredragna del.

Punkten II.

Vid förevarande punkt hade reservation afgifvits af grefve *A. F. Wachtmeister*, herr *I. Wijk*, friherre *J. G. Beck-Fris*, samt herrar *O. M. Strömberg*, *F. W. Thorsson*, *A. Wiklund*, *K. Starbäck*, *A. Ekman*, *J. Ström*, *C. H. Wallentin*, *C. G. Thor* och *K. V. Rydén*, hvilka yrkat, att utskottets förslag måtte affattas på följande sätt:

II. att Riksdagen, i anledning af herr Thylanders motion n:o 78, må

a) medgifva, att tjänsteman vid postverkets distrikts- eller lokal-
förvaltningar, hvilken, med inräknande af extra inkomster och sport-
ler, å sin innehafvande tjänst vid postverket skulle under år 1909
erhålla lägre inkomst än den aflöning, som han, enligt aflönings-
reglementet och öfvergångsbestämmelserna för 1910 års stat, skulle
hafva åtnjutit, därest nämnda reglemente och öfvergångsbestämmelser
år 1909 varit gällande, må, i enlighet med närmare bestämmelser,
som af Kungl. Maj:t utfärdas, såsom personligt aflöningstillägg under
år 1909 äga att af postmedel uppbära skillnaden mellan berörda
inkomst- och aflöningsbelopp; dock att tjänsteman icke under något
förhållande må genom detta personliga aflöningstillägg komma i åtn-
jutande af högre behållen inkomst af tjänsten än honom skulle
tillgodokomma under år 1910 efter afdrag af afgifterna för egen
pensionering; samt

b) för ifrågasvarande ändamål å extra stat för år 1910 under
sjätte hufvudtiteln anvisa ett förslagsanslag å 580,000 kronor, med
rätt för Kungl. Maj:t att låta förskottsvis under innevarande år af
tillgängliga medel anordna erforderligt belopp.

Grefve Wachtmeister, Fredrik: Herrarna minnas, huru det
var i fjol, att först i slutet af april fick Riksdagen mottaga den
kungl. propositionen angående postverket, och herrarna minnas också,
att det icke dröjde länge, förrän statsutskottet kom på det klara
med, att man icke hade tid att behandla denna proposition, och att

man därför ansåg sig vara tvungen att hitta på något sätt att finna ett modus vivendi under den närmaste framtiden, på grund därpå att man nödgats afstå från att behandla den kungl. propositionen. Säkerligen minnas herrarna också, att så snart detta blef bekant, blef det en oro öfver hela landet bland alla posttjänstemän, som voro alldeles förtviflade öfver utsikten att ännu ett år få vänta på den enligt deras mening så behöfliga förbättringen i deras villkor. Den allmänna känslan bland dem tog sig uttryck i en massa adresser, och jag är öfvertygad om, att de flesta af dem, hvilka då voro ledamöter i kammaren,ingo från sin ort mottaga en sådan adress; åtminstone minnes jag, att det var flera af kammarens ledamöter, hvilka lämnade mig och andra statsutskottsledamöter dylika adresser. Emellertid vet jag ej, om det var dessa adresser eller den allmänna rättfärdighetskänslan som gjorde, att det snart blef en ganska allmän känsla inom Riksdagen och utskottet, att man väl skulle skjuta saken ifrån sig för *det* året, men på samma gång ställa i utsikt, att tjänstemännen själfva icke skulle blifva lidande på att regeringen så sent inkommit med sin proposition, att Riksdagen icke hunnit behandla densamma. Denna känsla fick uttryck i det sätt, på hvilket statsutskottet behandlade frågan, och jag skall be att för bättre minnes skull få för kammaren uppläsa en del af utskottets utlåtande, hvilket sedan blef af Riksdagen godkänt.

Ang. utgifts-
stater för
postverket
för år 1910
m. m.
(Forts.)

I detta utlåtande förekommer en skrifvelse, som generalpostdirektören aflåtit till ordföranden å utskottets vederbörande afdelning af följande lydelse: »Då jag på grund af de muntliga förhandlingar, som förts mellan Eder och mig i anledning af Kungl. Maj:ts åläggande för generalpoststyrelsen att tillhandahålla statsutskottet vissa upplysningar, trott mig kunna förutsätta möjligheten därpå, att den i Kungl. Maj:ts proposition den 9 april 1908, angående godkännande af postverkets utgiftsstaten för år 1909 m. m., föreslagna omorganisation och löneroglering för postverket icke kommer att af statsutskottet förordas till antagande med 1909 års ingång, har jag ansett mig böra framhålla, att ett uppskof med lönerogleringens genomförande ej kan annat än medföra allvarliga olägenheter. Jag tillåter mig att i sådant afseende endast erinra, hurusom med 1903 års början, då nu gällande aflöningssatser för distrikts- och lokal-förvaltningarnas tjänstemän började tillämpas, för en betydande del af dessa tjänstemän, äfven i de lägsta graderna, inträdde en inkomstminskning till följd därpå, att Riksdagen icke medgaf det dyrtidstillsäg, som förutsatts af 1899 års post- och telegrafkommitté. Denna inkomstminskning har blifvit så mycket mera kännbar, som lefnadskostnaderna sedan dess i ovanligt hög grad stegrats. Från och med innevarande år hafva härtill kommit dels helt och hållet nya afgifter till staten för den egna pensioneringen, dels ock betydligt höjda afgifter till civilstatens änke- och pupillkassa, och har därigenom tjänstemännens behållna årsinkomst minskats och deras ekonomiska ställning, som redan förut var dålig, alltså ytterligare för-

Ang. utgifts-
stater för
postverket
för år 1910
m. m.
(Forts.)

sämrats. Därest sålunda den nu föreliggande lönerregleringsfrågan icke kommer att vid innevarande års riksdag afgöras, anser jag det på ofvan anförda skäl vara min plikt att redan nu tillkännagifva, det jag under sådana förhållanden har för afsikt att söka utverka, att för 1909 års Riksdag framlägges ett förslag i syfte att från sistnämnda års början postverkets tjänstemän må, i all den utsträckning sådant kan ske, komma i åtnjutande af erforderlig löneförbättring.»

Så kommer statsutskottets yttrande: »I anledning af denna generalpostdirektörens skrivelse vill utskottet, utan att närmare yttra sig angående en eventuell löneförbättring från 1909 års ingång för postverkets ifrågavarande personal, endast uttala den öfvertygelsen, att, därest en framställning i det af generalpostdirektören angifna hänseende inkommer till nästinstundande Riksdag, denna framställning kommer att med välvilja prövas.»

Nu är det nog herrarna bekant, att generalpoststyrelsen, med anslutning till detta välvilliga uttalande först af utskottet och sedan af Riksdagen, ingått till Kungl. Maj:t med ett förslag ungefärligen lika lydande med den af herr Thylander väckta motion, som nu ligger före. Men det är herrarna också bekant, att Kungl. Maj:t af sparsamhetsskäl icke lagt fram detta förslag för Riksdagen.

Jag ber nu att få säga, att det ju är en ganska ovanlig åtgärd, då man föreslår, att Riksdagen skall bevilja löner och löneförbättringar för det löpande året, men det har dock förekommit för icke längre tillbaka än år 1907, då Riksdagen så förfor i afseende å allt järnvägsfolk. Då skedde det därför att dåvarande civilministern gifvit dem ett löfte, och detta löfte infriade Riksdagen. Nu anser jag, att vi befinna oss i det läge, att här är det Riksdagen, som i föl gaf ett löfte, och det är detta, som jag anser att vi böra söka infria.

Nu kan man ju säga, att det naturligtvis var Riksdagens mening, att framställningen skulle komma från Kungl. Maj:t. Ja, det är visserligen sant, att det hade man nog tänkt sig, men det står icke »framställning från Kungl. Maj:t», det står endast »framställning», och denna framställning har nu gjorts uti en enskild motion. Också kan man ju invända, att det här icke är gifvet något alldeles bestämdt löfte, men jag ber att få fästa uppmärksamheten på, att när detta utskottsutlåtande behandlades här i kammaren, var det tvenne utskottsledamöter, som yttrade sig därom och förklarade båda två, att de ansågo, att Riksdagen och statsutskottet därmed afgifvit ett löfte. Jag ber också att få fästa uppmärksamheten på att detta uttalande af dessa båda herrar från statsutskottet återfinnes alldeles oemotsagdt uti kammarens protokoll.

Det är ju fråga här om en ganska stor summa, nämligen 580,000 kronor, hvilka medel vi reservanter nu föreslå att uttaga från budgeten. På det att herrarna bättre skola kunna bedöma frågan, ber jag få upplysa, att under innevarande riksdag redan

afprutats på af Kungl. Maj:t begärda anslag ett belopp af 1,818,326 kronor, medan däremot Riksdagen beviljat af Kungl. Maj:t icke föreslagna utgifter till en summa af 215,133 kronor, hvadan det i allt fall återstår en besparing af 1,603,193 kronor.

Med anledning häraf ber jag, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Ang. utgifts-
stater för
postverket
för år 1910
m. m.
(Forts.)

Herr Fränckel: Som herrarna finna, har denna fråga om retroaktiv verkan af den lönestat, Riksdagen nu går att antaga, en ganska stor betydelse. Denna fråga är för det första, såvidt jag kan finna, redan förut flera gånger af Riksdagen behandlad, och det är alldeles riktigt, som den föregående talaren nämnde, att 1901 års kommittébetänkande förutsatte, att i den lönestat, som då uppgjordes, man icke skulle taga hänsyn till dyrtidstillägg, hvilka man ansåg, att Riksdagen närmare skulle pröfva, om de borde gifvas eller icke. 1902 års Riksdag beviljade icke dessa dyrtidstillägg för poststaten, och i riksdagsskrifvelsen den 15 maj samma år heter det härom bland annat: »En verklig lönereglering hade blifvit föreslagen och af Riksdagen beslutad beträffande samtliga till postverkets lokalförvaltningar hörande tjänstemän och betjante — — — Riksdagen, som funne det uppenbart, att, då ny lönereglering företoges, aflöningsarna borde så bestämmas, att de utan några ytterligare tillskott från statsverkets sida blefve med afseende såväl å tjänsteinnehafvarnes åligganden och tjänsteställning som å de vid tiden för löneregleringen rådande prisförhållandena tillräckliga, hade vid uppgörandet af ifrågavarande lönestater utgått från denna uppfattning och hade till följd däraf beträffande personalen vid postverkets lokalförvaltningar, för hvilken fullständig lönereglering beslutits, icke kunnat dela den mening, som innefattades i kommitténs ofvan omnämnda uttalande.» För 1904 års Riksdag framlades förslag om personliga aflöningsstillägg, i syfte att bereda godtgörelse åt de tjänstemän och betjante vid postverket, som genom löneregleringen och dyrtidstilläggets upphörande fått vidkännas minskning i sina förut innehafda aflöningsförmåner. Detta förslag afslogs. Vidare framlades för 1906 års Riksdag ett förslag om dyrtidstillägg till de ordinarie tjänstemän och betjante vid postverkets distrikts- och lokalförvaltningar, hvilkas aflöningsförmåner af statstjänst icke öfverstege 3,000 kronor. Äfven detta afslogs, allt på den grund att det förelåg en redan färdig lönereglering.

Nu frågas, kan det vara klokt att med den mängd af löneregleringar, som vi nu behandla och hafva att behandla, låta tjänstemännen få den uppfattning, att, om en löneregleringsfråga icke medhinner hos Riksdagen eller icke kommer in från Kungl. Maj:t nog tidigt för att under samma år kunna behandlas, denna lönereglering då skall hafva retroaktiv verkan, att jag så må säga, från den tidpunkt, då den kom fram? Jag vill gärna medgifva, att alla tjänstemän och alla ämbetsverk naturligtvis hysa den förhoppning, att de

*Ang. utgifts-
stater för
postverket
för år 1910
m. m.
(Forts.)*

löneregleringar, som Riksdagen kommer att behandla, snarast möjligt blifva handlagda och att dessa tjänstemän således snarast möjligt skola komma i åtnjutande af dessa förmåner, men en sådan förhoppning bör väl icke dekretera den åsikten, att Riksdagen skall vara skyldig att retroaktivt bevilja så beskaffade löneförmåner. Hårtill kommer nu, att denna fråga ju icke varit främmande för Kungl. Maj:t, då förslaget framlades. Det är, som den siste talaren nämnde, generalpostdirektören, hvilken ånyo säger: »Jag skulle önska, att mina tjänstemän finge den lön, som Riksdagen ej förut hunnit med att bevilja dem.» Men Kungl. Maj:t har förklarar, att regeringen för sin del icke kunnat dela denna uppfattning, och kan det väl då vara skäl, att Riksdagen på framställning af enskild motionär beviljar så beskaffade löneförmåner, synnerligast då motiveringen är affattad på sätt den här framkommit?

Jag ber herrarna tänka på att herr Thylander i sin motion icke tilltrött sig att röra vid den svaga budgeten, som föreligger i år, eller tilltrött sig att på denna föreslå en dylik retroaktiv aflöningsförbättring, utan för att skaffa medel i stället tröstat sig med, att postverket skall gifva högre öfverskott år 1908 än hvad man beräknat; sedan dragas växlar på 1909 års öfverskott och vidare på 1910 års öfverskott, och om ej dessa förslå, får postverket komma i skuld till statskontoret för återstoden. Detta ansågo reservanterna icke kunna läggas fram i sådant skick, utan de hafva gått mera rakt på saken och sagt, att budgeten får släppa till detta belopp. Jag hemställer, om detta ej kan anses vara att nästan öfverskrida gränserna för det konstitutionellt rätta att förändra motionen i den form den här föreligger till den form reservationen begagnar. Men jag vill ej uppehålla mig därvid; jag skall endast uppehålla mig vid detta, om det kan vara behöfligt, att, då man bereder ett verk en förbättring i sin aflöningsstat på 705,000 kronor pr år, på samma gång gifva en extra gratifikation af 580,000 för det löpande året. Jag kan för min del ej se, att sådant är af nöden. Och det löfte, hvarom den siste talaren ordade, får väl tydas på det sätt, som det verkligen tillkommit; det förutsätter en framställning, och därmed kan omöjligen menas något annat än en framställning från Kungl. Maj:t, men att Riksdagen utöfver hvad Kungl. Maj:t begärt skulle på framställning af en enskild motionär här bevilja detta anslag, kan jag för min del ej finna lämpligt.

Men jag har ett ytterligare skäl, hvarför jag anser det vara i högsta grad olämpligt att utöfver de förbättrade löneförmåner, hvilka beviljats för år 1910, nu bevilja några särskilda gratifikationer. Jag ber få fästa uppmärksamheten på en sak, som under behandlingen här icke kommit fram, nämligen att sportlerna, hvilka i rundt tal på denna stat uppgå till 100,000 kronor, skulle i enlighet med kommissionens och Kungl. Maj:ts förslag icke genast indragas — detta ansåg man vore för hårdhänt — utan man har i stället föreslagit en successiv afskrifning af sportlerna på så sätt, att under år

1910 komma dessa sportler postmästarne till godo med 90% af sportelinkomsten. Jag skall icke besvära kammaren med många siffror, men jag vill dock nämna, att enligt uppgifter, som jag här har tillgängliga, dessa kvarstående sportler för vissa postmästare dock för år 1910 variera ifrån 731 kronor upp till 2,121 kronor. Här af torde herrarna finna, att dessa tjänstemän erhålla till den lönestat, jag nyss nämnde och hvilken medför en förbättring af 705,000 kronor, ytterligare berörda sportler såsom ett plus.

Nu säga visserligen, reservanterna, att detta är ändå icke nog; vi böra på grund af den förhoppning, som vi låtit dem hysa från förra gången, gifva dem extra äfven för detta år, och de genera sig icke att trots den svaga budgeten ur denna gifva denna s. k. gratifikation. Inom utskottet voro vi, som stodo på utskottets ståndpunkt, alldeles på det klara med att, om detta skulle ske, stode man inför ett mycket farligt prejudikat. Det är alldeles gifvet, att i afseende å alla sådana lönereregleringar, som på grund af hopade arbeten ännu en tid bortåt måste uppskjutas, det skulle dekretas, att äfven dessa tjänstemän borde med fullt samma skäl kunna begära, att deras lönerereglering skulle få verka retroaktivt från den tidpunkt, då deras lönereregleringsfråga kommit in till Riksdagen.

Här har sagts af en föregående ärad talare, att postverkets behållning trots ökade inkomster gått ner på ett betänkligt sätt. Detta är här liksom på andra håll hufvudsakligen en följd af de ökade aflöningarna, och att Riksdagen i detta fall rusat, är ju alldeles klart, särskildt om man tänker på resultatet med järnvägsdriften, för hvilket resultat jag antager den nuvarande generalpostdirektören ej är främmande. Om således detta är fallet, att postverkets inkomster gått tillbaka, oaktadt behovet i afseende å byggnadsföretag och andra större utgifter minskats, kan det då vara klokt att på sätt reservanterna nu föreslå göra denna utgift på 580,000 kronor för ett ändamål, som ej kan anses vara berättigadt, då Riksdagen beviljar så stora löneförmåner, som här är ifrågasatt?

Här har föreslagits, att man borde öka pakettaxan för att bereda postverket större inkomster, men jag hemställer till herrarna, huruvida detta skulle vara en välkommen nyhet för allmänheten. Vore det då icke klokare, att Riksdagen i sammanhang med beviljande af högre löner låter dessa utgå från den tidpunkt, då Riksdagen är färdig att lämna lönetillägget.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan samt afslag å reservationen och motionen.

Herr Törneblad: Den föregående talaren har obetingadt haft rätt därutinnan, att det är en ganska ovanlig framställning, som nu gjorts angående dessa 580,000 kronor, men anledningen till densamma är också ovanlig, och man får ej fästa sig vid att en sak är ovanlig i och för sig, utan man bör väl äfven taga hänsyn till hvad anledningen därtill månne vara.

*Ang. utgifts-
stater för
postverket
för år 1910
m. m.
(Forts.)*

Ang. utgifts-
stater för
postverket
för år 1910
m. m.
(Forts.)

Många gånger har jag på denna plats såsom medlem af statsutskottet motsatt mig anslag på framställning af enskild motionär, då behovet ju icke kan vara pröfvadt af Kungl. Maj:t, och det torde nog i allmänhet vara det rätta. Om jag nu i detta fall kommit till ett annat resultat, beror det på, att förra Riksdagen behandlade denna fråga på ett alldeles särskildt sätt. Riksdagen ansåg sig icke kunna pröfva staten, oaktadt Riksdagen naturligtvis erkände, att en ökning var behöflig. Saken väckte mycken uppmärksamhet, och det var icke med något särskildt nöje man var med om att föreslå att icke pröfva staten förlidet år. Om då Riksdagens utskott har gifvit ett halft löfte — mer var det icke — så var det dock så beskaffadt, att de, om hvilka fråga var, ju med skäl kunde tänka, att Riksdagen icke skulle ställa sig afvisande, därest frågan komme före under följande år. Nu är det sant, att staten är svag, d. v. s. icke svenska staten, utan budgeten, men det är icke något afgörande skäl för att afslå ett kraf, ifall det är rättfärdigt och såsom sådant af Riksdagen erkändt. Ty så svag kan väl ändå icke budgeten vara, att Riksdagen sätter sig emot hvad den själf ansett vara, om icke absolut nödvändigt, så dock önskvärdt. Och hvarför har nu icke detta kommit till synes i regeringens proposition? Antagligen till en icke oväsentlig del därför att postverkets öfverskott icke af regeringen ansetts kunna sättas så högt för år 1910, som det af generalpoststyrelsen blifvit beräknadt, och detta har skett på grund af att statskontoret velat hafva en nedsättning däri af några hundra tusen kronor, dock — såsom herrarna torde erinra sig, ifall herrarna nyligen läst inkomstpropositionen — utan någon närmare beräkning, endast med anförande däraf, att inkomsterna synts vara tämligen högt beräknade. Det är dock icke så alldeles säkert, att detta resonemang är riktigt, då det ju icke grundar sig på några bestämda siffror, och det är så mycket mindre säkert, som äfven år 1908 gifvit något högre resultat än hvad som var beräknadt, visserligen något mindre än förut, men i allt fall en ganska afsevärd summa. Nu är sant, att postverkets öfverskottsmedel gått ned, och den föregående talaren hänförde detta till aflöningarnas höjande. Men det är just hvad som icke är förhållandet, i det att aflöningarna icke ökats annat än för postbetjante år 1907, och det är ju hvad beträffar tjänstemännen ett ytterligare skäl att, då postbetjante erhöillo förhöjning år 1907, gifva tjänstemännen äfven hvad dem tillkommer. Säkert är, att för postverket varit i löneväg synnerligen illa ställdt, ty 1902 års löneroglering uppfyllde icke det med densamma afsedda ändamål, och den utgör i lönerogleringarnas historia ett särskildt undantag just därför att tillräcklig hänsyn ej togs till dyrtidstilläggen. Sedan har tvenne gånger varit fråga om särskilda lönetillägg, dels år 1904 om extra tillägg och dels år 1906 om dyrtidstillägg, men i båda fallen afslogos de inkomna framställningarna. Alltså, den löneroglering, som genomfördes 1902, blef icke effektiv. Ändring af densamma föreslogs i fjol vid budgetens uppgörande, men då

medgaf tiden icke frågans pröfning. Nu, när vi ha tid, vore det väl vår skyldighet att inlösa, jag vill icke säga det hela löfte, som gafs i fjol, men det halva löftet, och att vederbörande förlitat sig därpå är nog påtagligt. Jag föreställer mig, att huru dyrt detta än ställer sig, gör dock ej Riksdagen annat än uppfyller en billighetsfordran genom att anslå dessa 580,000 kronor, och om man nu beräknar öfverskottet för år 1910 något högre, än hvad fallet är i statsverkspropositionen, så är det ju ej annat än hvad generalpoststyrelsen gjort förut och hvad som skett många gånger förr i andra fall.

Jag ber att få förena mig med greve Wachtmeister.

Ang. utgifts-
stater för
postverket
för år 1910
m. m.
(Forts.)

Herr vice talmannen: Det är ofantligt mycket angenämare att tala för en löneförbättring än att tala emot en sådan, och det är visst icke med någon särskild förnöjelse, som jag nu är så att säga tvungen att begära ordet, men jag anser nödigt, att ännu något yttras till försvar för statsutskottets hemställan.

Inledningsvis vill jag då säga, att redan formen för reservationen är ganska tvifvelaktig, ty när motionären, på hvilken reservationen stöder sig, har föreslagit, att detta lönebidrag skulle tagas af det öfverskott på postmedlen, som möjligen kunde komma till uppstå, har reservationen gått åt ett annat håll och föreslagit, att det skall uttagas genom direkt statsanslag. Reservationen är därför åtminstone mycket nära att gå ett stycke utöfver motionen. Men den formella betänkligheten betyder väl i allt fall här icke så mycket, och det har ej heller varit den, som motiverat utskottets förslag.

Skälet, hvarför utskottet icke ansett sig kunna tillstyrka hvad reservanterna yrkat, är först och främst hänsyn till statsbudgeten. Det är icke en småsak, mina herrar, att så här vid sidan om den af Kungl. Maj:t framlagda statsverkspropositionen på enskild motion införa en utgift på öfver en half miljon kronor. Vidare inser hvar och en lätt hvilka konsekvenser, som kunna dragas af ett bifall till reservationen. Om en tjänstemannakår skulle anses ha berättigade anspråk på att få löneförbättring retroaktivt för ett år, därför att dess lönereglering icke hunnit att behandlas förrän ett år senare, huru vill man väl då bestrida, att de tjänstemän, hvilkas löne-regleringar komma ännu senare än denna för postverket, vid t. ex. 1910 eller 1911 års riksdagar, också kunna med en viss rätt säga: eftersom vi fått vänta så mycket längre än den och den tjänstemannaklassen, än t. ex. nu poststaten, så böra vi också få vår löneförbättring retroaktiv. Det finnes åtskilliga större ämbetsverk, hvilkas löne-regleringar äro uppskjutna; posten har fått vänta ett år, därför att Riksdagen icke medhunnit den förr, men andra, t. ex. tullverket, få vänta på den ännu ett år eller två, därför att Kungl. Maj:t icke hunnit med att behandla desamma. Skall man nu hafva berättigadt anspråk på att få löne-regleringen retroaktiv, därför att *Riksdagen* icke hunnit med att behandla den, men däremot icke hafva ett sådant anspråk för den händelse att *Kungl. Maj:t* icke hunnit hand-

Ang. utgifts-
stater för
postverket
för år 1910
m. m.
(Forts.)

lägga ärendet? Jag anser, att ett bifall till reservationen kan komma att hafva mycket allvarliga konsekvenser, hvilka kanske icke blifva så lätt att komma undan.

Att man nu här i dag från ett eller ett par håll yrkat bifall till reservationen med åberopande af hvad som förra året sades här i kammaren under diskussionen, förvånar mig icke, utan jag finner det tvärtom helt naturligt eller rent af nödvändigt, att de talare, hvilka då sade, att utskottets utlåtande innebar ett sådant löfte, också i dag förklara, att »vi stå vid vårt löfte». Att greve Wachtmeister, som gjorde sådant uttalande i fjol, och andra, som yttrade detsamma, vidblifva denna sin uppfattning, därpå undrar jag som sagdt icke det minsta. Det enda skäl, som här kan vara talande och som varit afgörande för reservanterna, skulle alltså vara det, att Riksdagen gifvit ett löfte. Nu har här i dag både af greve Wachtmeister och af herr Törnebladh det påståendet så till vida reducerats, att det skulle hafva gifvits *ett halft* löfte. Herr Törnebladh sade *ett halft* löfte, och greve Wachtmeister *ett slags* löfte — någon restriktion gjorde han i hvarje fall, och jag sade genast till den, som satt bredvid mig: »han yttrar sig icke så strängt nu som han gjorde i utskottet».

Det enda skälet, hvarför man skulle bifalla reservationen, skulle alltså vara det, att ett sådant löfte gafs i fjol. Frågan är således, om ett sådant löfte från Riksdagens sida verkligen gifvits.

Kungl. Maj:t hade framlagt en proposition, och på denna svarar statsutskottet endast med det uttalande, hvilket sedan också blef Riksdagens, att om frågan komme tillbaka ett följande år, så skulle den blifva med välvilja pröfvad. Subjektet för skrifvelsen var Riksdagen, objektet var Kungl. Maj:t. Nu har Kungl. Maj:t kommit med sin proposition och Kungl. Maj:t har icke begärt retroaktiv löneförbättring. Då har åtminstone icke den, som mottog löftet, åberopat sig på att det var ett löfte. Nu säger man dock, att dessa posttjänstemän fått ett löfte, men jag anser det verkligen icke vara något sådant, och jag kan omöjligen för min del gå längre än till ett medgifvande af att posttjänstemännen icke saknat anledning till förhoppning om att erhålla någon ersättning för att icke löne-regleringen genomdrefs i fjol. Längre kan jag som sagdt icke gå. Vidare finnes det alls icke vare sig i statsutskottets eller i Riksdagens skrifvelse något, som ger vid handen, att hvad helst som begärdes eller önskades, om ock af en enskild motionär, skulle utan vidare pröfning bifallas, huru mycket man än begärde. Därför att frågans läge är sådant, som det nu befinner sig i, synes mig alldeles tydligt, att det löfte, om hvilket reservanterna ordat, icke gifvits vare sig helt eller halft eller fjärdedels. Att däremot postverkets tjänstemän kunna känna sig hafva haft skäl till förhoppning, anser jag vara helt naturligt, och därför skulle jag för min del anse, att det varit riktigtast att gifva dem icke 580,000 kronor, men möjligen dock något mindre belopp. Detta har emellertid icke blifvit statsutskottets beslut; men

det vill jag säga, att om ett sådant yrkande gjorts, skulle jag icke ansett det varit obilligt. Att däremot, såsom frågan här ligger, bevilja denna stora summa kan jag icke såsom statsutskottsledamot förorda, utan jag måste yrka bifall till utskottets hemställan.

*Ang. utgifts-
stater för
postverket
för år 1910
m. m.
(Forts.)*

Herr Juhlin: Jag skall icke uppehålla mig vid frågans föregående behandling, utan endast påpeka några saker, som förekomma i utskottets utlåtande. Utskottet säger på sidan 26, att »en del af postverkets tjänstemän skulle komma att, utöfver de å staten uppförda aflöningarna, som redan i och för sig innebära afsevärda förhöjningar, uppbära vissa sportler, hvilka först under kommande år skulle helt indragas.» Ja, mina herrar, men det är dock endast omkring 60 sportelberättigade personer, hvilka på grund af löne-regleringen skulle få någon fördel af att få behålla sportlerna, d. v. s. hvilka skulle få något bättre inkomster.

Vidare åberopar utskottet på samma sida såsom ett skäl, att det för år 1910 beräknade öfverskottet icke vore för ändamålet tillräckligt. Jag vill då lämna den upplysningen, att det beräknade öfverskottet är 435,000 kronor, men postverket har i dagarna öfverlämnat 370,000 kronor i opåräknadt öfverskott för år 1908, hvarigenom således egentligen finnas 805,000 kronor. Alltså, om detta anslag nu beviljas, förefinnes ju ändå ett öfverskott för år 1910.

Vidare vill jag påpeka, att reservanterna gjort ett tillägg i sitt förslag, som återfinnes å sidan 34 och hvilket tillägg lyder: »dock att tjänsteman icke under något förhållande må genom detta personliga aflöningstillägg komma i åtnjutande af högre behållen inkomst af tjänsten än honom skulle tillgodokomma under år 1910 efter afdrag af afgifterna för egen pensionering.» Detta tillägg, som reservanterna gjort, innebär en besparing af antingen 120,000 kronor eller också 80,000 kronor, beroende på huru man vill tolka tillägget. Jag vill tolka det så, att det förorsaker en minskning i summan af cirka 80,000 kronor, hvarigenom alltså det som erfordras blir 500,000 kronor.

Jag ber sålunda att få på det lifigaste yrka bifall till hvad reservanterna föreslagit, dock med den ändring, att summan 580,000 i punkten II mom. b. ändras till 500,000 kronor.

Utskottet har också sagt, att Kungl. Maj:t icke funnit anledning att hos Riksdagen göra framställning uti ifrågavarande hänseende. Som herrarna hört, har emellerlid generalpoststyrelsen ingått till Kungl. Maj:t med sin framställning, och Kungl. Maj:t har på följande sätt motiverat, hvarför Kungl. Maj:t icke upptagit frågan:

»Huru önskligt det än skulle vara att söka redan under år 1909 bereda postverkets tjänstemän vid distrikts- och lokalförvaltningarna en behörig aflöningsförbättring, anser jag mig icke kunna tillstyrka Eders Kungl. Maj:t att för Riksdagen framlägga förslag härom. En sådan aflöningsförbättring skulle, såsom nämndt, enligt generalpoststyrelsens förslag kräfva ett anslagsbelopp för år 1909 af

Ang. utgifts-
stater för
postverket
för år 1910
m. m.
(Forts.)

720,000 kronor att täckas af postverkets öfverskottsmedel för år 1910. Om det förslag i afseende å nuvarande tjänstemäns begynnelseaflöning såsom postexpeditörer, jag har för afsikt att i sammanhang med öfvergångsbestämmelserna framlägga, vinner godkännande, skulle dock det erforderliga anslagsbeloppet minskas till omkring 580,000 kronor. Emellertid har generalpoststyrelsen beräknat inkomsterna till 21,990,000 kronor, under det statskontoret ansett dem böra beräknas till allenast 21,500,000 kronor. Denna statskontorets beräkning har förut denna dag af Eders Kungl. Maj:t, på tillstyrkan af chefen för finansdepartementet, gillats. Då nu enligt det förslag jag framlägger för Eders Kungl. Maj:t postverkets utgiftsstater skulle komma att sluta å ett belopp af 21,065,000 kronor och öfverskottet sålunda icke förslår för ifrågavarande ändamål, nödgas jag afstå från att understödja generalpoststyrelsens framställning.»

Detta är det enda skäl, som Kungl. Maj:t haft mot att ej framlägga förslaget, men det skälet föreligger icke längre, när öfverskottet nu räcker så när som på 65,000 kronor.

Här har talats om att det skulle blifva ett så farligt prejudikat, men något prejudikat blir det icke för annat fall än att en lönerogleringsproposition blifvit framlagd och Riksdagen icke hinner behandla den, utan uppskjuter den till en följande riksdag; men detta måtte väl vara ett sådant undantagsfall, att man här torde sakna all anledning att tala om något slags prejudikat.

Jag yrkar bifall till reservationen med den ändring, att summan 580,000 kronor sättes till 500,000 kronor.

Herr Wijk, Ivar: Då jag anslutit mig till reservationen, har det icke skett därför att jag ansett, att man i denna riksdagsskrivelse afgifvit något bestämdt löfte, men om man sammanställer hvad som uttalats i skrifvelsen med hvad som yttrades under diskussionen förra året, kan jag för min del icke finna annat, än att man gifvit bra mycket på hand. De flesta af herrarna torde nog erinra sig hvad som då yttrades. En talare yttrade: »Statsutskottet har här uttalat sig mycket välvilligt om detta generalpostdirektörens yttrande, och det är väl, får man hoppas, alldeles säkert, att 1909 års Riksdag kommer att infria det löftet, som jag anser ligga i detta statsutskottets välvilliga omnämmande af generalpostdirektörens uttalande.» Något tydligare löfte kan man icke gärna gifva. En annan talare sade: »men framför allt med den önskan, att i de då framlagda öfvergångsbestämmelserna sådant tillägg måtte göras, att postverkets tjänstemän åtminstone icke må blifva lidande på det dröjsmål, som nu uppkommit, därigenom att statsutskottet ansett sig icke hafva haft tillräcklig tid att behandla denna fråga.»

Då det, som sålunda förekommer i Riksdagens skrifvelse och det som yttrats under debatten i ärendet, ej mötte någon som helst gensaga, synes mig verkligen, att man, som sagdt, gifvit bra mycket

på hand. Jag för min del har därför funnit svårt att afstå ifrån att gå med på yrkandet om bifall till reservationen.

Ang. utgifts
stater för
postverket
för år 1902
m. m.
(Forts.)

Herr Jonsson: Endast några få ord. För det första tror jag, att vi borde kunna vara ense därom, att, ifall två eller flera talare inom denna kammare en gång haft ett yttrande, detta må få stå för deras räkning men icke för kammarens eller för Riksdagens. För det andra vill jag fästa uppmärksamheten därpå, att den kår, hvars aflöning det här gäller, fick sin lönereglering år 1902 — den må nu ha varit högre eller lägre, den var dock under alla förhållanden högre än den hade varit förut — under det att vissa andra ämbetsverk ännu den dag som är sitta kvar med löneregleringar från 1870-talet. Det bör väl också betyda något i detta fall. Och för det tredje vill jag säga, att om från reservanternas sida framställts ett förslag om ett anslag, motsvarande hvad en del af postverkets tjänstemän kunna sägas hafva lidit genom denna löne-reglering, skulle jag kunnat vara med därom, men här gäller ej blott dessa, utan allesamman skulle få en löneförbättring, därest reservationen bifölles.

På dessa grunder ber jag att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Sedan öfverläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i afseende å föreliggande punkt yrkats 1:o) att hvad utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o) af grefve *Wachtmeister, Fredrik*, att kammaren skulle antaga det förslag, som innefattades i den af honom m. fl. vid punkten afgifna reservation; och 3:o) af herr *Juhlin*, att kammaren skulle antaga sistnämnda förslag med den ändring, att i mom. b) af samma reservation beloppet 580,000 kronor nedsattes till 500,000 kronor.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner i enlighet med dessa yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till hvad utskottet hemställt vara med öfvervägande ja besvarad.

Votering begärdes, i anledning hvaraf och sedan till kontraposition därvid antagits bifall till herr *Juhlins* yrkande, uppsattes, justerades och anslogs en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller hvad statsutskottet hemställt i punkten II af sitt utlåtande n:o 93, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Ang. utgifts-
stater för
postverket
för år 1910
m. m.
(Forts.)

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan och antages det förslag, som innefattas i den af grefve Fredrik Wachtmeister m. fl. vid punkten afgifna reservation med den af herr Jublin föreslagna ändring.

Omröstningen företogs och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja — 64;

Nej — 47.

Punkten III.

Utskottets hemställan bifölls.

Herr talmannen upptog härefter frågan om lydelsen af den del af motiveringen, beträffande hvilken under öfverläggningen förekommit meningsskiljaktighet, och yttrade, att i afseende därpå yrkats, dels att hvad utskottet yttrat skulle godkännas, dels ock, af grefve *Wachtmeister, Fredrik*, att kammaren skulle antaga det förslag, som innefattades i den af honom m. fl. beträffande ifrågasvarande del af motiveringen afgifna reservation.

Sedermera gjordes propositioner jämlikt dessa yrkanden och förklarades propositionen på godkännande af utskottets yttrande vara med öfvervägande ja besvarad.

Som tiden var tämligen långt framskriden, beslöt kammaren, på framställning af herr talmannen, att till ett annat sammanträde uppskjuta behandlingen af återstående ärenden på föredragningslistan.

Föredrogs och hänvisades till lagutskottet Kungl. Maj:ts denna dag aflämnade nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag angående ändrad lydelse af § 70 i förordningen om kommunalstyrelse på landet den 21 mars 1862.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet Kungl. Maj:ts under sammanträdet aflämnade nådiga propositioner till Riksdagen:

1:o) angående försäljning af kronans andel i den till roten n:o 9 Grahn af Piteå kompani vid Norrbottens regemente hörande torplägenhet i Pitholmens by;

2:o) angående försäljning af ett kronan tillhörigt område invid Hälsingborg m. m.;

3:o) angående öfverlåtelse till Östhammars stad af det till komministern därstädes upplåtne bostället $\frac{1}{4}$ mantal Gammelby n:o 3 i Börstils socken; samt

4:o) angående användande af besparingar å vissa extra ordinarie anslag till anskaffning af krigsfartygsmateriel.

Anmälades och bordlades

konstitutionsutskottets utlåtanden:

n:o 6, i anledning af väckt motion om ändring af § 79 rege-
ringsformen,

n:o 7, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående utredning rörande ändrade grunder för tillsättning af borgmästare samt af rådmän och magistratssekreterare i Stockholm m. m.,

n:o 8, i anledning af väckta motioner om politisk rösträtt och valbarhet för kvinnor, samt

n:o 9, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af vissa paragrafer i riksdagsordningen;

statsutskottets utlåtanden och memorial:

n:o 95, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående borttagande af bron öfver Norrån å järnvägen Vännäs—Umeå—Storsandskär m. m.;

n:o 96, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till fortsättning af statsbanorna Morjärv—Lappträsk, Bastuträsk—Skellefteå—Kallholmsfjärden, Östersund—Ströms vattudal (Ulriksfors) samt Järna—Norrköping m. m.;

n:o 97, i anledning af väckt motion om årligt understöd åt af lidne stationskarlen M. E. Dahls moder, änkan Anna Helena Gustafsson,

n:o 98, i anledning af väckt motion om pension åt förre signalkarlen vid statens järnvägar N. Lilja,

n:o 99, om anvisande af de i regeringsformens 63 § föreskrifna kreditivsummor,

n:o 100, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående anställande af bokhållare vid Stockholms och Göteborgs hospital samt Piteå hospital och asyl,

n:o 101, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen angående personligt lönetillägg åt viss personal vid telegrafverkets linjedistrikt,

n:o 102, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen, angående upphörande af Landeryds pastorats prebendeegenskap,

n:o 103, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition till Riksdagen, angående anslag för inköp af psykiatriska tidskrifter för den psykiatriska kliniken vid Stockholms hospital,

n:o 104, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående viss ändring i de villkor, som föreskrifvits för åtnjutande af aflöning å den för institutet och förskolan för blinda å Tomteboda fastställda stat,

n:o 105, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående afstående eller upplåtelse i vissa fall af mark från kronoegendomar,

n:o 106, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående ersättning till Malmö stad för vissa delar af den till Malmö hospital anslagna, men till statsverket indragna tionde från jordar inom stadens område, och

n:o 107, i anledning af Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af tomplats för bostad åt maskinisten vid vattenledningsverket i Trollhättan;

sammansatta stats- och lagutskottets utlåtande n:o 4, i anledning af dels åtskilliga motioner, afseende statens bidrag till eller statsverkets öfvertagande af vägunderhållet på landet, dels ock vissa andra motioner om ändringar i väglagen; äfvensom

bankoutskottets utlåtanden och memorial:

n:o 8, i anledning af motion om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående anordnande af inlåningsrörelse vid riksbanken och dess afdelningskontor,

n:o 9, i anledning af motion om ändrad lydelse af 43 § i reglementet för riksbankens styrelse och förvaltning,

n:o 10, angående ändringar i aflöningsstaten för riksbanken, och

n:o 11, angående ändring i instruktionen för Riksdagens revisorer vid riksbankens afdelningskontor i orterna.

Justerades nio protokollsutdrag för denna dag.

På framställning af herr talmannen beslöts, att de under dagen första gången bordlagda ärendena skulle sättas främst på föredragningslistan till nästa sammanträde;

hvarjämte, likaledes på hemställan af herr talmannen, kammaren medgaf, att de anslag, som utfärdats till det nu pågående sammanträdet fortsättande på aftonen, finge nedtagas.

Kammaren åtskildes kl. 5,24 e. m.

In fidem

A. v. Krusenstjerna.
